

Міністерство освіти і науки України
Донбаська державна машинобудівна академія (ДДМА)

УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Практикум

для здобувачів вищої освіти всіх форм навчання

Затверджено
на засіданні методичної ради
Протокол 7 від 19.03.2026

Краматорськ
ДДМА
2026

УДК 811.161.2(075.8)

Українська мова за професійним спрямуванням : *практикум [для здобувачів вищої освіти всіх форм навчання]* / [уклад. : Г. М. Ковальова,]. – Краматорськ : ДДМА, 2026. – 147 с.

Зміст практикуму відповідає чинній освітній програмі з курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)», назви розділів відповідають назвам тем за освітньою програмою, структура зумовлена метою викладання дисципліни: оволодіння українським правописом, лексикою офіційно-ділового та наукового стилів, опанування культури мовлення.

Може бути корисним під час самостійного вивчення дисципліни в умовах кредитно-модульної організації освітнього процесу здобувачами всіх спеціальностей ДДМА денної та дистанційної форм навчання.

Укладачі:

Г. М. Ковальова, доц.;
Н. І. Ковальова, викл.;
К.В. Зубенко, доц.

Відп. за випуск

О. П. Кваша, доц.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 Українська мова – національна мова українського народу, державна мова України.....	5
2 Сучасна українська літературна мова та її норми.....	10
3 Стилi сучасної української літературної мови.....	18
4 Складання та оформлення офіційно-ділової документації.....	24
5 Значення й функції власних назв у мові й суспільстві.....	27
6 Лексика і фразеологія в професійному спілкуванні.....	40
7 Морфологія. Вибір граматичної форми слова в професійному спілкуванні	45
8 Синтаксис і пунктуація професійного спілкування.....	56
Додаток А.....	62
Додаток Б.....	122
Література.....	147

ВСТУП

Шановні здобувачі освіти!

Сучасний ринок праці вимагає від фахівця не лише глибоких професійних знань, а й високої мовної культури. Українська мова професійного спрямування — це інструмент, який забезпечує ефективну комунікацію, формування іміджу професіонала та успішне ведення ділової документації. Уміння грамотно формулювати думки, дотримуватися норм ділового етикету та правильно оформляти документи є невід'ємною складовою компетентності фахівця будь-якої галузі.

Метою цього методичного практикуму є формування та вдосконалення професійної мовної компетенції студентів, поглиблення знань про норми та стилі сучасної української літературної мови, а також відпрацювання навичок складання усних та писемних професійних текстів.

Практикум охоплює такі основні аспекти ділового спілкування:

- культуру фахового мовлення;
- лексичні, граматичні та стилістичні норми;
- документацію професійної діяльності (уживання мовних засобів);
- специфіка публічного виступу та ведення переговорів.

Особливістю методичної розробки є її практична спрямованість. Кожна тема містить питання для самоконтролю, тестові завдання та різноманітні тренувальні вправи, спрямовані на редагування та переклад текстів відповідно до конкретної спеціальності, усунення росіянізмів та калькування, правильне вживання професійної термінології та складання документів.

Виконання завдань допоможе вам:

- уникнути типових помилок у професійному мовленні;
- навчитися оформляти документи відповідно до державних стандартів (ДСТУ);
- упевнено почуватися під час ділових комунікацій.

Посібник розрахований як на аудиторну роботу під керівництвом викладача, так і на самостійну підготовку студентів.

Сподіваємося, що цей практикум стане надійним помічником у вашому професійному становленні.

Успіхів у засвоєнні професійної української мови!

1 УКРАЇНЬСЬКА МОВА – НАЦІОНАЛЬНА МОВА УКРАЇНЬСЬКОГО НАРОДУ, ДЕРЖАВНА МОВА УКРАЇНИ

Питання для самоконтролю

1 Хто вперше запропонував розрізняти поняття «мова» і «мовлення»? Чи тотожні ці поняття?

2 Які функції виконує мова? Яка з них, на ваш погляд, найважливіша?

3 Пригадайте вислови відомих людей про мову. Які з них вам подобаються найбільше? Чому?

4 З'ясуйте місце української мови серед мов світу.

5 Коли виникла українська мова? Який із поглядів на походження української мови ви поділяєте?

6 Що таке лінгвоцид? Які форми лінгвоциду застосовували щодо української мови?

7 З'ясуйте правовий статус української мови. Які документи визначають мовні відносини в Україні?

8 Що означають терміни «державна мова», «офіційна мова»? Що ви знаєте про досвід країн Європи у розв'язанні мовних проблем?

9 Прочитайте подані вислови відомих людей про мову, пригадайте ті, що відомі вам. Який із них вам подобається найбільше? Чому?

Коли я молюся чужою мовою, то вуста мої моляться, а серце спить.
Святий Павло

Мова займає одне з найвищих місць на шкалі національних вартостей.
У. Вайнрайх

Мова – оселя буття духу. В оселі мови живе людина.
М. Гайдегер

Ми не лише говоримо якоюсь мовою, ми думаємо, ковзаючи вже прокладеною колією, на яку ставить нас мовна доля.
Х. Ортега-і-Гассет

Ми, звичайно, не уявляємо собі, наскільки кожен із нас відповідальний за те, якою буде мова майбутнього, хай у безкінечно малій дозі.
Ю. Шевельов

*Раби – це нація, котра не має Слова,
Тому й не зможе захистити себе.*
О. Пахльовська

Нації не вмирають від інфаркту, спершу їм відбирає мову.
Л. Костенко

Тестовий контроль

1 Хто вперше запропонував розрізняти поняття «мова» і «мовлення»:

- а) Лев Щерба і Фердинанд де Соссюр;
- б) Т. Шевченко і І. Котляревський;
- в) Сократ і Платон?

2 Процес і результат спілкування – це:

- а) мова;
- б) мовлення;
- в) мова й мовлення.

3 Мова – це явище:

- а) психічне;
- б) соціальне;
- в) біологічне.

4 Комунікативна функція – це:

- а) засіб спілкування;
- б) засіб оформлення думки;
- в) засіб пізнання.

5 Гносеологічна функція – це:

- а) засіб пізнання;
- б) засіб оволодіння фахом;
- в) засіб формування естетичного світовідчуття.

6 Слов'янська група мов входить до:

- а) індоєвропейської мовної сім'ї;
- б) тюркської мовної сім'ї;
- в) угро-фінської мовної сім'ї.

7 Українська мова належить до:

- а) східнослов'янської підгрупи;
- б) західнослов'янської підгрупи;
- в) південнослов'янської підгрупи.

8 Правовий статус української мови визначено Конституцією України у статті:

- а) 19;
- б) 10;
- в) 5.

9 Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної» був ухвалений :

- а) 2014 року;
- б) 2022 року;
- в) 2019 року.

10 Лінгвоцид – це:

- а) мововбивство;
- б) ліквідація певного народу;
- в) фізичне знищення народу.

Завдання 1

1) Поставте наголос у словах. Правильність перевірте за словником.

Варіант 1 – економічний напрям:

а) *одинадцять, ствердити, фаховий, бажаний, авізо, валовий, контактний, текстовий, феномен, ознака, маркетинг, витрати, витрачання, легкий, новий, відправник, ринковий, вимога, договір, соціометрія;*

б) *завжди, підтвердити, порядковий, вахтовий, користь, чотирнадцять, книжковий, виправдання, випередити, дворазовий, двоскладовий, дебет, демпінг, диспансер, досвідний, черпати, скільки-небудь, бюлетень, рукопис, сторінковий, пільговий, відсотковий.*

Варіант 2 – технічний напрям:

а) *марганцевий, токарно-розточувальний, дротяний, захисний, розпірка, отвір, викрутка, слюсарний, типовий, теплообмін, суміжний, сталевар, металургія, траверс, вантажний, гальмівний, трилопатевий, тривимірний;*

б) *трьохосьовий, тріщина, щілина, точка займання, зсувний, ковальсько-пресове, обладнання, запальний, інструмент, різальний, кобальт, випарування, устілка, фольга, скроїти, соляний, сповільнити, твердий, різновид, тридюймовий.*

Варіант 3 – для всіх напрямів навчання:

а) *чепурний, чепурно, черговий, черпання, утвердити, тісний, тонкий, уродженка, увести, читання, навчання, чуткий, хутряний, слов'янин, снідання, спина, сплеснути, сповільнити, сподіванка, житло, спотикач;*

б) *роздріб, роздрібний, розповідний, приязнь, призов, признання, послання, лицевий, майновий, машинописний, мізерний, містечковий, мовець, мовчазний, навзнак, надбавний, надстроковий, навздогад, насмішка, оздоровити, неприязнь.*

2) Випишіть слова, які мають подвійний наголос, і запам'ятайте їх (для всіх напрямів навчання):

а) *сповна, Батьківщина, варений, відомість, господарка, загадка, шкода, ялинковий, навчання, звисока, ненависть, господарський, вузький, помилка, кидати, каталог, старий, здавна, випадок, листопад;*

б) *приятель, середина, простий, ясний, адресний, коричневий, кредит, темнота, течія, товстий, хлібовиробний, середина, сільськогосподарський, мабуть, маячити, оглядач, перевитрата, донесхочу, відсотковий, кропива;*

в) *газопровід, в'язкий, доповідач, громадянин, бесіда, батьківський, значущий, користувач, лікарський, олень, псевдонім, свердло, перетерпіти, пересуд, мовчазний, натщесерце, легкість, зерно, зізнання, зняковілий.*

3) Поставте наголос в однокореневих словах, простежте його рухомість.

Варіант 1 – технічний напрям навчання:

Гвинт – гвинтувати, гвинтити.

Відвід – відвідний, відвести.

Господар – господарка, господарський, господарчий, господарювати.

Дезінфекція – дезінфекційний, дезінфікувати.

Деталь – деталізований, детальний, деталізувати.

Відновити – відновлювати, відновляти, відновний.

Вникати – вникнути, внівець.

Варіант 2 – економічний напрям навчання:

Вказівка – вказівний, вказувати.

Гармонія – гармонійний, гармоніювати.

Гіркий – гірко-солоний, гіркуватий.

Голос – голосний, голосування, голосувати.

Гомін – гомінкий, гомоніти.

Завуч – завчати, завчений.

Відзнака – відзначати, відзначений, відзначити.

4) Проставте наголос у словах і простежте, як змінюється їх лексичне значення зі зміною наголосу (для всіх напрямів).

Гладкий – гладкий, відомість – відомість, кредит – кредит, хаос – хаос, луна – луна, марний – марний, милувати – милувати, обладнання – обладнання, об'єднання – об'єднання, атлас – атлас, вигода – вигода, замок – замок.

5) Проставте наголос у запропонованих словах. Простежте закономірність наголошування різних частин мови.

Варіант 1 – економічний напрям:

Довідник, прийняв, нести, український, одного, цьому, газопровід, живопис, телеграф, новина, урочистий, оптовий, чотирнадцять, вісімдесятьох, абихто, веземо.

Варіант 2 – технічний напрям:

Мене, п'ятдесяти, двадцятєро, абищо, нікому, корисний, цілий, громадський, порядковий, псевдонім, анонім, дециметр, термометр, аристократія, демократія.

Варіант 3 – для всіх напрямів навчання:

Сантиметр, каталог, філолог, старовина, глибина, горицвіт, вертихвіст, звукопис, вісімнадцять, часопис, відправний, доповідний, свого, тебе, який-небудь.

Завдання 2

Зредагуйте подані речення:

Мій однокурсник здібний до подвигу, а я не всігдa. Мої друзі живуть економічно і все рівно їм стипендії не хватає на місяць. Моя бабуся 25 років проробила замісником директора збуту. Павло поступив в академію в прошлoму році. Я не люблю, коли мені мішають балакати з колегами. Озеро було дрібне, і ми не змогли поплавати. Присвоювати чуже речі не слід, за це наказують. Вчора був великий вітер і тому всі показники з іменами вулиць попадали. Мені треба получить воєнний квиток білет. Вна Україні більшість пенсіонерів живуть на пенсію.

Завдання 3

Зредагуйте переклад тексту з англійської мови українською відповідно до спеціальності (дод. А).

Завдання 4

Перекладіть текст українською мовою відповідно до спеціальності (див. дод. А).

2 СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА ТА ЇЇ НОРМИ

Питання для самоконтролю

- 1 Розкрийте зміст поняття «національна мова»?
- 2 Що таке літературна мова? Назвіть ознаки літературної мови.
- 3 Назвіть типи мовних норм. Наведіть приклади.
- 4 Що ви знаєте про становлення українських графічних, орфографічних, пунктуаційних норм?

5 Які основні, на вашу думку, причини порушення лексичних і синтаксичних норм у професійному мовленні? Відредагуйте й запишіть речення.

1 Комісія рахує, що даний проект більш прийнятніший. 2 Ми з розумінням відносимося до ваших проблем. 3 Слід постійно приймати міри по поліпшенню обслуговування населення. 4 Підприємству «Стандарт» задано значних матеріальних збитків. 5 Ми уважно познайомилися з випускою з протоколу. 6 Виникла потреба заказати нові меблі в офіс. 7 Інформацію доведено для відома керівників відділів. 8 Дякуючи підтримці проректора по науковій роботі, здобувачі вищої освіти прийняли участь у конференції.

6 Чи є нормативним для професійного мовлення вживання поданих нижче слів та сполук? Відповідь обґрунтуйте. Запишіть правильно.

Співставляти, багаточисельний, міроприємство, відчислення, слідуючий, ходатайство, даний, трьохденний, так як, у якості, прожиточний, довіреність.

7 Перепишіть словосполучення, добираючи з дужок найточніше слово. Умотивуйте свій вибір.

(Обіймати, осягати, охоплювати) посаду; (діставати, здобувати, набувати) освіту; (суперечка, спір, дискусія) у пресі; (свідоцтво, посвідчення, посвідка) про народження; (прихильник, шанувальник, послідовник) таланту; виборча (кампанія, компанія); (доступний, зрозумілий, досяжний) виклад; (говорити, казати, висловлювати) думки.

8 Які морфологічні норми української мови ви знаєте? Визначте рід поданих іменників.

Розпродаж, підпис, біль, степ, дріб, рукопис, степінь, ярмарок, підпис, продаж, кір, шампунь, тюль, ваніль, ступінь, напис, опис, авеню, альма-матер, дріль, Батумі.

9 Чи порушено норми літературної мови в поданих реченнях? Які саме? Відповідь обґрунтуйте.

1 Наряду провів заступник декана ФЕМ Софія Малишка. 2 Лист підписали старша викладачка Ольга Шевчук і професорка Інна Іваницька. 3 У концерті виступила народний артист України Марія Стеф'юк. 4 Виставка вражає асортиментами продукції. 5 За таку помірну ставку

висловлюємо подяку нашому партнеру пану Петру Іванчук. 6 Прошу як можна швидше надіслати листа-відповідь. 7 Оголошено догану секретареві Олегу Марченко. 8 Ваші плани самі цікаві.

10 Які періоди пройшла у своєму розвитку українська літературна мова? Пригадайте найвизначніші пам'ятки кожного періоду.

11 Укажіть специфіку усної і писемної форм мовлення.

12 Які існують способи наближення писемної форми мовлення до усної?

13 Розкажіть про становлення сучасного українського правопису і його проблеми.

14 Які тенденції розвитку української мови на сучасному етапі?

Тестовий контроль

1 Національна мова – це:

- а) державна мова країни;
- б) мова певної нації;
- в) літературна мова нації.

2 Літературна мова – це:

- а) унормована форма національної мови;
- б) національна мова;
- в) територіальна мова.

3 Зачинатель нової української літературної мови:

- а) І. П. Котляревський;
- б) Т. Г. Шевченко;
- в) Г. С. Сковорода.

4 Основоположник сучасної української літературної мови:

- а) І. П. Котляревський;
- б) Т. Г. Шевченко;
- в) Г. С. Сковорода.

5 Українська літературна мова характеризується наявністю таких ознак:

- а) унормованість;
- б) діалектність;
- в) монофункціональність.

6 Орфоепічна норма – це норма:

- а) правильної вимови;
- б) правильного слововживання;
- в) правильного вибору граматичної категорії слова.

7 Правописними мовними нормами називають:

- а) графічні, пунктуаційні, орфографічні;
- б) графічні, лексичні, морфологічні;
- в) орфографічні, орфоепічні, синтаксичні.

8 Перший офіційний український правописний кодекс було видано:

- а) 1919 року;
- б) 1928 року;
- в) 1933 року.

9 Чинний український правопис виданий у:

- а) 1993 році;
- б) 1991 році;
- в) 2019 році.

10 В українському алфавіті:

- а) 33 літери;
- б) 32 літери;
- в) 31 літера.

Чергування голосних та приголосних

1 У котрому рядку у всіх словах відбувається чергування голосних звуків при зміні форми:

- а) печатка, цистерна, брезент;
- б) чоло, селянський, березень;
- в) сон, вовк, зелень?

2 У котрому рядку у всіх словах відбувається чергування голосних звуків при зміні форми:

- а) вогонь, день, шість;
- б) субота, основа, шовк;
- в) багатий, пекти, бажати?

3 У котрому рядку у всіх словах відбувається чергування голосних звуків при зміні форми:

- а) сапати, дерево, борозна;
- б) гребти, шепотіти, чекати;
- в) дряпати, вересень, черево?

4 Виберіть правильний варіант написання назв територій, утворених від слів *Донецьк, Київ, Івано-Франківськ, Чернівці*:

- а) Донеччина, Київщина, Іванофранківщина, Чернівеччина;

- б) Донеччина, Київщина, Іванофранківщина, Чернівеччина;
- в) Донеччина, Київщина, Іванофранківщина, Чернівеччина;
- г) Донеччина, Київщина, Іванофранківщина, Чернівецьчина.

5 У котрому рядку між словами слід вживати сполучник і:

- а) ручка (і, й) олівець, місяць (і, й) зорі, правда (і, й) кривда, сміється (і, й) плаче;
- б) сміх (і, й) сльози, товариш (і, й) брат, прийшов (і, й) побачив, жив (і, й) допомагав;
- в) приходять (і, й) допомагає, спостерігає (і, й) описує, здібна (і, й) талановита, батьки (і, й) діти?

6 У котрому рядку між словами слід вживати прийменник у:

- а) лежала (у, в) лікарні, відніс (у, в) хату, була (у, в) Італії, приїжджала (у, в) Львів;
- б) приїзд (у, в) Київ, працював (у, в) лабораторії, удар (у, в) спину, глянь (у, в) вікно;
- в) плавати (у, в) морі, стань (у, в) куток, прочитати (у, в) оповіданні, піти (у, в) театр?

7 У котрому рядку допущено помилку при чергуванні приголосних:

- а) збаражський, убогство, парижський;
- б) юнацький, багатство, товариство;
- в) казахський, товариський, електричний?

8 У котрому рядку допущено помилку при чергуванні приголосних:

- а) золотоніський, вінницький, кавказський;
- б) агентство, інтелігентний, братський;
- в) кременчукський, солдацький, грецький?

9 У котрому рядку допущено помилку при чергуванні приголосних:

- а) туристський, каліцтво, багатство;
- б) латишський, бугський, кавказський;
- в) городництво, ткацький, скотарство?

10 У котрому рядку допущено помилку при чергуванні приголосних:

- а) птахство, брацтво, сиваський;
- б) господарство, лісництво, Вінниччина;
- в) рільництво, каліцтво, вимощений?

Правопис префіксів

1 У котрому рядку допущено помилки у правописі префіксів:

- а) зхований, безладний, роскопка;

- б) безталанний, стерти, розмовляти;
в) безцензурний, розгладити, створити?
- 2 У котрому рядку допущено помилки у правописі префіксів:
а) спостерігати, розфасувати, безуспішний;
б) зтиснути, безперешкодний, россипати;
в) спровокувати, розучити, безумовний?
- 3 У котрому рядку допущено помилки у правописі префіксів:
а) зповістити, безробітний, розколоти;
б) споетизований, розходитися, безаварійний;
в) безтоварний, схрещення, розчищений?
- 4 У котрому рядку у всіх словах треба писати префікс *пре-* :
а) пр..чудовий, пр..чепити, пр..їжджати, пр..великий;
б) пр..гарний, пр..дорогий, пр..здоровий, пр..красний;
в) пр..хороший, пр..мружити, пр..в'янути, пр..красно?
- 5 У котрому рядку у всіх словах треба писати префікс *пре-* :
а) пр..кумедний, пр..милий, пр..мудрий, пр..непорочний;
б) пр..шити, пр..дорожній, пр..високо, пр..звище;
в) Пр..карпаття, пр..чистий, Пр..дністров'я, пр..милий?
- 6 У котрому рядку у всіх словах треба писати префікс *пре-* :
а) пр..мовляти, пр..хід, пр..співувати, пр..танцювувати;
б) пр..мудрість, пр..освященство, пр..пишний, пр..поганий;
в) Пр..дністрянський, пр..мудрий, пр..хилити, пр..сипати?
- 7 У котрому рядку у всіх словах треба писати префікс *при-* :
а) пр..внесений, пр..в'язати, пр..будувати;
б) пр..йшли, пр..глибокий, пр..звисько;
в) пр..багатий, пр..білений, пр..палений?
- 8 У котрому рядку у всіх словах треба писати префікс *при-* :
а) пр..мурувати, пр..гарний, пр..мружити;
б) пр..ниження, пр..міський, пр..садибний;
в) пр..звище, пр..хилити, пр..везти?
- 9 У котрому рядку у всіх словах треба писати префікс *при-* :
а) пр..рва, пр..пасувати, пр..щурити;
б) пр..шкандибати, пр..шпорити, пр..мовкнути;
в) пр..чесати, пр..здоровий, пр..будувати?
- 10 У котрому рядку у всіх словах треба писати префікс *при-* :
а) пр..звище, пр..рва, пр..звисько;

- б) пр..кріплений, пр..будований, пр..добритися;
- в) пр..бляклий, пр..великий, пр..валити?

Подвоєння приголосних

- 1 У котрому рядку допущені помилки при подвоєнні приголосних:
  - а) скатертю, довгожданий, дисертація, акорд;
  - б) шассі, долар, стаття, священник;
  - в) запрошений, діаграма, спросоння, шалений?
- 2 У котрому рядку допущені помилки при подвоєнні приголосних:
  - а) галюцинація, Аполлон, безсмертя, довгожданий;
  - б) життєпис, аморальний, бруто, шаленний;
  - в) почуттів, ссавці, отуди, ввійти?
- 3 У котрому рядку допущені помилки при подвоєнні приголосних:
  - а) розвантажений, священний, попідтиню, юнат;
  - б) бездоріжжя, сторіччя, благословенний, панна;
  - в) бовваніти, численно, спасенний, нетто?
- 4 У котрому рядку допущені помилки при подвоєнні приголосних:
  - а) Запоріжжя, тераса, спасення, ляний;
  - б) невпинно, читання, силенний, міццю;
  - в) долар, імміграція, священник, каса?
- 5 У котрому рядку допущені помилки при подвоєнні приголосних:
  - а) клас, військкомат, мільйонний, сонний, овва;
  - б) несказаний, попада, попідтиню, тераса;
  - в) асамблея, блаженний, Голландія, суддівство?
- 6 У котрому рядку допущені помилки при подвоєнні приголосних:
  - а) розрісся, панночка, бароко, ляний;
  - б) ссавці, військкомат, Поділля, шалений;
  - в) піддашся, надністрянський, пошестю, оттам?
- 7 У котрому рядку допущені помилки при подвоєнні приголосних:
  - а) зраня, довгожданий, сторічя, бовваніє;
  - б) молодістю, іподром, шасі, радістю;
  - в) імміграція, бароко, тінню, віссю?
- 8 У котрому рядку допущені помилки при подвоєнні приголосних:
  - а) небачений, каяття, спросоння, Поділля;
  - б) Поволжя, безмежжя, шаленний, ляний;
  - в) попідтинню, розрісся, стакато, фін?

- 9 У котрому рядку допущені помилки при подвоєнні приголосних:
- а) військкомат, Керчю, Трипілля, численний;
  - б) бездоріжжя, молоддю, здобуття, самовіддано;
  - в) мільйоний, холл, Голландія, благословенний?
- 10 У котрому рядку допущені помилки при подвоєнні приголосних:
- а) молодістю, бездоріжжя, здійснений, каса;
  - б) піддашшя, клоччя, колосся, Трипілля;
  - в) міддю, священник, фальшю, міццю?

Спрощення приголосних

- 1 У котрому рядку допущено помилку при спрощенні приголосних:
- а) швидкісний, журналістський, улестливий, злісний;
  - б) лейбористський, виїзний, корисний, консультантський;
  - в) медалістці, доблесний, фашистський, луснути?
- 2 У котрому рядку допущено помилку при спрощенні приголосних:
- а) тиснути, безжалісний, зап'ястний, аспірантський;
  - б) тріснути, брязне, артистці, кістлявий;
  - в) сумісний, хруснути, прихвостні, словесний?
- 3 У котрому рядку допущено помилку при спрощенні приголосних:
- а) совісний, плюснути, ровесник, дилетантський;
  - б) захисник, кожний, очисний, зиркнути;
  - в) яхмен, месник, пестливий, міський?
- 4 У котрому рядку допущено помилку при спрощенні приголосних:
- а) буквалістський, пустці, безкорисний, капосний;
  - б) постлати, гігантський, балансний, баластний;
  - в) злякисний, радісний, серцевина, курсантський?
- 5 У котрому рядку допущено помилку при спрощенні приголосних:
- а) контрастно, тоскно, улестливо, шістдесят;
  - б) Масниця, місцина, безчесно, хвастливий;
  - в) вартісний, повістці, виїзний, тижневик?
- 6 У котрому рядку допущено помилку при спрощенні приголосних:
- а) інтригантський, заздрісний, місце, хворостняк;
  - б) ад'ютантський, умисний, трісне, усно;
  - в) навмисно, серце, верескнути, шістсот?
- 7 У котрому рядку допущено помилку при спрощенні приголосних:
- а) пропагандистський, мінімалістський, безсовісний, незаздрісний;

- б) абонентський, власний, щасливий, форпостний;
- в) злісний, доблесний, жалісний, хорисці?

8 У котрому рядку допущено помилку при спрощенні приголосних:

- а) безсловесний, буревісник, кістці, нещасний;
- б) ненависний, сонце, агенство, проїзний;
- в) свиснув, тижнів, шістнадцять, журналістський?

9 У котрому рядку допущено помилку при спрощенні приголосних:

- а) центристський, провісник, екстремістський, якісний;
- б) кар'єристський, президентський, агенський, кількісний;
- в) кістлявий, чесний, парламентський, лейбористський.

10 У котрому рядку допущено помилку при спрощенні приголосних:

- а) звісний, місцина, компостний, студентський;
- б) публіцистський, стлати, хвастнути, шістсот;
- в) серцевий, випускний, якісний, проїзний?

Завдання 1

1) Утворіть нові слова від поданих, щоб відбулося чергування голосних:

*торгівля, рік, сім, шість вісім, осінь, помічник, твір, допомогти, ,
особа, Харків, Київ, Тернопіль.*

2) Утворіть прикметники, похідні від географічних найменувань, за допомогою суфікса **-ськ** :

*Дорогобуж, Кривий Ріг, Збуж, Устилуг, Меджибіж, Кагарлик,
Кременчук, Бахмач, Кременчук, Закаблуки, Скоморохи, Сабадаш, Вараи,
Глеваха, Обмиш.*

3) Перепишіть, вставляючи пропущені букви:

*пр...зидент, пр...шкільний, пр...гарний, пр...звисько, пр...возити,
пр...морський, пр...дбати, пр...зент, пр...зидія, пр...ватний;
ро...ташувати, на...хнення, бе...мертний, ...хопити, ві..ступ,
ро...хвалити, ..фотографувати, ..малювати, пі...говорити.*

Завдання 2

Зредагуйте подані речення.

*Треба змінити стосунки до культури як до мени важливішої справи,
чим економіка. Спонсори дали допомогу фабриці. Підприємство не може*

працювати з-за відсутності оборотних засобів. Серед міроприємств по відзначенню цього свята слідуючі: виступи музичних колективів, конкурси, вікторини. Не дивлячись на тяжкий економічний стан нашої спілки, ми виїхали на море відпочивати. Питання є у повістці дня. Донбаська державна машинобудівна академія – найбільш відоміший вуз Донбасу.

Завдання 3

Зредагуйте переклад тексту з англійської мови українською відповідно до спеціальності (див. дод. А).

Завдання 4

Перекладіть текст українською мовою відповідно до спеціальності (див. дод. А).

3 СТИЛІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Питання для самоконтролю

- 1 Надайте визначення поняття «мовний стиль».
- 2 Назвіть підстилі розмовного стилю. Яка сфера їх використання?
- 3 Охарактеризуйте книжні стилі та їх підстилі, а саме:
  - а) публіцистичний;
  - б) художній;
  - в) офіційно-діловий;
  - г) науковий.
- 4 Назвіть стилі вашого майбутнього професійного спілкування.

Тестовий контроль

- 1 Стилi мови подiляються на:
  - а) уснi;
  - б) розмовнi й книжнi;
  - в) писемнi;
- 2 Пiдстилем розмовного стилю є:
  - а) ораторський;
  - б) художнiй;
  - в) науковий.

- 3 Світський підстиль об'єднує ознаки розмовного стилю з:
- а) елементами ділового й наукового стилів;
  - б) елементами ділового, наукового й публіцистичного стилів;
  - в) елементами підстилю усної народної творчості.
- 4 У мовній практиці поширені такі книжні стилі:
- а) офіційно-діловий, ораторський, публіцистичний, художній;
  - б) офіційно-діловий, світський, публіцистичний, художній;
  - в) офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, художній, конфесійний.
- 5 Сфера використання публіцистичного стилю:
- а) засоби масової інформації;
  - б) наукова література;
  - в) документація.
- 6 Найважливіші риси офіційно-ділового стилю:
- а) точність, послідовність і лаконічність викладу;
  - б) образність, емоційність, індивідуальні авторські риси;
  - в) насиченість термінами, абстрактною лексикою.
- 7 Офіційно-діловий стиль поділяється на підстилі:
- а) законодавчий, дипломатичний, юридичний, адміністративно-канцелярський;
  - б) законодавчий, дипломатичний, юридичний;
  - в) дипломатичний, юридичний, адміністративно-канцелярський.
- 8 Науковий стиль поділяється на підстилі:
- а) власне науковий, науково-популярний, науково-навчальний;
  - б) науково-популярний, науково-навчальний;
  - в) власне науковий, науково-популярний.
- 9 Найважливіші особливості наукового стилю:
- а) використання емоційної лексики;
  - б) насиченість термінами, абстрактною лексикою;
  - в) використання простих речень.
- 10 Стилями вашого майбутнього професійного спілкування є:
- а) художній, розмовно-побутовий, офіційно-діловий;
  - б) офіційно-діловий, науковий;
  - в) офіційно-діловий, науковий, світський та ораторський підстилі розмовного стилю.

Стилі мови

1 З'ясуйте, до якого стилю належить поданий текст:

Пане голово! Панове судді! У своїй країні, перебуваючи біля керма правління, підсудні знищили всі законні форми правосуддя, відкинули всі засвоєні культурним людством принципи судочинства. Але їх самих судить Міжнародний суд. Ми запитуємо: «Чи підтвердилось на Суді звинувачення, чи доведена їхня вина?» ... Ці злочини доведені, спростувати їх неможливо, бо не можна спростувати істину!

(Із матеріалів Нюрнберзького процесу над головними фашистськими злочинцями)

- а) публіцистичний;
- б) офіційно-діловий;
- в) розмовно-побутовий;
- г) офіційно-ораторський.

2 З'ясуйте, до якого стилю належить поданий текст:

1 Спочатку було Слово. І з Богом було Слово, і Слово було – Бог.

2 З Богом було воно споконвіку.

3 Ним постало все, і ніщо, що постало, не постало без нього.

4 У ньому було життя, і життя було – світло людей.

5 І світло світить у темряві, і не поїняла його темрява.

(Євангеліє від Іоанна, 1, 1–8)

- а) науковий;
- б) конфесійний;
- в) епістолярний;
- г) художній.

3 З'ясуйте, до якого стилю належить поданий текст:

Одного разу Дарці потрапила на очі стаття якогось американського гендерного мудрагеля, де ледве не за аксіому стверджувалося, буцімто хлопчики більше «схильні до змагання», а дівчатка, навпаки, більше «схильні до співпраці». Тільки хлопчик міг з легким серцем зблягувати таку дурницю. У чистому вигляді боротьба за владу – не за дивіденди у вигляді оцінок (еквівалент пізнішого фінансового успіху), не за увагу протилежної статі (та ще себе такою не усвідомила) і навіть не за зірвані оплески на шкільній ялинці (що насамперед тішать марнославство батьків і тільки в другу чергу нарошують м'язи твоєму власному), – а саме за владу як таку, ...

(О. Забужко «Дівчатка»)

- а) розмовно-побутовий;
- б) публіцистичний;
- в) художній;
- г) науковий.

4 З'ясуйте, до якого стилю належить поданий текст:

Стаття 10. Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання російської, інших мов національних меншин України. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування. Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

(Конституція України)

- а) офіційно-діловий;
- б) науковий;
- в) публіцистичний;
- г) офіційно-ораторський.

5 З'ясуйте, до якого стилю належить поданий текст:

Державна мова – закріплена традицією або законодавством мова, уживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, громадських органах та організаціях, на підприємствах, у державних закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформатики. Термін з'явився в часи виникнення національних держав. В однонаціональних державах немає необхідності юридичного закріплення державної мови. У багатонаціональних країнах конституцією (законодавством) статус державної, як правило, закріплюється за мовою більшості населення.

(Українська мова. Енциклопедія)

- а) науковий;
- б) офіційно-діловий;
- в) публіцистичний;
- г) офіційно-ораторський.

6 З'ясуйте, до якого стилю належить поданий текст:

Поняття вартості є, можна сказати, всеохопним, оскільки застосовується до величезної кількості явищ економічного і фінансового життя – товарів, послуг, сировини, інтелектуальної і фізичної праці тощо. Все в економіці має свою вартість. Розібратися у цьому складному феномені допоможе подана інформація.

(3 журналу)

- а) науковий;
- б) публіцистичний;
- в) офіційно-діловий;
- г) художній.

7 З'ясуйте, до якого стилю належить поданий текст:

Дорога Світланко!

Пишу тобі вже вкотре, а відповіді не маю. Чи не образилася ти на мене? Якщо є за що, то вибач мені. Напиши, я буду дуже радий. Справи мої добрі. Учусь я непогано, отримую стипендію. У гуртожитку живу в одній кімнаті з Сергієм Мальцевим, він тобі передає вітання.

- а) офіційно-діловий;
- б) розмовно-побутовий;
- в) художній;
- г) епістолярний.

8 З'ясуйте, до якого стилю належить поданий текст:

Документи оформляють на різних матеріальних носіях: на папері, фотоплівці, магнітній і перфострічці, дискеті, перфокарті тощо.

Документи мають різне призначення (функції). Ці функції можуть бути загальними, тобто їх виконують практично всі документи, і специфічними (властивими лише частині документів).

(Малевиц Л. Д., Кочубей А. В. «Українська мова (за професійним спрямуванням): інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення»)

- а) науковий;
- б) офіційно-діловий;
- в) публіцистичний;
- г) конфесійний.

9 З'ясуйте, до якого стилю належить поданий текст:

Умісно нагадати ще про деякі моменти, хоча їх нема у повістці денній. Заєць, Іван не мішай говорити. Ти тут по кожному вопросу виступаєш і я тобі не мішаю. І ти, Мовчан, мовчи. Коли ти тут якусь чепуху про державний язык ніс, то я сидів і мовчав. Тут поповзли про мене брехливі слухи, ніби я вже сім раз був у команді за границею. Я вже звик, що мене звинувачують по всякому поводу. Щодо цього мушу дати слідуючу справку. Я в двох словах. Я являюсь членом Комітету у закордонних справах. Комітет уже дав своє заключення. Не виключайте мікрохвон, потому шо..

- а) розмовно-побутовий;
- б) офіційно-діловий;
- в) публіцистичний;
- г) художній.

10 З'ясуйте, до якого стилю належить поданий текст:

*Деканові ФЕМ
Євгенові МИРОНЕНКУ
студента групи Ф-25-1
Андрія КОВАЛЯ*

Заява

Прошу продовжити термін складання іспитів зимової сесії до 15.02.026 у зв'язку з хворобою.

Медичну довідку додаю.

25.12.26

підпис

- а) науковий;
- б) офіційно-діловий;
- в) публіцистичний;
- г) офіційно-ораторський.

Завдання 1

Прочитайте подані синонімічні ряди. Які з форм доцільно вживати в офіційно-діловому стилі?

Варіант 1 – технічний напрям:

Найстарший, генеральний, головний, основний.

Сповідати, давати знати, тримати в курсі, інформувати.

Інцидент, випадок, подія, пригода, халепа, сутичка, конфлікт.

Вказівка, порада, інструкція, припис.

Активний, невтомний, непосидючий, беручий, моторний, заповзятий.

Цілковитий, абсолютний, тотальний, всеосяжний, всеохопний.

Афера, дурисвітство, авантюра, шахрайство, ошуканство.

Престижний, впливовий, авторитетний, вагомий.

Начальство, адміністрація, зверхники, шефи.

Варіант 2 – економічний напрям:

Адресат, одержувач, від борець.

Моментальний, негайний, блискавичний, миттєвий.

Призбирувати, нагромаджувати, акумулювати, складати.

Давати поруку, гарантувати, ручатися, давати руку на відріз.

Дегенерувати, вироджуватись, переводитись, звиродніти.

Дезінформувати, вводити в оману, поширювати дезінформацію.

Розлад, розрух, непорядок, дезорганізація, безладдя, хаос.

Поверховість, школярство, дилетантство, доморослість.

Жвавий, невтомний, моторний, динамічний

Завдання 2

Зредагуйте подані речення.

По долинам, низинам, луговинам стелився густий, клубочучийся хмарами туман. Сьомим пунктом записано інформація про розподіл премій. За відсутністю достатніх доказів такі справи слід припиняти. Виходячи з

вагона, зламалися двері. На протязі зовсім короткого часу Сергій став самим відомим айтишником. Поскілки Олена не знала англійської мови, ми почали розмовляти на німецькій. Нам треба ще працювати чотири неділі.

Завдання 3

Зредагуйте переклад тексту з англійської мови українською відповідно до спеціальності (див. дод. А).

Завдання 4

Перекладіть текст українською мовою відповідно до спеціальності (див. дод. А).

4 СКЛАДАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Питання для самоконтролю

- 1 Надайте визначення поняття «документ». Яке призначення документів?
- 2 За якими ознаками класифікують документи?
- 3 Які правила оформлення сторінки документа?
- 4 Назвіть реквізити документа. Які правила їх оформлення?
- 5 Назвіть вимоги до тексту документа.
- 6 Для чого потрібна стандартизація професійної документації? Схарактеризуйте документи високого і низького рівня стандартизації тексту.
- 7 Назвіть основні правила мовного етикету в писемному мовленні.

Тестовий контроль

- 1 До загальних функцій документа належить:
  - а) інформаційна функція;
  - б) правова функція;
  - в) історична функція.
- 2 За походженням документи поділяють на:
  - а) службові й особисті;
  - б) типові й індивідуальні;
  - в) звичайні й таємні.

- 3 За місцем створення документи розрізняють:
- а) внутрішні й зовнішні;
  - б) вхідні й вихідні;
  - в) офіційні й службові.
- 4 За призначенням документи розрізняють:
- а) звітні;
  - б) офіційні;
  - в) для службового користування.
- 5 За стадіями створення розрізняють:
- а) оригінали;
  - б) рукописи;
  - в) відтворені механічним способом.
- 6 У діловодстві нараховують:
- а) 33 реквізити;
  - б) 31 реквізит;
  - в) 32 реквізити.
- 7 Реквізитом будь-якого документа є:
- а) текст;
  - б) гриф затвердження;
  - в) печатка.
- 8 Тексти високого рівня стандартизації – це:
- а) типові тексти;
  - б) тексти-описи;
  - в) тексти-розповіді.
- 9 Тексти низького рівня стандартизації – це:
- а) трафаретні тексти;
  - б) анкети;
  - в) тексти-міркування.
- 10 Можна скорочувати слова, що закінчуються на:
- а) приголосну літеру;
  - б) голосну літеру;
  - в) як на приголосну, так і на голосну.

Оформлення документів

- 1 В автобіографії слід писати:
- а) Ковальова Ганна Миколаївна, народилася...;
  - б) Я, Ковальова Г. М., народилася...;
  - в) Я, Ковальова Ганна Миколаївна, народилася... .

- 2 Підписує службовий лист переважно:
- а) особа, яка його підготувала;
  - б) особа, відповідальна за його виконання;
  - в) керівник установи, його заступник чи керівник структурного підрозділу.
- 3 Оберіть правильний варіант фрагменту доповідної записки:
- а) вважаю необхідним прийняти щодо Зінов'єва Г. Д. суворі міри дисциплінарної відповідальності;
  - б) вважаю за потрібне вжити щодо Зінов'єва Г. Д. суворих заходів дисциплінарного впливу;
  - в) вважаю за необхідне вжити до Зінов'єва Г. Д. суворі міри дисциплінарної відповідальності.
- 4 Перелік документів, що додаються до заяви, можна оформити так:
- а) до заяви додаю слідуючі документи;
  - б) до заяви додаю такі документи;
  - в) до заяви прикладаються такі документи.
- 5 У листах звертання до адресата оформлюють так:
- а) Вельмишановний пане директор!
  - б) Вельмишановний пане директоре!
  - в) Вельмишановний пан директоре!
- 6 У характеристиці слід писати:
- а) користується авторитетом серед студентів і викладачів академії;
  - б) має авторитет серед студентів і викладачів академії;
  - в) має вшанування серед студентів і викладачів академії.
- 7 Виберіть правильний варіант:
- а) виписка з протоколу № 18 засідання кафедри мовної підготовки від 26 травня 2026 р.;
  - б) виписка з протоколу № 18 засідання кафедри мовної підготовки, що відбулося 26 травня 2026 р.;
  - в) витяг із протоколу № 18 засідання кафедри мовної підготовки від 26 травня 2026 р.
- 8 Питання, що їх розглядають на зборах, нараді або конференції, становлять:
- а) порядок денний;
  - б) повістку денну;
  - в) питання протоколу.
- 9 Коли ви маєте намір пояснити ситуацію, що склалася, факти, дії, вчинки (найчастіше порушення дисципліни, невиконання роботи) і робите це на вимогу керівника, складаєте:
- а) доповідну записку;
  - б) пояснювальну записку;
  - в) звіт.

10 Аби досягти успіху, в резюме треба вказати:

- а) розмір заробітної плати;
- б) особисті відомості (вік, зріст);
- в) досвід роботи й набуті навички.

Завдання 1

Зредагуйте подані речення.

Для рішення цієї надзвичайно складної задачі, треба примінити зовсім другий підхід. Дівчата, сидячі в першому ряду, захоплено аплодирували пану Євгену. На 19 люте ситуація склалася дуже складна. На святкування ювілею академії, котре розпочалося рівно в шістнадцять годин, зібралося багато бувших випускників. З цього приводу я б хотів додати ще кілька слів. Я рахую, що екзамен по теоретичній механіці мені вдасться здати. Привернувши мою увагу енциклопедія, виявилася дуже цікавою.

Завдання 2

Перекладіть подані словосполучення українською мовою:

My duties include, driver's rights, married, competition for a vacant position, personal achievements, printed works, service phone, the applicant's strengths and weaknesses, state of health, drive a car, educational institution, unmarried.

Завдання 3

Зредагуйте переклад тексту з англійської мови українською відповідно до спеціальності (див. дод. А).

Завдання 4

Перекладіть текст українською мовою відповідно до спеціальності (див. дод. А).

5 ЗНАЧЕННЯ Й ФУНКЦІЇ ВЛАСНИХ НАЗВ У МОВІ ТА СУСПІЛЬСТВІ

Питання для самоконтролю

- 1 Які функції виконують власні назви? Охарактеризуйте їх.
- 2 Чому усвідомлення особливого статусу власних назв є обов'язковою умовою адекватної мовної політики і юридичної точності документа?

- 3 Схарактеризуйте принцип недоторканої власності.
- 4 У чому полягає принцип спільної або невизначеної власності?
- 5 Коли слід урахувати принцип національно-адресної ідентифікації?
- 6 Схарактеризуйте принцип статевої ідентифікації.
- 7 У чому полягає принцип класифікаційно-родової належності?
- 8 Схарактеризуйте найяскравіший і часто вживаний вид мовленнєвого етикету – звертання.

Тестовий контроль

- 1 Ономастика – це наука, що вивчає:
  - а) власні імена;
  - б) загальні назви;
  - в) лексичне значення власних і загальних назв.

- 2 Власні назви:
  - а) мають лексичне значення;
  - б) не мають лексичного значення;
  - в) можуть мати й можуть не мати лексичного значення.

- 3 Основоположником слов'янської антропоніміки вважають:
  - а) Ф. Міклошича;
  - б) Л. Гумільова;
  - в) Л. Щербу.

- 4 Патронім – це:
  - а) особова назва сина за іменем батька;
  - б) власне ім'я людини;
  - в) назва чоловіка за іменем дружини.

- 5 У яких країнах людина протягом життя змінює своє ім'я відповідно до віку:
  - а) Великобританія, Іспанія;
  - б) Вірменія, Киргизія;
  - в) Японія, Китай.

- 6 Основна маса українських селянських прізвищ почала формуватися з:
  - а) 17-го століття;
  - б) 18-го століття;
  - в) 16-го століття.

- 7 Про українські прізвища в сучасному розумінні можна говорити, починаючи з:
  - а) 30-х років 19-го ст.;

- б) 30-х років 20-го ст.;
- в) 20-х років 20-го ст.

8 Іншомовні прізвища українською мовою:

- а) перекладаються;
- б) не перекладаються;
- в) можуть перекладатися й не перекладатися.

9 Принцип статевої ідентифікації слід урахувати при:

- а) відмінюванні прізвищ;
- б) відмінюванні географічних назв;
- в) варіюванні коренів *поль//ніль*.

10 У звертаннях, що складаються із двох власних назв (імені та по батькові) або із загальної назви та імені, форму кличного відмінка мають:

- а) обидва слова;
- б) перше слово має, друге може мати форму як називного, так і кличного відмінка;
- в) перше слово може мати форму називного відмінка.

Уживання великої літери

1 У котрому рядку допущені помилки при написанні слів із великої літери:

- а) Всеукраїнське товариство «Просвіта», громадянська війна, меценат;
- б) Генеральний секретар ООН, доктор наук, ректор університету, Зевс;
- в) Демократична Партія України, Конституційний суд, кабмін України, великдень?

2 У котрому рядку допущені помилки при написанні слів із великої букви:

- а) Володимир Великий, народний артист, академік ВШ України, король;
- б) Молочний Шлях, Ахіллесова п'ята, Президент компанії;
- в) Грінченків словник, Говерла, проспект Шевченка, Академія мистецтв?

3 У котрому рядку допущені помилки при написанні слів із великої букви:

- а) Посол Республіки Угорщина, епоха Відродження, курорти Півдня, Бабин Яр;
- б) Національний Банк, Заслужений діяч мистецтв, Шевченківські містя;
- в) Придніпров'я, День Перемоги, Крайня Північ, Стародавня Греція.

4 У котрому рядку допущені помилки при написанні слів із великої букви:

- а) Великий піст, Лютнева революція, Збройні сили України, країни Сходу;
- б) Прем'єр-міністр України, Версальський мир, Стрийський парк, Святий Миколай;
- в) Міжнародний астрономічний з'їзд, Національна Гвардія, Перша Світова війна, новий завіт?

5 У котрому рядку допущені помилки при написанні слів із великої букви :

- а) Великий Віз, країни Сходу, Андріївська церква, орден Пошани;
- б) Міненерго, Майдан Свободи, Верховна Рада, Святе письмо;
- в) 8 Березня, День Злуки, Дух Святий, Леся Українка?

6 У якому рядку всі слова пишуться з великої літери :

- а) (к)онтрактова (п)лоща, (п)івнічна (б)уковина, (р)еспубліка (в)'єтнам, (д)емократична (п)артія (у)країни;
- б) (з)ахідна (у)країна, (д)ень (с)оборності (у)країни, (р)еспубліка (п)ольща, (к)абінет (м)іністрів (у)країни;
- в) (р)еспубліка (б)олгарія, (м)узейний (п)ровулок, (с)хідноєвропейська (р)івнина, (з)аслужений (д)іяч (м)истецтв?

7 Виберіть рядок із правильним уживанням великої літери:

- а) клуб моряків, Верховна Рада, слово Боже, Пісня пісень;
- б) Клуб Моряків, верховна рада, Слово боже, пісня Пісень;
- в) Клуб моряків, Верховна рада, Слово Боже, Пісня Пісень;
- г) клуб Моряків, Вврховна Рада слово боже, пісня пісень.

8 Виберіть рядок із правильним уживанням великої літери:

- а) Папа Римський, народи Півдня, ігри на Кубок світу з футболу, Краматорська середня школа № 11;
- б) Папа римський, народи півдня, ігри на Кубок Світу з футболу, краматорська середня школа № 11;
- в) папа римський, Народи Півдня, ігри на Кубок світу з футболу, Краматорська середня школа № 11;
- г) папа Римський, Народи півдня, Ігри на Кубок Світу з футболу, Краматорська середня школа № 11.

9 Виберіть рядок із правильним уживанням великої літери:

- а) Велика вітчизняна війна, Краматорські заводи, всесвітня федерація демократичної молоді, Шевченківські герої;
- б) Велика Вітчизняна Війна, краматорські заводи, Всесвітня Федерація Демократичної Молоді, шевченківські герої;
- в) велика Вітчизняна війна, Краматорські заводи, Всесвітня Федерація демократичної молоді, Шевченківські герої;

г) Велика Вітчизняна війна, краматорські заводи, Всесвітня федерація демократичної молоді, шевченківські герої.

10 Виберіть рядок із правильним уживанням великої літери:

а) сейм Польської Республіки, Майдан Незалежності, Хресний хід, Радянська влада;

б) Сейм Польської республіки, майдан незалежності, хресний Хід, радянська Влада;

в) сейм Польської республіки, Майдан незалежності, Хресний Хід, Радянська Влада;

г) Сейм Польської Республіки, майдан Незалежності, хресний хід, радянська влада.

Правопис прізвищ, імен та по батькові

1 Позначте рядок із правильними варіантами написання імен:

а) Нікіта, Михаїл, Надежда, Татьяна;

б) Нікита, Міхаїл, Надежда, Татьяна;

в) Микита, Михайло, Надія, Тетяна;

г) Никіта, Міхайло, Надія, Тат'яна.

2 Позначте рядок із правильними варіантами передачі імен та по батькові:

а) Петро Якович, Марія Івановна;

б) Іван Сергієвич, Інна Миколаївна;

в) Дмитро Костянтинович, Світлана Павлівна;

г) Тарас Ігоревич, Кароліна Савелівна.

3 Позначте рядок, у якому всі прізвища пишуться з літерою *и*:

а) Н...кул...н, Дан...лев...ч, Кост...щев, В...хованець;

б) Баранн...к, Кост...щев, Т...хом...ров, С...доров;

в) Гагар...н, Ч...ч...ков, К...р...лов, Во...нов.;

г) Тоб...лев...ч, Гр...нв...ч, Дан...лов, Гол...ков.

4 Позначте рядок, у якому всі прізвища пишуться з літерою *і*:

а) Н...колаєв, ...ванов, Таг...лов, Альох...н;

б) Пр...йменко, Станкев...ч, Н...лов, Бел...ков;

в) Т...хонов, Переч...н, ...зма...лов, Во...нов.;

г) Белк...н, Ратн...ков, Гол...к, Каменськ...х.

5 Позначте рядок, у якому всі прізвища пишуться з літерою *є*:

а) Л..онов, Григор...єв, Меленть...в, Гальц...в;

б) Ф...дос.....в, М...л...хов, Андр.....в, Зв...р...в;

- в) Б...лов, Р...дін, С...ров, Л...сков;
- г) Козир...в, Кан...вський, Л...сниченко, Б...лик.

6 Позначте рядок, у якому всі прізвища пишуться з літерою *е*:

- а) Крав...ць, Дмитрі...в, Букр.....в, Пант...л.....ва;
- б) Ч...рнишов, С...м...нов., Кирич...нко, В...тров;
- в) Тимош...в, Барц...в, Михайл...нко, Савич...в;
- г) Ч...биш...в, Твердохл...бов, Ф...дос.....в, М...нд...л.....в.

7 Позначте рядок, у якому всі прізвища пишуться з *йо*:

- а) Ка...мов, Ф...доров, Ма...ров, Рул...в;
- б) Буга...в, ...сипов, Вороб...в, Ма...ркін;
- в) Вер...вкін, Корол...в, ...лкін, Пугач...в;
- г) Сич...в, Солов...в, Т...ркін, Ога...мов.

8 Позначте рядок, у якому всі прізвища пишуться з *ьо*:

- а) Пил...в, Син...в, Корабл...в, Рен...;
- б) Вороб...в, Арт...мов, Т...ркін, Ма...ров;
- в) Скитал...в, Горбач...в. Лихач...в, Хрущ...в;
- г) Собол...в, Ф...доров, Кравц...в, Водо...мов.

9 Позначте рядок, у якому всі прізвища пишуться з *апострофом*:

- а) Фур...є, Барб...є, Луб...янцев, П...ятницев;
- б) Черв...яков, Демент...єв, М...ясоєдов, Д...яков;
- в) Лис...яновський, Р...єзников, Гот...є, Григор...єв;
- г) Васил...єв, Астаф...єва, Юр...єв, Ілл...єв.

10 Виберіть рядок із правильними варіантами написання іншомовних прізвищ:

- а) Григор'єв, Ковальов, Успенський, Семенов;
- б) Григорьєв, Ковалов, Успенський, Семйонов;
- в) Григор'єв, Ковальов, Успенській, Семенів;
- г) Григорьєв, Ковалов, Успенский, Семьонов.

Відмінювання імен, по батькові, прізвищ

1 Позначте рядок із правильними варіантами передачі імен та по батькові в давальному відмінку:

- а) Віктору Борисовичі, Олені Андрійовні;
- б) Вадимові Володимировичу, Оксані Ігорівні;
- в) Сергії Васильовичу, Євгенії Петровні;
- г) Юрії Михайловичі, Юлії Ніколаєвні.

2 Позначте рядок із правильними варіантами передачі імен та по батькові в орудному відмінку:

- а) Іваном Савичем, Полиною Анатолівною;
- б) Володимиром Анатолійовичем, Елеонорою Вікторівною;
- в) Андрієм Антоновичем, Белой Микитівною;
- г) Євгеном Дорофієвичом, Христиною Улянівною.

3 Позначте рядок із правильними варіантами передачі чоловічих прізвищ у родовому відмінку:

- а) Короленко, Корабльова, Кузя, Стельмах;
- б) Сидорова, Марчука, Гінзбурга, Дияка;
- в) Харитонова, Зайця, Петренко, Тимошко;
- г) Мальцева, Глущик, Медведєва, Янукович.

4 Позначте рядок із правильними варіантами передачі прізвищ жінок у родовому відмінку:

- а) Мешкової, Паламар, Кузь, Остапенко;
- б) Нікольської, Юрчук, Бабичевої, Вакуленко;
- в) Зайцевої, Слинько, Мицика, Серової;
- г) Повалій, Ротари, Пугачової, Кузько.

5 Позначте рядок із правильними варіантами передачі прізвищ чоловіків у давальному відмінку:

- а) Пасіці, Кочерзі, Франкові, Антоновичу;
- б) Зубкову, Гамову, Сорокі, Друзь;
- в) Моравія, Заїкі, Сидорчукові, Плугатарю;
- г) Марченко, Оганесян, Фурцову, Павлюк.

6 Позначте рядок із правильними варіантами передачі прізвищ жінок у давальному відмінку:

- а) Кольцовій, Погоді, Татищевій, Клець;
- б) Орлу, Бібик, Стоцької, Яремі;
- в) Руднєвій, Житко, Мухі, Бекранже;
- г) Долгової, Дугі, Бражник, Фабержі.

7 Позначте рядок із правильними варіантами передачі прізвищ чоловіків у орудному відмінку:

- а) Гнатюк, Палій, Кальченко, Ле;
- б) Левицьким, Паляницею, Паламарем, Осадчим;
- в) Шоу, Заєць, Астаховим, Пульом;
- г) Мухою, Заїкою, Хмарою, Плющом.

8 Позначте рядок із правильними варіантами передачі прізвищ жінок в орудному відмінку:

- а) Добридень, Непийводою, Кобилянської, Франко;
- б) Гайдамакою, Носик, Кулью, Барановою;

- в) Ящишиной, Рябою, Волкотруб, Мацько;
- г) Мозговою, Ломакович, Хаєт, Тимошенкою.

9 Виберіть правильний варіант написання прізвища, імені та по батькові в давальному відмінку:

- а) Скрипки Олександрю Васильовичу;
- б) Скрипка Олександрові Васильовичі;
- в) Скрипці Олександрові Васильовичу;
- г) Скрипки Олександрю Васильєвичу.

10 Виберіть правильний варіант уживання давального відмінка для власної назви *Гайдамака Марина Олексіївна*:

- а) Гайдамака Марині Олексіївні;
- б) Гайдамаці Марини Олексіївній;
- в) Гайдамаці Марині Олексіївні;
- г) Гайдамакі Марині Олексіївні.

Правопис і відмінювання географічних власних назв

1 Виберіть правильний варіант написання географічних власних назв:

- а) Севастопіль, Ханжонково, Доброполля, Мукачево;
- б) Севастопіль, Ханжонкове, Добропольє, Мукачеве;
- в) Севастополь, Ханжонкове, Добропілля, Мукачево;
- г) Севастополь, Ханжонково, Доброполя, Мукачеве.

2 Виберіть правильний варіант написання географічних назв:

- а) Святогорськ, Макєєвка, Красний Луч, Угледар;
- б) Св'ятогорськ, Макієвка, Червоний Луч, Углідар;
- в) Святогірськ, Макіївка, Красний Промінь, Вугледар;
- г) Святогірськ, Макіївка, Красний Луч, Вугледар.

3 Виберіть правильний варіант написання географічних назв:

- а) Затише, Ніколаїв, Мар'їнка, Білий Яр;
- б) Затишья, Миколаїв, Мар'їнка, Білий Яр;
- в) Затишся, Миколаїв, Мар'їнка, Білий Яр;
- г) Затишся, Миколаїв, Мар'єнка, Білий Яр.

4 Виберіть правильний варіант написання географічних назв:

- а) Вена, Венгрія, Марокко, Армения;
- б) Вена, Венгрия, Мароко, Армения;
- в) Відень, Угорщина, Мароко, Вірменія;
- г) Відень, Угорщина, Марокко, Вірменія.

5 Виберіть правильний варіант написання власної назви:

- а) Маріупільський металургічний завод ім. Ілліча;
- б) Маріупольський металургійний завод ім. Ілліча;

- в) Маріупільський металургійний завод ім. Ільча;
- г) Маріупольський металургійний завод ім. Ілліча.

6 Виберіть правильний варіант написання власної назви:

- а) Організація Північно-Атлантичного договору;
- б) Організація Північно-Атлантичного договору;
- в) Організація Северо-Атлантичного договору;
- г) Організація Північно-Атлантичного договору.

7 Виберіть правильний варіант написання власних назв:

- а) Перве травня, Першотравневське;
- б) Перше травня, Первомайське;
- в) Перше травня, Першомайське;
- г) Перше травня, Первомайське.

8 Позначте рядок із правильними варіантами передачі географічних назв у родовому відмінку:

- а) до міста Житомира, до станції Житомира;
- б) до міста Житомиру, до станції Житомиру;
- в) до міста Житомир, до станції Житомир;
- г) до міста Житомира, до станції Житомир.

9 Позначте рядок із правильними варіантами вживання власних назв у родовому відмінку:

- а) імені Василя Симоненко, вулиця Тараса Шевченко;
- б) імені Василя Симоненка, вулиця Тараса Шевченко;
- в) імені Василя Симоненко, вулиця Тараса Шевченка;
- г) імені Василя Симоненка, вулиця Тараса Шевченка.

10 Позначте рядок із правильними варіантами передачі в орудному відмінку власних назв:

- а) (*прізвище*) Кіровим, (*місто*) Кіровим;
- б) (*прізвище*) Кіровом, (*місто*) Кіровом;
- в) (*прізвище*) Кіровим, (*місто*) Кіровом;
- г) (*прізвище*) Кіровом, (*місто*) Кіровим.

Кличний відмінок

1 Позначте рядок із правильними варіантами імен *Василина, Марія, Зоя, Нінель* у кличному відмінку:

- а) Василине, Марію, Зоє, Нінелю;
- б) Василино, Маріє, Зоє, Нінеле;
- в) Василине, Маріє, Зоє, Нінеле;
- г) Василино, Маріє, Зоє, Нінель.

2 Позначте рядок із правильними варіантами імен *Максим, Геннадій, Ігор, Ілля* у кличному відмінку:

- а) Максимо, Геннадіє, Ігоре, Ілле;
- б) Максиму, Геннадію, Ігорю, Ілле;
- в) Максиме, Геннадію, Ігорю, Ілле;
- г) Максиме, Геннадію, Ігорю, Ілле.

3 Позначте рядок із правильними варіантами імен та по батькові *Інна Михайлівна, Лілія Вадимівна* у кличному відмінку:

- а) Інне Михайлівне, Ліліє Вадимівне;
- б) Інна Михайлівно, Ліліє Вадимівно;
- в) Інно Михайлівне, Ліліє Вадимівне;
- г) Інно Михайлівно, Ліліє Вадимівно.

4 Позначте рядок із правильними варіантами імен та по батькові *Степан Іванович, Григорій Анатолійович* у кличному відмінку:

- а) Степане Івановиче, Григоріє Анатолійовичу;
- б) Степано Івановичу, Григорію Анатолійовичу;
- в) Степане Івановичю, Григоріє Анатолійовиче;
- г) Степане Івановичу, Григорію Анатолійовичу.

5 Позначте рядок із правильними варіантами загальних назв та імен у кличному відмінку:

- а) секретаре Олена, адміністраторе Вікторіє;
- б) секретарю Олена, адміністратор Вікторіє;
- в) секретар Олено, адміністраторе Вікторія;
- г) секретарю Олено, адміністраторе Вікторіє.

6 Позначте рядок із правильними варіантами загальних назв та імен у кличному відмінку:

- а) друг Петре, директору В'ячеслав;
- б) друже Петре, директоре В'ячеслав;
- в) друже Петре, директоре В'ячеславе;
- г) друже Петро, директор В'ячеславе.

7 Позначте рядок із правильними варіантами загальних назв у кличному відмінку:

- а) пане професор, товариш підполковнику;
- б) пане професоре, товарише підполковнику;
- в) пане професоре, товаришу підполковник;
- г) пан професору, товаришу підполковник.

8 Відповідно до літературної норми в кличному відмінку слід писати:

- а) пані Оксано, пані Оксано Василівно;
- б) пані Оксана, пані Оксана Василівно;

- в) пані Оксано, Оксано Василівно;
- г) пані Оксано, пані Оксана Василівна.

9 Відповідно до літературної норми в кличному відмінку слід писати:

- а) пан Сергіє, пане Сергіє Леонідовиче;
- б) пан Сергію, пане Сергію Леонідовичу;
- в) пане Сергій, Сергію Леонідовичу;
- г) пане Сергію, Сергію Леонідовичу.

10 Відповідно до літературної норми у кличному відмінку слід писати:

- а) добродіє Тимчук, вельмишановно пані Богатирьова;
- б) добродію Тимчуче, вельмишановна пані Богатирьово;
- в) добродію Тимчук, вельмишановна пані Богатирьова;
- г) добродію Тимчуку, вельмишановна паня Богатирьова.

Завдання 1

1) Утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові від поданих імен:

Микита, Василь, Дмитро, Яків, Геннадій, Ілля, Григорій.

2) Напишіть прізвища українською мовою:

Александров, Малеев, Ланской, Кириллов, Лукьянов, Никулин, Овсянников, Семёнов, Тренёв, Шереметьев, Белобров, Воробьев, Григорьев, Дмитриев, Зимин, Антипов, Викторов, Борисов, Девяткин, Дёмин, Зверев, Наседкин, Киселёв, Ожерельев, Репин, Сергеев, Шустиков, Щетинин, Федоров, Щекочихин.

3) Запишіть подані сполуки у формі звертання:

Колега Ярослав, добродійка Пащенко, панна Наталя, Майя Олексіївна, пан господар, добродій Зайчук.

4) Запишіть подані прізвища у формі звертання, що складається із загальної назви та прізвища:

Андрієнко, Осипчук, Поліщук, Терехова, Шевченко, Роговий.

5) Перекладіть інформацію про видатних науковців українською мовою. Подані прізвища, імена та по батькові запишіть у формі звертання:

1. Igor Sikorsky (1889–1972)

Field: Aviation, Helicopter Engineering

Contribution: Born in Kyiv, Sikorsky was a pioneer in aviation. He designed and flew the world's first multi-engine aircraft (the Ilya Muromets) and later, in the United States, developed and patented the first modern helicopter in 1931, which lifted off in 1939.

2. Sergei Korolev (1907–1966)

Field: Rocket Engineering, Space Technology

Contribution: Born in Zhytomyr, Korolev was the lead Soviet rocket engineer and spacecraft designer during the Space Race. He was the mastermind behind the first artificial Earth satellite (Sputnik 1) in 1957, the first dog in space (Laika), and the first human in space (Yuri Gagarin).

3. Ivan Puluji (1845–1918)

Field: Physics, Electrical Engineering

Contribution: A physicist born in the Ternopil region, Puluji made significant contributions to the study of cathode rays. He developed the "Puluji lamp," which produced X-rays before Wilhelm Röntgen's official discovery. His work was essential in early medical imaging.

4. Volodymyr Vernadsky (1863–1945)

Field: Geochemistry, Biogeochemistry, Radiogeology

Contribution: A polymath and founder of the Ukrainian Academy of Sciences. He is known for his work on the biosphere and the noosphere, establishing the foundations of modern ecology and geochemistry.

5. Mykola Amosov (1913–2002)

Field: Cardiac Surgery, Bio-cybernetics

Contribution: A renowned surgeon and scientist who worked in Kyiv. He was a pioneer in cardiac surgery, inventing new techniques for heart valve repair and implementing early cybernetic modeling in medicine.

6. Lubomyr Romankiw (1931)

Field: Materials Science, Computer Engineering

Contribution: Born in Ukraine, Romankiw is an IBM fellow who co-invented the thin-film magnetic head, a crucial technology for hard drives (HDD) that made modern computer storage possible.

7. Petro Prokopovych (1775–1850)

Field: Beekeeping (Apiculture)

Contribution: A Ukrainian apiarist who revolutionized the industry by inventing the world's first movable frame hive in 1814. This allowed for the harvesting of honey without killing the bees.

8. Waldemar Haffkine (1860–1930)

Field: Bacteriology

Contribution: Born in Odesa, Haffkine was a bacteriologist who developed and successfully tested the first vaccines against cholera and the plague. He is known as the "White Healer" in India for saving countless lives.

9. Yuriy Kondratyuk (1897–1942)

Field: Aerospace Engineering

Contribution: A theorist of space flight born in Poltava. He developed the concept of the "Lunar Orbit Rendezvous" (LOR), which was later used by NASA in the Apollo program to land on the Moon.

10. Anatoliy Kokush (1951)

Field: Cinematography Technology

Contribution: A film technician who invented the "Avtorobot" (gyro-stabilized camera crane) and the "Flight Head," which are widely used in Hollywood for action scenes.

б) Запишіть подані словосполучення, добираючи з дужок необхідні закінчення:

*Молоди(-ий, -а) науков(-ий, -а) працівник Ковальова;
провідн(ий, -а) інженер Ярова;
наш(-а) голова Збицька;
директор Зозуля зустрі(-вся, -лася);
головн(-ий, -а) бухгалтер зайш(-ов, -ла).*

Завдання 2

Зредагуйте подані речення.

Стаття складається з десяти строчок. Бажаючи прийняти участь в нараді, повинні звернутися до керівників відділів. Заявку на отримання бюджетної дотації можна подавати ще на протязі двох тижнів. Не дивлячись на несприятливі погодні умови, наша конференція продовжувалася. Я теж притримуюсь такої думки. По відношенню до усього сказаного я хочу сказати, що не треба вмішуватися в особові справи колег. Регістрація учасників флешмоба проводиться з десяти до одинадцяти.

Завдання 3

Зредагуйте переклад тексту з англійської мови українською відповідно до спеціальності (див. дод. А).

Завдання 4

Перекладіть текст українською мовою відповідно до спеціальності (див. дод. А).

6 ЛЕКСИКА І ФРАЗЕОЛОГІЯ В ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

Питання для самоконтролю

- 1 Надайте визначення понять «лексика», «лексичний склад мови», «лексикологія». За якими ознаками класифікують лексику?
- 2 Наведіть найбільш складні приклади вживання багатозначних слів, омонімів, синонімів, антонімів і паронімів у діловому мовленні.
- 3 Охарактеризуйте власну й запозичену лексику.
- 4 Укажіть причини виникнення запозиченої лексики.
- 5 Які існують поради щодо вживання запозичених слів у ОДС та науковому стилі?
- 6 Які групи слів належать до спеціальної лексики?
- 7 Що таке лексикографія?
- 8 Охарактеризуйте енциклопедичні словники.
- 9 Охарактеризуйте філологічні словники.
- 10 Надайте характеристику фразеології і поясніть специфіку її вживання в діловому мовленні.

Тестовий контроль

- 1 Розділ мовознавства, у якому вивчається словниковий склад мови, називається:
  - а) лексикологією;
  - б) синтаксисом;
  - в) морфологією.
- 2 За кількістю значень розрізняють:
  - а) повнозначні слова;
  - б) багатозначні слова;
  - в) службові.
- 3 Слова, близькі за звуковим складом і вимовою, але різні за значеннями, – це:
  - а) синоніми;
  - б) омоніми;
  - в) пароніми.

4 До пасивної лексики належать:

- а) загальноновживані слова;
- б) широковідомі терміни;
- в) рідковживані слова.

5 За сферами вживання лексику української мови поділяють на:

- а) загальноновживану;
- б) спеціальну;
- в) загальноновживану і спеціальну.

6 Діалектна лексика використовується в:

- а) художньому стилі;
- б) науковому стилі;
- в) офіційно-діловому стилі.

7 Розділ мовознавства, що займається теорією і практикою укладання словників, називається:

- а) лексикографією;
- б) лексикологією;
- в) граматиною.

8 Усі словники (залежно від змісту матеріалу і способу його опрацювання) поділяють на два типи:

- а) енциклопедичні і філологічні;
- б) тлумачні й перекладні;
- в) термінологічні й орфоепічні.

9 Найстаріший глосарій кількістю в 174 слова знайдено в:

- а) Кормчій книзі (1282);
- б) Пересопницькому Євангелії (1556–1561);
- в) праці лаврського друкаря, поета і філолога Памви Беринди.

10 Фразеологізми – це:

- а) відтворювані одиниці мови із двох або більше слів, цілісні за своїм значенням і стійкі за складом та структурою;
- б) слова, що називають те саме поняття, спільні за своїм основним значенням, але різняться значеннєвими відтінками;
- в) слова, які звучать однаково, але значення мають різні.

Правопис слів іншомовного походження

1 Позначте рядок, у якому всі слова іншомовного походження пишуться з м'яким знаком:

- а) кур...йоз, матч..., кітел..., ін....єкція:

- б) міл...йон, штепсел..., факул...тет, консул...тація;
- в) асфал...т, миш...як, європеєць..., кар...єра;
- г) Монтеस्क...є, Барб...є, Фур...є, Руж...є.

2 Позначте рядок, у якому всі слова іншомовного походження пишуться з апострофом:

- а) дез...інфекція, де Він...ї, міл...ярд, с...южет;
- б) кар...єризм, ф...ючерс, ай-к...ю, прем...єр;
- в) ф...зеляж, шансон...є, барел...єф, юрис...дикція;
- г) ал...янс, ад...юльтер, б...юрократ, н...юанс.

3 Позначте рядок, у якому всі слова іншомовного походження мають подвоєння приголосних:

- а) конт...революція, ін...овація, Жан...а, Кан...и;
- б) шос...є. фортис...имо, Рим...а, Рим...;
- в) Тек...рей, Буд...а, ім...іграція, Гол...андія;
- г) Кас...андра, Ін...еса, барок...о, Дік...єнс.

4 Позначте рядок, у якому всі слова іншомовного походження написані правильно (відповідно до правила «дев'ятки»):

- а) аудіт, університет, конституція, політика;
- б) континент, фізика, диспут, симптом;
- в) касір, дезинфекція, дизель, позиція;
- г) аналіз, математика, шифр, дякон.

5 Позначте рядок, у якому всі слова іншомовного походження написані правильно:

- а) соціологія, істина, радіус, літера;
- б) аббревіатура, графік, бізнес, матеріал;
- в) фракція, камін, система, біржа;
- г) електрика, автоматизація, економіст, механік.

6 Позначте рядок, у якому всі слова іншомовного походження написані правильно:

- а) ануїтет, Луїс, мозаїка, інтуїція;
- б) інфляції, валькірії, сюїта, Гімалаї;
- в) атеїзм, де Віньї, конвоір, руїна;
- г) Енеїда, жуір, прозаїк, Каір.

7 Позначте рядок, у якому всі власні назви іншомовного походження написані правильно:

- а) Тибет, Флорида, Скандинавія, Мадрид;
- б) Сіракузі, Крит, Корсіка, Мадрид;
- в) Братіслава, Алжир, Бастілія, Аргентина;
- г) Вавілон, Вашінгтон, Цюріх, Чилі.

8 Позначте рядок, у якому всі слова іншомовного походження написані правильно:

- а) Мароко, іміграція, бароко, клас;
- б) голландський, дієта, аксіома, директор;
- в) іновація, жюрі, маса, Русо;
- г) дует, жалузї, вана, гігієна.

9 Позначте рядок із правильними варіантами написання слів іншомовного походження:

- а) стипендія, автоматизація, дістанція, портєра;
- б) степендія, автоматезація, дестанція, портъєра;
- в) стипендія, автоматизація, дистанція, портъєра;
- г) стіпендія, автоматизация, дистанция, порт'єра.

10 Позначте рядок, у якому всі слова іншомовного походження написані правильно:

- а) Гете, Готьє, голландський, шоссе;
- б) поні, каса, кисет, трію;
- в) Єгипет, візаві, піаніно, хімія;
- г) рефирендум, рекультівація, тріада, ціник.

Завдання 1

1) Напишіть подані слова українською мовою:

а) *businessman, ministry, economics, dialogue, intellectual, immigration, disinfection, barrier, fireworks, dialectics, poetic, finance, casino, Newton, interview, limit, calculation, license, marketing, material, ton, net, bond, commerce; cancel;*

б) *benzofilter, axle-free, compressor-free, generation, derivation, desublimation, depressurization, adaptation, system, installation, bifilar, tile, qualify, graphite, radiator, radiotelephone, dispersive;*

в) *experiment, bath, thallium, nichrome, axiom, scissors, Newtonian, Missouri, ingenious, million, abrasive, theory, agitator, intelligence, aircraft modeling, acrolit, experiment, bath, hydromonitor, floppy disk, dissociation.*

2) До поданих іншомовних слів доберіть українські відповідники, якими краще користуватися в професійному мовленні:

а) *домінувати, стимулювати, аргумент, інцидент, ефектний, лаконічний, ідентичний, комюніке, концентрувати, ремонтувати, авторитет, дефект, фільтр, шофер, штраф, серйозний, симптом;*

б) *автентичний, агресивний, альтернатива, аргумент, арбітр, аеродром, апелювати, архітектор, аналогія, азартний, біографія, газета, гіпотеза, дебати, дилема, термін, фактор, феномен, фігура, фрагмент;*

в) *дистанція, екстракт, емоції, імідж, конвенція, комфортабельний, конкурент, компенсація, комунікація, констатувати, контур, локальний, моментальний, номер, пакт, процес, реферат, сервіс, соціальний.*

3) Подані слова уведіть в речення, поясніть їх значення та вживання:

Договір – угода, програмний – програмовий, класний – класовий, класичний, триумфуючий – триумфальний, формувати – формулювати.

4) До поданих фразеологізмів доберіть синоніми:

а) *собака на сні, кури не клюють, брати гору, на руку ковінька, вільний птах, пекти раки, зарубати на носі, хоч греблю гати, як риба у воді;*

б) *прикусити язика, замилувати очі, клювати носом, заради гарних очей, співати дифірамби, поставити на ноги, ніде голці впасти, висмоктати з пальця,*

в) *гора з плечей звалилася, розбити горщика, ледве ноги носять, ні в тин ні у ворота, покласти на обидві лопатки, комар носа не підточить.*

5) Поясніть лексичне значення пар слів. З кожним із них складіть речення:

а) *завдання – задача, протягом – на протязі, білет – квиток, адрес – адреса, попадати – потрапляти, наступний – подальший;*

б) *заступник – замісник, заважати – мішати, здатний – здібний, показник – покажчик, дрібний – мілкий, вступати – поспішати;*

в) *відчинити – відкрити, впливати – витікати, процент – відсоток, тактовний – тактичний, екземпляр – примірник, адресат – адресант.*

Завдання 2

Зредагуйте подані речення.

Складіть свою автобіографію. Будемо взаємно допомагати один одному. Найбільше в людях я ціную тречність та чемність. Початок вебінару починається о 10.00. Варто розрізняти різні підходи до цієї проблеми. Для виготовлення цих машин виготовлено нову конвеєрну лінію. Запрошуємо на зустріч молодь 16–25 років. Ательє освоїло сучасний спецодяг.

Завдання 3

Зредагуйте переклад тексту з англійської мови українською відповідно до спеціальності (див. дод. А).

Завдання 4

Перекладіть текст українською мовою відповідно до спеціальності (див. дод. А).

7 МОРФОЛОГІЯ. ВИБІР ГРАМАТИЧНОЇ ФОРМИ СЛОВА В ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ

Питання для самоконтролю

1 Поясніть, що вивчає граматику. Надайте визначення її основним розділам.

2 Надайте загальну характеристику частинам мови.

3 Сформулюйте особливості правопису і вживання іменників у професійному мовленні.

4 Сформулюйте особливості правопису і вживання прикметників у професійному мовленні.

5 Сформулюйте особливості правопису і вживання числівників у професійному мовленні.

6 Сформулюйте особливості правопису і вживання дієслівних форм у професійному мовленні.

7 Сформулюйте особливості правопису і вживання займенників у професійному мовленні.

8 Сформулюйте особливості правопису і вживання прислівників у професійному мовленні.

9 Сформулюйте особливості правопису і вживання службових частин мови у професійному мовленні.

10 Сформулюйте принципи написання складних слів.

Тестовий контроль

1 До чоловічого роду належать іменники:

- а) бандероль, картель, барель;
- б) нежить, псалтир, директор;
- в) біль, рукопис, розкіш.

2 Рід невідмінюваних географічних назв визначається так:

- а) належать до чоловічого роду;

- б) належать до середнього роду;
- в) за родовим поняттям.

3 У ділових паперах для назв осіб за професією, посадою або званням уживаються іменники:

- а) чоловічого роду;
- б) відповідно до статі.

4 Які прикметники утворюють ступені порівняння:

- а) якісні;
- б) відносні;
- в) присвійні?

5 У числівниках 50, 60, 70, 80 відмінюється:

- а) лише перша частина;
- б) лише друга частина;
- в) обидві частини.

6 Складні й складені числівники записуються цифрами, крім випадків:

- а) коли вони стоять на початку речення;
- б) коли вони стоять у кінці речення;
- в) коли вони стоять у середині речення.

7 У діловому мовленні особові займенники варто вживати:

- а) лише в специфічних документах;
- б) у будь-яких документах;
- в) зовсім не вживати.

8 При підметі, до складу якого входить числівник *багато, мало, немало, небагато*, присудок, як правило, уживається у формі:

- а) однини;
- б) множини;
- в) однини й множини.

9 Дієприкметник *даний, дане, дана, дано* доречно використовувати у:

- а) математиці;
- б) діловодстві;
- в) техніці.

10 Прийменникам *стосовно, стосовно до* надається перевага:

- а) в усному мовленні;
- б) науковому й офіційно-діловому мовленні;
- в) у художній літературі.

Правопис іменників

1 Виберіть рядок, де всі варіанти вживання словосполучень є правильними:

- а) довга тунель, сильний нежить, красива тюль, лікувальна шампунь;
- б) красива папороть, гіркий полин, чорна вуаль;
- в) наукова степінь, міцна толь, чистий посуд, веселий ярмарок.

2 Виберіть правильний варіант уживання назв осіб за професією, посадою, званням:

- а) директорша Ткачова, інспекторша Валіна, фізичка Бубкова, деканша Русяєва;
- б) продавець Морозова, декан Русяєва, сторожиха Петрова, викладач Андреева;
- в) кравчиня Захарова А. І., касирка Дорохова О. П., штампувальниця Веселова Т. П., майстриня Кудіпо С. М.

3 Виберіть правильний варіант уживання іменників чоловічого роду II відміни в родовому відмінку однини:

- а) банана, гуртожитка, деканату, маршрута;
- б) інтелекта, відсотка, сантиметра, автобусу;
- в) мотора, лусу, журналу, імпульсу.

4 Виберіть правильний варіант уживання іменників чоловічого роду II відміни в родовому відмінку однини:

- а) іменника, трикутника, Дінця, Дністра;
- б) Житомиру, Донецьку, фільтра, будинку;
- в) аналізу, імпульсу, Харкову, Південного Буга.

5 Виберіть правильний варіант уживання іменників у кличному відмінку:

- а) викладачу, каменяре, завідувачу, Віталію;
- б) Геннадію, вихователе, дідусе, братику;
- в) батьку, Петро, друже, брате.

6 Виберіть правильний варіант уживання іменників у кличному відмінку:

- а) пастух Степан, кум Петро, парубок Максим, подруга Ярослава;
- б) пане Максим, друже Іван, Ірино Андріївно, Василь Степанович;
- в) Григорію Семеновичу, Маргарито Петрівно, добродійко Прищепа, депутате Соколовський.

7 Виберіть правильний варіант уживання іменників власних назв у родовому відмінку:

- а) Гнатюк Сергія Петровича, Біжик Галини Іванівни, Мороз Оксани Олександрівни;

б) Головки (від Головки) Людмили Федорівни, Бойки (від Бойко) Тетяни Василівни, Білоус Марини Тарасівни;

в) Бойка Семена Ігоровича, Коваля Дениса Максимовича, Тарасенка Олексія Олександровича.

8 Виберіть правильний варіант правопису складних іменників:

а) Євро бачення, залізо-бетон, авіабаза, азбесто-бетон;

б) альма-матер, альфа-залізо, арт-директор, екс-президент;

в) прем'єр-міністр, електро-автоматика, енерго-баланс, жар-птиця.

9 Виберіть правильний варіант правопису складних іменників:

а) завкафедри, зліт-посадка, імунодефіцит, інженер-генерал-майор;

б) капітан-конструктор, інформ бюро, какао порошок, канцприладдя;

в) капітан-директор, карта-схема, карто-діаграма, каса-автомат.

10 Виберіть правильний варіант правопису власних назв:

а) Маріуполь, Тернопіль, Севастополь, Бориспіль;

б) Маріупіль, Тернопіль, Севастопіль, Бориспіль;

в) Маріуполь, Тернополь, Севастополь, Борисполь.

Правопис складних прикметників

1 Позначити рядок із правильними варіантами складних прикметників:

а) зернотрав'ний, зелено-окий, зигзаго-подібний, зоровослуховий;

б) зелено окий, зоровослуховий, зигзаго подібний, зерно трав'ний;

в) зорово-слуховий, зигзаго-подібний, зерно-трав'ний, зелено-окий;

г) зеленоокий, зерно-трав'ний, зигзагоподібний, зорово-слуховий.

2 Позначити рядок із правильними варіантами складних прикметників:

а) історико-археологічний, іспано-американський,
інтегрально-диференціальний, івано-франківський;

б) історикоархеологічний, іспано-американський,
інтегрально-диференціальний, іванофранківський;

в) іспано американський, інтегрально диференціальний,
інтегральнодиференціальний, історико археологічний.

3 Позначити рядок із правильними варіантами складних прикметників:

а) зменшувано-пестливий, зміннодробовий,
інформаційно-бібліографічний, інтенсивно-забарвлений;

б) зменшувано-пестливий, змінно-дробовий,
інформаційно-бібліографічний, інтенсивно забарвлений;

в) зменшувано-пестливий, зміннодробовий,
інформаційно-бібліографічний, інтенсивно забарвлений;

г) інтенсивнозabarвлений, зменшувано-пестливий, зміннодробовий, інформаційно бібліографічний.

4 Позначити рядок із правильними варіантами складних прикметників:

- а) карусельнотокарний, калійнофосфорний, інтонаційно-виділений, інформаційно-обчислювальний;
- б) карусельно токарний, калійно-фосфорний, інформаційнообчислювальний, інтонаційно виділений;
- в) калійно-фосфорний, інтонаційно виділений, інформаційно-обчислювальний, карусельно-токарний;
- г) калійно-фосфорний, інтонаційно-виділений, інформаційно-обчислювальний, карусельно-токарний.

5 Позначити рядок із правильними варіантами складних прикметників:

- а) зерноочисно-сушильний, індустріально-аграрний, індустріально розвинений, Києво-Могилянська;
- б) зерно-очисно-сушильний, індустріально-розвинений, Києвомогилянська, індустріально-аграрний;
- в) зерноочисносушильний, індустріально розвинений, Києво Могилянська, індустріальноаграрний;
- г) зерно-очисносушильний, індустріально розвинений, Києво Могилянська, індустріальноаграрний.

6 Позначити рядок із правильними варіантами складних прикметників:

- а) зовнішньополітичний, інженерно-механічний, кераміко-металевий, історично зумовлений;
- б) інженерномеханічний, кераміко-металевий, історично-зумовлений, зовнішньо-політичний;
- в) інженерно-механічний, керамікометалевий, зовнішньо політичний, історичнозумовлений;
- г) зовнішньо-політичний, інженерно механічний, кераміко-металевий, історично зумовлений.

7 Позначити рядок із правильними варіантами складних прикметників:

- а) календарно-обрядовий, колісно-гусеничний, лексикограматичний, лірико драматичний;
- б) календарнообрядовий, лексико-граматичний, колісногусеничний, лірико-драматичний;
- в) календарно-обрядовий, лексико-граматичний, колісно-гусеничний, лірико-драматичний;
- г) календарно обрядовий, лірикодраматичний, колісно гусеничний, лексико граматичний.

8 Позначити рядок із правильними варіантами складних прикметників:

- а) круглошліфувальний, лінійно-стрічковий, лікувально-діагностичний, ліберально-демократичний;
- б) кругло-шліфувальний, лінійнострічковий, лікувально-діагностичний, ліберально-демократичний;
- в) ліберально демократичний, лікувально діагностичний, кругло шліфувальний, лінійно-стрічковий;
- г) кругло-шліфувальний, лінійнострічковий, лікувально-діагностичний, ліберально-демократичний.

9 Позначити рядок із правильними варіантами складних прикметників:

- а) лампово-детекторний, концертноестрадний, кооперативно-колгоспний, копіювальнорозмножувальний;
- б) ламповодетекторний, концертно-естрадний, кооперативно-колгоспний, копіювально розмножувальний;
- в) кооперативно-колгоспний, концертно естрадний, лампово-детекторний, копіювально-розмножувальний;
- г) лампово-детекторний, концертно-естрадний, кооперативно-колгоспний, копіювально-розмножувальний.

10 Позначити рядок із правильними варіантами складних прикметників:

- а) магнієво-кальцієвий, мало-авторитетний, магнітноімпульсний, мідно-ливарний;
- б) магнієво-кальцієвий, малоавторитетний, магнітно-імпульсний, мідноливарний;
- в) магнітноімпульсний, мідно-ливарний, магнієво кальцієвий, мало-авторитетний;
- г) магнієво-кальцієвий, мало авторитетний, магнітно-імпульсний, мідно ливарний.

Правопис та відмінювання числівників, узгодження числівників з іменниками

1 Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) привітати зі святом восьмого березня, привітати зі святом першого вересня;
- б) привітати зі святом восьме березня, привітати зі святом перше вересня;
- в) привітати зі святом Восьме березня, привітати зі святом Перше березня.

2 Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) півтора місяця, півтори тонни, дві п'ятих виробів;

- б) півтори місяці, дві п'ятих вироба, одна десята запасів;
- в) дві п'ятих виробу, одна десята запасів, півтора місяця.

3 Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) три з половиною тижня, два з половиною місяця, чотири з половиною рока;
- б) три з половиною тижнів, два з половиною місяців, чотири з половиною років;
- в) три з половиною тижнів, два з половиною місяці, чотири з половиною роки.

4 Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) півтора рази, третина ящика, чверть рока;
- б) півтори рази, третина ящиків, чверть року;
- в) півтори рази, третина ящику, чверть року.

5 Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) півторасти тонн, чвертка паперу, сотня;
- б) чвертка аркуша паперу, десяток, півтори гривні;
- в) півторасти тонн, одна четверта аркуша паперу, сто.

6 Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) більше половини, самий перший, на восьмим повороті;
- б) більша половина, на першому етапі, на восьмому повороті;
- в) половина міста, найперший, на першому етапі.

7 Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) другим разом, з другого боку, другим випадком;
- б) іншим разом, з іншого боку, в інших випадках;
- в) у другий раз, іншим боком, у других випадках.

8 Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) двоколірний, трибарвний, двотижневик;
- б) двохколірний, трьохбарвний, двохтижневик;
- в) двухколірний, триколірний, двухтижневик.

9 Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) двадцятидвох-річний, чотири-юридний, трьохповерховий;
- б) двадцяти-двох-річний, чотирьох-юридний, трьох-поверховий;
- в) двадцятидвохрічний, чотириюридний, триповерховий.

10 Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) п'ятидесятиградусний, тисячокілометровий, двохсотлітній;

- б) п'ятидесятиградусний, тисячакілометровий, двухсотлітній;
- в) п'ятидесяти градусний, тисяча кілометровий, двухсот-літній.

Дієслівні форми

- 1 Виберіть правильний варіант написання дієприкметників:
  - а) виконуваємий, що посивів;
  - б) виконуваний, посивілий;
  - в) що виконується, посивівший.

- 2 Виберіть рядок із правильним написанням усіх дієслівних форм:
  - а) сформулювати, ремонтуємий, нержавіючий, здійснює;
  - б) сформулювати, ремонтований, неіржавкий, здійснюючи;
  - в) сформулювати, ремонтуваний, неіржавіючий, здійснюючи.

- 3 Виберіть правильний варіант уживання слів і словосполучень:
  - а) допомагає, інформація поступила, пропоную почати домовлятися;
  - б) допомага, інформація надійшла була, давайте почнемо договорюватися;
  - в) допомагає, інформація надійшла, почнімо домовлятися.

- 4 Знайдіть правильний варіант уживання слів і словосполучень:
  - а) прийняти міри, дякувати друга;
  - б) вжити заходи, дякувати друга;
  - в) прийняти міри, дякувати другові;
  - г) вжити заходів, дякувати другу.

- 5 Виберіть правильний варіант словосполучення:
  - а) поїзд, який слідує через станцію;
  - б) слідуєчий через станцію поїзд;
  - в) поїзд, що проходить через станцію;
  - г) поїзд, слідуєчий через станцію.

- 6 Виберіть правильний варіант словосполучень:
  - а) виконуючий обов'язки, економіст-практик;
  - б) виконувач обов'язків, практикуєчий економіст;
  - в) виконавець обов'язків, практикуєчий економіст;
  - г) виконувач обов'язків, економіст-практик.

- 7 Виберіть правильний варіант словосполучень:
  - а) виготовляючі обладнання, план виконан, портрет зіпсований;
  - б) виготовляючи обладнання, план виконаний, портрет зіпсований;
  - в) виготовляючі обладнання, план виконаний, портрет зіпсований;
  - г) виготовляючи обладнання, план виконан, портрет зіпсований.

8 Виберіть правильний варіант слів і словосполучень:

- а) виконав, різальний інструмент, говоре;
- б) виконавши, ріжучий інструмент, говорить;
- в) виконавши, різальний інструмент, говорить;
- г) виконав, ріжучий інструмент, говоре.

9 Виберіть правильний варіант написання частки *не* з дієсловом та дієслівними формами:

- а) непросохла трава, не зникає, ненаписаний лист, не зробивши;
- б) не просохла трава, не зникає, не написаний лист, незробивши;
- в) непросохла трава, незникає, не написаний лист, не зробивши;
- г) не просохла трава, не зникає, ненаписаний лист, не зробивши.

10 Виберіть правильний варіант словосполучень:

- а) навколишнє середовище, витримуваний процес;
- б) оточуюче середовище, процес, який витримується;
- в) навколишнє середовище, витримуємий процес;
- г) оточуюче середовище, витримуваний процес.

Складні випадки правопису займенників, прислівників, прийменників, часток

1 Позначте рядок, у якому всі займенники пишуться через дефіс:

- а) чий/небудь, де/хто, де/чий/сь, будь/чий;
- б) ні/котрий, який/небудь, казна/хто, хтозна/який;
- в) казна/при/чому, ні/скільки, будь/на/кому, аби/хто;
- г) хтозна/хто, хто/небудь, чий/небудь, хтозна/який.

2 Позначте рядок, у якому всі прислівники пишуться через дефіс:

- а) всього/на/всього, раз/у/раз, уві/сні, честь/честю;
- б) без/кінця/краю, будь/що/будь, по/німецьки, по/вовчому;
- в) по/латині, сама/самотою, час/від/часу, по/правді;
- г) по/черзі, по/перше, що/середі, день/у/день.

3 Позначте рядок, у якому всі прийменники пишуться через дефіс:

- а) з/заду, з/середини, по/одаль, на/вперейми;
- б) з/понад, з/попід, з/позад, із/за;
- в) на/супроти, на/прикінці, на/перед, на/передодні;
- г) з/верху, оба/біч, від/далік, що/до.

4 Позначте рядок, у якому всі частки з різними частинами мови пишуться через дефіс:

- а) неси/бо, тільки/но, хтозна/коли, де/небудь;

- б) все/ж/таки, не/хай, аби/хто, де/який;
- в) тоб/то, мов/би, дарма/що, де/які;
- г) тоб/то, начеб/то, пішла/б, ніби/то.

5 Позначте рядок, у якому всі прислівники пишуться окремо:

- а) на/добраніч, з/ранку до/вечора, по/щирості;
- б) на/швидкуруч, мимо/їздом, у/вечері, повсяк/час;
- в) на/ходу, чим/дуж, на/світанку, що/вівторка;
- г) по/черзі, що/середі, до/краю, на/око.

6 Позначте рядок, у якому всі прийменники пишуться окремо:

- а) на/вперейми, зважаючи/на, в/напрямі, на/зразок;
- б) поряд/з, під/час, на/предмет, у/ролі;
- в) на/вздогін, поруч/з, на/шляху, в/силу;
- г) по/перек, не/залежно/від, на/супроти, с/переду.

7 Позначте рядок, у якому всі частки з різними частинами мови написані правильно:

- а) всежтаки, не начебто, хтознаколи, де-небудь;
- б) все ж таки, неначебто, хтозна-коли, де-небудь;
- в) всеж-таки, неначеб-то, хто-зна-коли, денебудь;
- г) все-ж-таки, неначе бто, хтозна коли, де небудь.

8 Позначте рядок, у якому всі займенники написані правильно в родовому відмінку:

- а) моєй, всіх, мойого, їх,;
- б) моєї, всіх, мого, їх;
- в) моєї, всіх, мого, їх;
- г) мойої, всіх, мого, їх.

9 Позначте рядок, у якому всі прислівники написані правильно:

- а) на перекір, до волі, за віщо, с повна;
- б) згарячу, по-середині, на спіх, о пів ночі;
- в) потроху, подекуди, помаленьку, праворуч;
- г) на похваті, над голодь, з рання, спочатку.

10 Позначте рядок, у якому всі прийменники й частки написані правильно:

- а) підчас, на вкруги, неук, нехай;
- б) із-поміж, окрім, аякже, хоча б;
- в) підкінець, за вдяки, невже, навідь;
- г) ізсеред, заради, немов би, а тож.

Завдання 1

- 1) Запишіть подані іменники в родовому відмінку однини:
  - а) *острів, сад, ранок, ваучер, інсайдер, зоопарк, шлях, ранок, телефон, ґрунт, лист, яр, керівник, директор, конденсатор, абзац, аванс, агент, акт, алфавіт, анонс, апарат, багаж, бал, баласт, бар, бізнес, білет, квиток;*
  - б) *блок, борг, вал, вантаж, варіант, ватман, вид, вигляд, вексель, вимір, випуск, відділ, відпуск, відрізок, відступ, вік, градус, гранат, диспут, досвід, дублікат, етап, заголовок, закон, зал, запис, імпорт, кворум;*
  - в) *квадрат, кілограм, код, кодекс, лабіринт, макет, мозок, план, правопис, принцип, пульт, ресурс, розвиток, симптом, телефон, темп, телеграф, університет, термін, фах, фонд, фрагмент, цикл, час, шрифт.*

- 2) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння:
  - а) *складний, здібний, високий, важкий, великий;*
  - б) *низький, товстий, розумний, малий, вузький;*
  - в) *молодий, старий, тихий, багатий, грубий.*

- 3) Провідмініайте подані числівники:
  - а) *56, 127, 479; 1287, 2/7;*
  - б) *42, 231, 345, 2143, 4/3;*
  - в) *84, 376, 987, 3217, 8/9.*

- 4) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами:
  - а) *підйомність від 80 до 120 (тонна), підписали угоду з 47 (банк), принесли 4 (ножиці), замовили 3 (двері), засіяли понад 170 (гектар), виступили 24 (делегат);*
  - б) *проголосували 657 (делегат), грало 2 (хлоп'я), глибина від 70 до 665 (метр), зустрівся 4 (бізнесмен), виготовили 7 (сани), вага до 957 (кілограм);*
  - в) *написали 4(лист), паслося 20 (лоша), їхали 1,5 (година), брали участь 42 (представник), більше 180 (сторінка), посадили 4 (клен).*

- 5) Утворіть від поданих дієслів дієприкметники:
  - а) *писати, читати, роздрукувати, сформулювати, запрограмувати;*
  - б) *змусити, заспокоїти, купити, зробити, нагріти, стиснути;*
  - в) *зігнути, взяти, витерти, розбити, скасувати, сказати.*

- б) Розкрийте дужки й утворіть від поданих слів словосполучення з дієприкметниками:

- а) перемагати (ідеї), обслуговувати (персонал), оживати (спогади), дивитися (вперед), застаріти (методика), засохнути (кактус);
- б) назвати вище (студент), усміхатися (люди), обдарувати (інженер), просить (вибачення), задумати (заходи), написати (автобіографія);
- в) відбілювати (засіб), прибути (поїзд), наболіти (питання), зробити (деталь), виконати (робота), попереджувати (напис).

Завдання 2

Зредагуйте подані речення

Місцеві власті заборонили проведення зустрічей. Обговорюючи проблему текучості кадрів, думки майже всіх присутніх на засіданні співпали. Більша половина здобувачів (біля 100 чоловік) поїхала у Київську область на виробничу практику. По слідуєчому питанню виступить голова приймальної комісії. Ці документи треба предоставити вчасно. Може настати екологічна катастрофа завдяки тому, що буде горіти нафта. У засіданні приймали участь представники вищестоящих організацій. Кожного дня я згадувала, як здавала екзамени по вищій математиці.

Завдання 3

Зредагуйте переклад тексту з англійської мови українською відповідно до спеціальності (див. дод. А).

Завдання 4

Перекладіть текст українською мовою відповідно до спеціальності (див. дод. А).

8 СИНТАКСИС І ПУНКТУАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Тестовий контроль

- 1 До граматичного зв'язку належать:
- а) узгодження й керування;
  - б) узгодження й прилягання;
  - в) керування й узгодження.

2 Якщо присудок виражений дієсловом минулого часу, а іменник, що означає професію, характерну для обох статей, виступає із власним ім'ям, то присудок слід узгоджувати:

- а) з ім'ям;
- б) з іменником, що означає професію;
- в) як з ім'ям; так і з іменником, що означає професію.

3 У словосполученнях, що позначають дати, відмінюється:

- а) тільки перша частина;
- б) тільки друга частина;
- в) перша й друга частини.

4 У діловій документації переважає:

- а) розповідна форма викладу;
- б) наказова форма викладу;
- в) урочиста форма викладу.

5 Граматичним центром речення є:

- а) підмет і додаток;
- б) присудок і обставина;
- в) підмет і присудок.

6 Діловим документам надають стислості:

- а) дієприслівникові звороти;
- б) дієприкметникові звороти;
- в) дієприслівникові й дієприкметникові звороти.

7 Офіційно-діловому й науковому стилям притаманний:

- а) прямий порядок слів у реченні;
- б) зворотний порядок слів у реченні;
- в) прямий і зворотний порядок слів у реченні.

8 Розповідь – це:

а) текст, у якому явища й факти викладаються в хронологічній послідовності;

- б) текст звітів, актів, наказів і постанов;
- в) найскладніший спосіб викладу матеріалу в документах.

9 Кома ставиться:

а) у кінці речення;

б) для поєднання однорідних членів у словосполучення і окремих висловлювань у складне речення;

в) для розрізнення різних за змістом інформацій, об'єднаних у складне речення; у кінці рубрик переліку, коли вони досить розвинені й кожна частина становить закінчене речення.

10 Крапка з комою ставиться:

- а) для відокремлення поширених прикладок і додатків;
- б) для відокремлення вставних або складних конструкцій;
- в) для розрізнення різних за змістом інформацій, об'єднаних у складне речення; у кінці рубрик переліку, коли вони досить розвинені й кожна частина становить закінчене речення.

Прийменникові конструкції

1 Виберіть рядок із правильним уживанням словосполучень:

- а) з підсумків, по власному бажанню, по спеціальності, з наказу директора;
- б) за підсумками, по власному бажанню, з фаху, за наказом директора;
- в) за підсумками, за власним бажанням, за фахом, за наказом директора;
- г) по підсумкам, з власного бажання, по фаху, по наказу директора.

2 Виберіть рядок із правильним уживанням словосполучень:

- а) з помилки, з ліності, витрати з..., по суботах;
- б) помилково, через лінощі, витрати щодо, щосуботи;
- в) через помилку, по лінощам, розходи по..., по суботам;
- г) по помилці, по лінощам, витрати по..., кожної суботи.

3 Виберіть рядок із правильним уживанням словосполучень:

- а) здебільшого, на Ваше прохання, по вечорам, по поверненні;
- б) з більшої частини, за Вашим проханням, по вечорах, з повернення;
- в) здебільшого, на Ваше прохання, щовечора, після повернення;
- г) по більшій частині, з Вашого прохання, кожного вечора, за поверненням.

4 Виберіть рядок із правильним уживанням словосполучень:

- а) при мені, біля академії, зі сторонніми, при житті;
- б) коло мене, при академії, при сторонніх, за життя;
- в) біля мене, коло академії, при посторонніх, при життю;
- г) при мені, при академії, за сторонніх, під час життя.

5 Виберіть рядок із правильним уживанням словосполучень:

- а) на перший погляд, при першій нагоді, під час передавання, у разі пересилання;
- б) при першому погляді, з першою нагодою, при передачі, при пересиланні;
- в) за першого погляду, при першій нагоді, при передаванні, під час пересилки;
- г) по першому погляду, по першому випадку, при передачі, по пересилці.

6 Виберіть рядок із правильним уживанням словосполучень:

- а) з єдиної форми, по прибуттю, по закінченні строка, по ініціативі;
- б) по єдиній формі, з прибуття, за закінченням терміна, за ініціативою;
- в) за єдиною формою, після прибуття, після закінчення терміну, з ініціативи;
- г) з однієї форми, по прибутті, по скінченні терміна, при ініціативі.

7 Виберіть рядок із правильним уживанням словосполучень:

- а) в суті, ввести в склад, вступити в силу, в ті години;
- б) по суті, ввести до складу, набувати чинності, у ті часи;
- в) по сутності, ввести до складу, вступити до сили, за тих часів;
- г) за суттю, внести до складу, набути сили, в ті часи.

8 Виберіть рядок із правильним уживанням словосполучень:

- а) за нестачею часу, ходити за грибами, к початку року, говорити на двох мовах;
- б) через брак відомостей, ходити по гриби, на початок року, говорити двома мовами;
- в) через нестачу часу, ходити по гриби, на початок року, говорити на двох языках;
- г) по нестачі відомостей, ходити по гриби, на початок рока, добре говорити.

9 Позначте рядок, де всі варіанти написання словосполучень є правильними:

- а) по телефону, по путі, по плану, при допомозі;
- б) за допомогою, з усякого приводу, на ім'я, з вини;
- в) по вимозі, підручник по фізиці, по адресу, по бажанню;
- г) по стану, по професії, при академії, по імені.

10 Позначте рядок, де всі варіанти написання словосполучень є правильними:

- а) по мові, по вівторкам, по теорії, по професії;
- б) по пошті, до тих пір, на протязі дня, по дорученню;
- в) за теорією, під час огляду, протягом дня, за адресою;
- г) по теорії, по рокам, по сесії, за їми.

Завдання 1

1) Виправте помилки в поданих словосполученнях:

а) *хворіти ангіною, згідно закону, пробачте нас, лекції по праву, йти по вулиці, по ініціативі, у п'ятнадцять годин, 42 інженера, три десятка, глибока тунель;*

б) *говорити на українській мові, запобігання незаконних дій, наголошувати головне, по власній волі, молодший по віку, по дорученню, півтора кілограми, 234 випускника, математична степінь;*

в) *оволодіння курсу, брат молодше мене, ігнорувати думкою, курси по вивченню англійської мови, по моїм відомостям, йти по вулиці, чотири друкованих аркуша, за київським часом без п'ятнадцяти сім, тривала нежить.*

2) З поданими словами складіть словосполучення:

а) *оволодіти, опанувати, навчатися, вчити, властивий, характерний, підсумовувати, сумувати;*

б) *багата, славиться, сповнений, наповнений, дорівнювати, рівнятися, повстати, постати;*

в) *торкатися, доторкатися, знуцатися, збиткуватися, оснований, заснований, переможений, переможний.*

3) У поданих реченнях поставте розділові знаки:

а) *кожна людина котра вважає себе інтелігентною не може живучи в сучасному світі не тримати в пам'яті водночас історичного та культурного досвіду свого народу ба навіть цілого суспільства. (В. Шевчук);*

б) *наша ж історія культури це своєрідний храм який цінний не тільки працею що в нього вклали перші його будівники а й працею усіх прийдешніх поколінь без якої той храм давно перетворився б у руїни. (В. Шевчук);*

в) *нас віками мордували палили і різали нищили і гноїли в концтаборах морили голодом і розстрілювали державність втоптували в землю і забороняли мову а ми відроджуємося живемо ростемо і дужчаємо воскресемо з вічності і сяємо на світовому небозводі іншим народам бо маємо незнищенне начало освіти. (Я. Гоян).*

Завдання 2

Зредагуйте подані речення.

Вимогая від мене звіт, він не поспішав з поданням своїх документів. Кожний керівник практики має свій індивідуальний графік праці. Головним лейтмотивом переговорів керівників сусідніх держав було поглиблення та розширення взаємовигідного співробітництва. Працівники банку з успішністю впоралися з поставленими перед ними задачами. Нам потрібно побалакати про підготовку до проведення наступної атестації працівників. У даній статті ми розглянули питання, що стоять на порядку денному нашої виробничої діяльності. На сьогоднішній день ми маємо певні успіхи у організації торгівельного обслуговування населення. Прибувши в завод, йому кинулося у вічі недбале збереження випускаємої продукції.

Завдання 3

Зредагуйте переклад тексту з англійської мови українською відповідно до спеціальності (див. дод. А).

Завдання 4

Перекладіть текст українською мовою відповідно до спеціальності (див. дод. А).

ДОДАТОК А
Редагування та переклад текстів відповідно до напрямку підготовки та спеціальності

Таблиця А.1

Напрямок підготовки	Завдання 3 Зредагуйте переклад тексту з англійської мови	Завдання 3 Тексти мовою оригіналу	Завдання 4	Література
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Інформаційні системи і технології Системний аналіз та науки про дані	<p>Завдання 1 Методи експертного аналізу це послідовність процедур направлених на отримання від спеціаліста (експерта) інформації, необхідної для прийняття рішення. Вони базуються на знаннях, досвіді та інтуїції спеціалістів експертів. Процес прийняття рішення на основі цих методів не є строго формалізованим та упорядкованим.</p>	<p>Завдання 1 Expert analysis methods are a sequence of procedures aimed at obtaining from a specialist (expert) the information necessary for making a decision. They are based on the knowledge, experience and intuition of expert specialists. The decision-making process based on these methods is not strictly formalized and orderly.</p>	<p>Завдання 1 There may be several ways to define the decision variables, and it is not always possible to find the most suitable ones immediately. The objectives may also not be entirely clear. Problems also arise when there are many objectives and one must be chosen, and it is usually impossible to optimize two different objectives simultaneously.(с. 49)</p>	<p>Системний аналіз [Електронний ресурс]: практикум: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освіт. програмою «Наука про дані та математичне моделювання» спец. 113 Прикладна математика / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Л. Б. Вовк, К. Р. Потапова. – Електрон. текст. дані (1 файл). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. – 81 с.</p>

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 2 Сам експерт не завжди може чітко пояснити процес рішення проблеми. Інформація отримана від експертів, обробляється на основі математичних, зокрема статистичних, методів. Методи експертного аналізу призначенні в основному для розв'язання слабоструктурованих та неструктурованих задач.</p>	<p>Завдання 2 The expert himself cannot always clearly explain the process of solving the problem. The information received from experts is processed based on mathematical, in particular statistical, methods. Expert analysis methods are intended mainly for solving poorly structured and unstructured problems.</p>	<p>Завдання 2 For these reasons, at the first, conceptual stage of building a model, the details of its operation are usually not considered. The main attention is paid to defining: 1) inputs, that is, what the model should process, and 2) outputs, that is, what the model produces. The model at this stage is called a "black box" because it is not yet known what logic will be implemented in the model.</p>	
	<p>Завдання 3 Як правило в ході прийняття рішень необхідно брати до уваги як багатокритеріальність, так і ризик (тобто залежність результатів рішень, що приймаються, не тільки від самих рішень, а і від не контрольованих зовнішніх факторів). Звичайно з декількох критеріїв що беруться до уваги, де-які залежать від зовнішніх факторів.</p>	<p>Завдання 3 As a rule, in the process of decision-making it is necessary to take into account both multi-criteria and risk (i.e. the dependence of the results of the decisions made not only on the decisions themselves, but also on uncontrolled external factors). Usually, of the several criteria taken into account, some depend on external factors.</p>	<p>Завдання 3 After determining the inputs and outputs of the model, they must be divided into two categories: inputs, called external variables, are divided into decision variables, controlled by the manager, and parameters, variables that the manager cannot control. Examples of decision variables include the price of the product; the amount of demand, etc.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 4 Успіх складної експертизи визначається перш за все тим як ми зможимо розкласти складну проблему на ряд простих. Тут не має точних рецептів. Один з прийомів був запропонований в 1966 р. Поспеловим Г. С. як засіб підвищення достовірності експертної оцінки шляхом поділу проблеми з великою невизначеністю на підпроблеми і покрокового отримання оцінок.</p>	<p>Завдання 4 The success of a complex examination is determined primarily by how we can decompose a complex problem into a series of simple ones. There are no exact recipes here. One of the techniques was proposed in 1966 by Pospelov G. S. as a means of increasing the reliability of expert assessment by dividing a problem with large uncertainty into subproblems and obtaining estimates step by step.</p>	<p>Завдання 4 Many of the uncontrolled inputs may be unknown in advance. By treating them as parameters, you can build the model as if they were known. Later, you can specify the numerical values of these quantities by analyzing the data and estimating these values, or simply provide an expected value when analyzing the model.</p>	
	<p>Завдання 5 Особі яка планує б'юджет, доводиться долати суперечність між природними науковими інтересами вченого якому його предмет дослідження видається дуже важливим, та інтересами держави, яка може виділити на розвиток науки лише цілком обмежені кошти. Інтереси держави повинні бути представлені в формі деякої програми, де-якого переліку цілей який і є відправною крапкою усієї роботи</p>	<p>Завдання 5 The person planning the budget has to overcome the contradiction between the natural scientific interests of the scientist, to whom his subject of research seems very important, and the interests of the state, which can allocate only very limited funds for the development of science. The interests of the state must be presented in the form of some program, some list of goals, which is the starting point of all work.</p>	<p>Завдання 5 Outputs, called internal variables, are divided into performance indicators (or criteria), which determine the degree of approach to the goal, and resulting variables, which reflect other consequences of modeling and help to understand and correctly interpret the results of the model.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 6 Цілі можуть бути самого різного змісту. Деякі з них будуть мати суто науковий характер. Наприклад до 2030 рока повинна бути проведена висадка людини на марс, а у антарктиді повинна бути створена нова лабораторія.</p>	<p>Завдання 6 The goals can be of a very different nature. Some of them will be of a purely scientific nature. For example, by 2030, a human landing on Mars should be carried out, and a new laboratory should be created in Antarctica.</p>	<p>Завдання 6 Criteria are especially important because they show how close you have come to achieving your goal. That is why criteria are often called objective functions. Examples of objective functions include revenue, market share, total costs, customer satisfaction, etc.</p>	
	<p>Завдання 7 Інші цілі можуть носити економічний характер, наприклад створення термо-ядерних електростанцій або повна механізація тих чи інших технологічних процесів. Треті – оборонний характер, припустимо, створення надійної системи проти-ракетної оборони, або стіни на кордоні з агресивним сусідом, і т. ін.</p>	<p>Завдання 7 Other goals may be of an economic nature, for example, the creation of thermonuclear power plants or the complete mechanization of certain or other technological processes. Third ones are of a defensive nature, for example, the creation of a reliable missile defense system or a wall on the border with an aggressive neighbor, etc.</p>	<p>Завдання 7 Functional modeling methodology is a set of methods, rules and procedures designed to build a functional model of any subject area. A functional model is a directed graph, the vertices of which are the functions to be performed, and the arcs are either elements of a subsystem or flows of information, matter or energy.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 8 «Чорний ящик» – термін що широко застосовувався в кібернетиці при поданні досліджуваного об'єкта моделлю «вхід – вихід». Образна назва «чорний ящик» пояснюється тим що через складність досліджуваного об'єкта і не можливість зрозуміти його внутрішню будову дослідник обмежується спостереженням за його поведінкою на основі вимірювання тільки вхідних впливів й вихідних результатів, тобто закономірностей зміни «виходів» в залежності від зміни «входів».</p>	<p>Завдання 8 "Black box" is a term widely used in cybernetics when representing the object under study with an "input-output" model. The figurative name "black box" is explained by the fact that due to the complexity of the object under study and the inability to understand its internal structure, the researcher is limited to observing its behavior based on measuring only input influences and output results, that is, the patterns of changes in "outputs" depending on changes in "inputs."</p>	<p>Завдання 8 Such modeling is not only visual, but also very convenient for making effective management decisions. For example, in the business process described above, there are two separate specialists – the author and the layout designer. If we set the task to optimize the financing of the project, then the scheme allows us to immediately see where and how to do it.</p>	
<p>Електрична інженерія. Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка</p>	<p>Завдання 1 Електричні властивості тіл пояснюються присутністю у них заряджених часток. Такі частки, як електрон й протон мають рівні за абсолютним значенням заряди, при цьому заряд електрону негативний, заряд протона позитивний. Вказанні частки разом з нейтронами входять у склад атомів речовини, однак вони можуть знаходитись і у вільному стані.</p>	<p>Завдання 1 The electrical properties of bodies are explained by the presence of charged particles in them. Particles such as the electron and the proton have equal charges in absolute value, with the electron having a negative charge and the proton having a positive charge. These particles, together with neutrons, are part of the atoms of matter, but they can also be found in a free state.</p>	<p>Завдання 1 Materials with high magnetic permeability are called ferromagnetic. These include iron, nickel, cobalt and their alloys. When placed in an external magnetic field, these materials significantly enhance it. This phenomenon can be explained in a simplified way as follows.</p>	<p>Загальна електротехніка і основи електроніки: навчальний посібник / Співак В. М., Гуржий А. М., Нельга А. Т., Ітякін О. С.– Київ : КПІ, 2020. – 266 с., 155 рис., 10 табл., 17 бібл.</p>

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 2 Електроізоляційними називаються матеріали, призначені для розподілу струмопровідних елементів які знаходяться під різними потенціалами під час роботи електро- і радіоустановок. У якості електроізоляційних матеріалів використовуються газоподібні рідкі та тверді діелектрики. Особливу групу створюють матеріали, які твердіють: лаки, клеї, компаунди.</p>	<p>Завдання 2 Electrical insulating materials are materials designed to distribute conductive elements that are under different potentials during the operation of electrical and radio installations. Gaseous, liquid and solid dielectrics are used as electrical insulating materials. A special group is made up of materials that harden: varnishes, glues, compounds.</p>	<p>Завдання 2 Ferromagnetic materials have regions of spontaneous magnetization. The magnetic state of each such region is characterized by a magnetization vector. The magnetization vectors of individual regions (domains) are oriented andomly.(срор.</p>	
	<p>Завдання 3 Джерелами електричної енергії є електричні генератори у яких механічна енергія перетворюється у електричну а також первинні елементи і акумулятори, у яких відбувається перетворення хімічної, теплової, світлової та інших видів енергії у електричну. До споживачі електричної енергії відносяться електро двигуни, різноманітні нагрівальні прилади, світлові прилади та інше.</p>	<p>Завдання 3 Sources of electrical energy are electric generators, in which mechanical energy is converted into electrical energy, as well as primary cells and batteries, in which chemical, thermal, light and other types of energy are converted into electrical energy. Consumers of electrical energy include electric motors, various heating devices, lighting devices, and more.</p>	<p>Завдання 3 Alternating current is a current whose change in value and direction is repeated at regular intervals. The wide application of alternating current in various fields of technology is explained by the ease of its production and conversion, as well as the simplicity of the design of alternating current generators and motors, their reliability and ease of operation. (с. 84)</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 4 Передавальні елементи кола пов'язують джерела і приймачі. Окрім електричних дротів в цю ланку можуть входити апарати для увімкнення і вимкнення кола, прилади для вимірювання електричних параметрів (ампер-метри, вольт-метри), пристрої захисту (запобіжники), перетворювальні пристрої (трансформатори) та інше. Будьяке електричне коло електрорушійною силою і напругою.</p>	<p>Завдання 4 The transmitting elements of the circuit connect the sources and receivers. In addition to electrical wires, this link may include devices for turning the circuit on and off, instruments for measuring electrical parameters (ammeters, voltmeters), protection devices (fuses), conversion devices (transformers), and so on. Any electric circuit with electromotive force and voltage.</p>	<p>Завдання 4 A transformer is designed to convert alternating current of one voltage into alternating current of another voltage. Voltage is increased by step-up transformers, and reduced by step-down transformers. Transformers are used on power transmission lines, in communications, automation, measurement technology, and other areas.</p>	
	<p>Завдання 5 Електричний струм, обумовлений спрямованим впорядкованим рухом електронів має місце в провідниках першого роду (металах), електроних і напівпровідникових приборах. В провідниках другого роду - електролітах (водні розчини солей, кислот) - електричний струм обумовлений рухом позитивних й негативних іонів, впорядковано переміщаються під дією прикладеного поля.</p>	<p>Завдання 5 Electric current, caused by the directed, ordered movement of electrons, occurs in conductors of the first kind (metals), electronic and semiconductor devices. In conductors of the second kind - electrolytes (aqueous solutions of salts, acids) - the electric current is caused by the movement of positive and negative ions, which move in an orderly manner under the action of an applied field.</p>	<p>Завдання 5 Voltage and current measuring transformers are used to switch on measuring instruments, automatic control and protection equipment in high-voltage circuits. They allow to reduce the size and weight of measuring devices, increase the safety of operating personnel, and expand the limits of measuring alternating current devices. (с. 84)</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 6 У більшості випадків причиною упорядкованого руху електричних зарядів є електричне поле. При відсутності електричного поля вільні електричні заряди роблять тепловий безладний рух в результаті чого кількість електрики, що проходить через будьякий перетин провідника, в середньому дорівнює нулю.</p>	<p>Завдання 6 In most cases, the reason for the ordered motion of electric charges is an electric field. In the absence of an electric field, free electric charges undergo thermal random motion, as a result of which the amount of electricity passing through any cross-section of the conductor is, on average, zero.</p>	<p>Завдання 6 As noted, slip depends on the load moment on the motor shaft; therefore, the rotor speed depends on the braking torque on the shaft. The nominal value of the rotor speed, which corresponds to the calculated load values, frequency and voltage of the network, is indicated on the factory nameplate of the asynchronous motor. (с. 106)</p>	
	<p>Завдання 7 Провідникові матеріали підрозділяють на дві групи. До першої групи відносять матеріали з низьким питомим опором. Вони застосовуються для виготовлення дротів і струмопровідних ділянок різних електро- і радіо-технічних пристроїв. Найменший питомий опір мають срібло і золото, про те вартість цих провідникових матеріалів дуже висока.</p>	<p>Завдання 7 Conducting materials are divided into two groups. The first group includes materials with low resistivity. They are used for the manufacture of wires and conductive sections of various electrical and radio devices. Silver and gold have the lowest resistivity, but the cost of these conductive materials is very high.</p>	<p>Завдання 7 The generator and the engine differ in design and construction features. Therefore, using the engine as a generator or the generator as an engine leads to a deterioration in the performance of the machines, in general, to a decrease in the efficiency.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 8 Алюміній поступається міді за своїми електричними і механічними властивостями. Однак він характеризується низькою вартістю і набагато меншою щільністю ніж у міді. В зв'язку з цим алюміній є основним матеріалом для виготовлення дротів повітряних ЛЕП.</p>	<p>Завдання 8 Aluminum is inferior to copper in its electrical and mechanical properties. However, it is characterized by low cost and much lower density than copper. In this regard, aluminum is the main material for the manufacture of overhead power line wires.</p>	<p>Завдання 8 In automation systems, it is often necessary to turn on units and actuators in a certain order sequentially in time. Such switching on of electrical machines and devices can be carried out using relays, the contacts of which are closed not immediately after the control voltage is applied, but after some time, which significantly exceeds the relay operating time.</p>	
Комп'ютерні науки	<p>Завдання 1 Програма забезпечує можливість користувачам будувати і аналізувати мережі на різному обладнанні в користувацьких топологіях з підтримкою різних протоколів. Це дає можливість досліджувати роботу різних мереживих пристроїв: маршрутизаторів, коммутаторів, бездротових точок доступу персональних комп'ютерів, мереживих принтерів тощо. Ця програма є найпростішою і найефективнішою серед своїх конкурентів.</p>	<p>Завдання 1 The program enables users to build and analyze networks on various hardware in custom topologies with support for various protocols. This allows them to explore the operation of various network devices: routers, switches, wireless access points, personal computers, network printers, etc. This program is the simplest and most effective among its competitors</p>	<p>Завдання 1 A wireless network security key is a unique code (password) that blocks access to the network. It is not so much the key itself that is important, but the type of encryption. The fact is that all information that flows between the router and the PC is encrypted.</p>	<p>КМ. Комп'ютерні мережі [Електронний ресурс]. Лабораторний практикум : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освіт. програмою «Цифрові технології в енергетиці» спец. F3 Комп'ютерні науки / С. І. Отрох, А. О. Пасічнюк ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. — Електрон. текст. дані (1 файл). — Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. — 297 с.</p>

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 2 Маршрутизатор може мати інтерфейси для мідних кабелів, оптичних кабелей або бездротових «ліній» зв'язку. Даний пристрій вибирає маршрут на основі своєї таблиці маршрутизації. Таблиці маршрутизації містять інформацію про мережі та інтерфейси через які здійснюються прямі з'єднання, а також деталі про маршрути або шляхи через які маршрутизатор з'єднується з віддаленими мережами, які не підімкнуті до нього безпосередньо.</p>	<p>Завдання 2 A router may have interfaces for copper cables, fiber optic cables, or wireless “links.” The device chooses a route based on its routing table. Routing tables contain information about the networks and interfaces through which direct connections are made, as well as details about the routes or paths through which a router connects to remote networks that are not directly connected to it.</p>	<p>Завдання 2 If the wrong key is entered, the device simply will not be able to decode it. This is done to increase security. It is worth noting that today there are three types of Wi-Fi connection encryption: WEP, WPA, WPA2. The WPA and WPA2 network encryption types require subscribers to enter a unique password, without which it is impossible to connect. (с. 186)</p>	
	<p>Завдання 3 Всі команди в консолі можна зкорочувати але важливо, щоб скорочення чітко ідентифікувало команду. При цьому можна скористатися клавішею Tab і знаком питання. Натискання клавіші Tab завершує скорочену команду до її повної форми тоді як знак питання після команди показує список додаткових опцій й короткий опис довідки до них.</p>	<p>Завдання 3 All commands in the console can be abbreviated, but it is important that the abbreviation clearly identifies the command. You can do this by using the Tab key and a question mark. Pressing the Tab key completes the abbreviated command to its full form, while a question mark after the command shows a list of additional options and a brief help description for them.</p>	<p>Завдання 3 Cloud Technology is a way of providing computing resources for processing and storing data in the form of a service. Thanks to this, the user does not need to invest in expensive equipment, since the finished product runs on a regular device or computer in the form of an application. It is accessed via the Internet.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 4 Як правело сервер надає свої ресурси в мережу а клієнт використовує ці ресурси. На серверах також встановлюється спеціалізоване програмне й апаратне забезпечення. На одному комп'ютері можуть одночасно працювати кілька серверних програм. Служби серверів часто визначають їхні імена</p>	<p>Завдання 4 Typically, a server provides its resources to the network, and a client uses those resources. Servers also have specialized software and hardware installed on them. Several server programs can run on a single computer at the same time. Server services often specify their names</p>	<p>Завдання 4 Cloud Computing is a model that allows companies to access shared computing resources such as servers, storage, networks, applications, and other cloud services. Users can use and manage these resources independently without having to rely on a cloud service provider.</p>	
	<p>Завдання 5 Маршрутизатори обмінююця між собою маршрутною інформацією за допомогою службових пакетів за протоколом UDP. Такий обмін інформацією збільшує наявність додаткового трафіку в мережі та збільшує навантаження на неї. Також можлива ситуація коли таблиці маршрутизації на маршрутизаторах несинхронізуються вчасно, що може привести до появи не коректних маршрутів й втрати даних.</p>	<p>Завдання 5 Routers exchange routing information with each other using UDP service packets. This exchange of information increases the presence of additional traffic on the network and increases the load on it. It is also possible that the routing tables on routers are not synchronized in time, which can lead to incorrect routes and data loss.</p>	<p>Завдання 5 Cloud technologies have many advantages that contribute to their widespread use. They provide flexibility and scalability, allowing you to quickly adapt resources to user needs. Optimizing the use of equipment increases work efficiency, and distributed systems guarantee high availability and reliability.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 6 Пара маршрутизаторів в стані суміжності синхронізує свої бази даних стану з'єднання. Кожен маршрутизатор надсилає повідомлення про стан з'єднання своїм сусідам і кожен маршрутизатор який отримує таке повідомлення, записує інформацію в свою базу даних про стан з'єднання і пересилає копію повідомлення іншим своїм сусідам.</p>	<p>Завдання 6 A pair of routers in adjacency synchronize their link state databases. Each router sends a link state message to its neighbors, and each router that receives such a message writes the information to its link state database and forwards a copy of the message to its other neighbors.</p>	<p>Завдання 6 Automation simplifies infrastructure management, and a pay-as-you-go model helps reduce costs. Global access to services facilitates remote work and collaboration. Vendors invest significant resources in security, and regular updates ensure access to new features without the need for manual upgrades.</p>	
	<p>Завдання 7 Стандартні права не на стільки гнучкі, як хотілося б. На відміну від стандартних списків розширені списки фільтрують трафік більш «тонко». При створенні розширених списків в правилах доступу можна включати фільтрацію трафіку за протоколами і портами.</p>	<p>Завдання 7 Standard rights are not as flexible as we would like. Unlike standard lists, extended lists filter traffic more “subtly.” When creating extended lists, you can include traffic filtering by protocols and ports in access rules.</p>	<p>Завдання 7 Cloud services depend on a stable internet connection to function, and data privacy issues can be a concern. Users lose some control over the infrastructure, which can create security risks and limit customization options.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 8 Запис про трансляцію зберігається де-який час що б відповідні пакети могли бути доставленні адресату. Як що протягом де-якого часу трафік за цією трансляцією відсутній, трансляція видаляється і адреса повертається в пул. Як що потрібно створити трансляцію, а вільних адрес у пулі не має, то пакет відкидається.</p>	<p>Завдання 8 A record of the broadcast is kept for some time so that the corresponding packets can be delivered to the destination. If there is no traffic on this broadcast for some time, the broadcast is deleted and the address is returned to the pool. If a broadcast needs to be created and there are no free addresses in the pool, the packet is dropped.</p>	<p>Завдання 8 Cloud Storage is a cloud storage service that supports various storage classes optimized for different usage scenarios, including archival, standard, and regional storage. It ensures data reliability through multi-level replication, flexible access control, and integration with other services.</p>	
<p>Механічна інженерія Прикладна механіка</p>	<p>Завдання 1 Всі тіла в природі під дією різних систем сил змінюють свою форму й розміри тобто деформуються. Завдякі не великим деформаціям в першому наближенні можна вважати що тіло абсолютно тверде. В курсі тиоретичної механіки розглядають задачі про статичну рівновагу лише абсолютно твердих тіл.</p>	<p>Завдання 1 All bodies in nature change their shape and dimensions under the action of various systems of forces, that is, they deform. Due to small deformations, in the first approximation, it can be assumed that the body is absolutely rigid. In the course of theoretical mechanics, problems of static equilibrium of only absolutely rigid bodies are considered.</p>	<p>Завдання 1 For potential forces, the concept of potential energy is introduced as a quantity that characterizes the "work reserve" that a material point or system has in a given coordinate of the force field. Therefore, for a corresponding comparison of the "work reserve", it is necessary to decide on the choice of a zero point, at which it is conventionally considered that the "work reserve" is equal to zero.</p>	<p>Теоретична та прикладна механіка. Короткий курс /О. Д. Романюк, Л. П. Теліпко, С. В. Ракша. Кам'янське : ДДТУ, 2021. – 282 с.</p>

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 2 Положення матеріальної крапки, чи абсолютно твердого тіла в кінематичній визначається відносно вибраної системи відліку. За відповідну систему відліку вибирають інші довільні тіла. Кінематика поділяється на кінематику крапки, і кінематику абсолютно твердого тіла.</p>	<p>Завдання 2 The position of a material point or an absolutely rigid body in kinematics is determined relative to the selected reference system. Other arbitrary bodies are chosen as the corresponding reference system. Kinematics is divided into point kinematics and absolute rigid body kinematics.</p>	<p>Завдання 2 Stiffness is the ability of a structure to resist deformation under the action of external loads. The purpose of calculating stiffness is to determine the dimensions of machine parts and structural elements at which deformations do not exceed the standard values, ensuring the conditions for their normal operation.</p>	
	<p>Завдання 3 Основна задача кінематики крапки полягає в визначенні закону її руху і кінематичних характеристик руху. Основна задача кінематики абсолютно твердого тіла полягає в визначенні закону руху тіла в цілому, і кожної крапки тіла окремо. Законом руху називається залежність між положенням крапки в вибраній системі відліку, за відповідний проміжок часу.</p>	<p>Завдання 3 The main task of the kinematics of a point is to determine the law of its motion and the kinematic characteristics of the motion. The main task of the kinematics of an absolutely rigid body is to determine the law of motion of bodies as a whole and of each point of the body separately. The law of motion is the relationship between the position of a point in a chosen reference frame over a corresponding period of time.</p>	<p>Завдання 3 In theoretical mechanics, all bodies are considered absolutely rigid, that is, those that do not change their shape and dimensions under the action of external forces. This assumption is acceptable for theoretical mechanics, since it satisfies the tasks of this science.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 4 Якщо тіло, має дві нерухомі точки, то воно здійснює обертальний рух навколо осі що проходить через ці дві точки. При обертанні твердого тіла навколо нерухомої осі усі його точки (крім тих що лежать на осі) описують кола, які лежать у площинах, перпендикулярних до осі обертання. Центри всіх цих кіл лежать на осі обертання а радіуси дорівнюють відстані від точок до осі.</p>	<p>Завдання 4 If a body has two fixed points, then it performs rotational motion around an axis passing through these two points. When a rigid body rotates around a fixed axis, all its points (except those lying on the axis) describe circles that lie in planes perpendicular to the axis of rotation. The centers of all these circles lie on the axis of rotation, and the radii are equal to the distances from the points to the axis.</p>	<p>Завдання 4 Internal forces are the forces of interaction between neighboring particles of a body. These forces maintain the body as a single whole. An external load applied to the body causes its deformation, as a result of which the mutual arrangement of the particles changes and the forces of interaction between them change.</p>	
	<p>Завдання 5 Зовнішні сили які діють на матеріальні тіла розподіляються на сталі і не сталі. Не сталі сили можуть бути залежними від переміщення; часу; та швидкості. Наприклад при розтягуванні пружини сила пружності буде залежати від переміщення а сила опору середовища залежить від швидкості тіла.</p>	<p>Завдання 5 External forces acting on material bodies are divided into static and unstatic. Unstatic forces can depend on: displacement; time; and speed. For example, when stretching a spring, the elastic force will depend on the displacement, and the resistance force of the medium depends on the speed of the body.</p>	<p>Завдання 5 A material is considered to be homogeneous and isotropic if the mechanical properties of the material are the same in any volume and in any direction. In nature, there are materials whose properties are different in different directions. Such materials are called anisotropic. An example is wood, whose properties are different along and across the fibers.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 6 Таким чином робота сили ваги матеріальної точки чи тіла дорівнює добутку сили ваги на різницю висот кінцевого й початкового положень точки чи тіла. Як видно з рівняння дана робота незалежить від траєкторії руху точки прикладання сили ваги, а тільки від початкового та кінцевого положень точки чи тіла. Такі сили називаюся потенціальними.</p>	<p>Завдання 6 Thus, the work of gravity of a material point or body is equal to the product of gravity and the difference in heights of the final and initial positions of the point or body. As can be seen from the equation, this work does not depend on the trajectory of the motion of the point of application of gravity, but only on the initial and final positions of the point or body. Such forces are called potential.</p>	<p>Завдання 6 Samples are tested on appropriate testing machines. Modern such machines are equipped with a special device, which in the process of testing builds a graph of the relationship between the load and deformation of the sample. The nature of the test diagram depends on the properties of the tested material.</p>	
	<p>Завдання 7 Особливе місце в механіці займає клас сил величина і напрям яких залежить тільки від положення точки, чи системи в просторі. Рух точки, чи системи під дією таких сил називається рухом в силовому полі. Прикладами силового поля можуть бути поля сил тяжіння, сил пружності, електростатичне поле.</p>	<p>Завдання 7 A special place in mechanics is occupied by the class of forces whose magnitude and direction depend only on the position of a point or system in space. The motion of a point or system under the action of such forces is called motion in a force field. Examples of a force field can be the fields of gravitational forces, elastic forces, and electrostatic field.</p>	<p>Завдання 7 We will consider the bending of straight beams, the sections of which have at least one axis of symmetry, with the external load lying in the plane of symmetry of the section. In this case, the bending will occur in the plane of the load and will be called plane or direct bending.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 8 Силним полем називається частина фізичного простору, в якому на точки розташованої в ньому механічної системи діють сили залежні лише від положення цих точок, тобто від координат й часу. В тому випадку коли сила явно незалежать від часу силоне поле називають стаціонарним а як що залежать – не стаціонарним.</p>	<p>Завдання 8 A force field is a part of physical space in which the points of a mechanical system located in it are acted upon by forces that depend only on the position of these points, that is, on the coordinates and time. In the case when the forces do not depend on time, the force field is called stationary, and if they do, non-stationary.</p>	<p>Завдання 8 Loads on machine parts and stresses in them can be constant (static) and time-varying (dynamic). Parts that experience constant loads in the process of operation are almost non-existent in machines. In some cases, constant spatial loads cause variable stresses in rotating parts (shafts).</p>	
Металургія	<p>Завдання 1 Газове середовище інертне стосовно рідкого металу тому ані розчинення газу в розплаві, ані утворення будь-яких сполук не відбувається. Відсутність розчинення газу оцінюється з практичної точки зору. Сюди можна віднести випадки з досить малою розчинністю яка немає значення для процесу плавлення металів.</p>	<p>Завдання 1 The gaseous medium is inert with respect to the liquid metal, so neither the dissolution of the gas in the melt nor the formation of any compounds occurs. The absence of gas dissolution is assessed from a practical point of view. This includes cases with a sufficiently low solubility, which is not important for the process of melting metals.</p>	<p>Завдання 1 Melt settling, as a refining method, is based on the difference in density between the melt and the material constituting the insoluble particles. It is very important to ensure the possibility of enlarging the particles of insoluble impurities. This can be achieved at moderate (10-50 cm/s) stirring speeds.</p>	<p>Практикум з дисципліни «Металургія кольорових металів та сплавів» : навчальний посібник / Є. М. Сігарьов, М. А. Качєєв. – Кам'янське : ДДТУ, 2018. – 112 с.</p>

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 2 При взаємодії рідкого металу з газом спостерігається значна розчинність газу в розплаві. Тут також мається на увазі значима на практиці розчинність яка відчутно впливає на якість сплаву та визначає технологію плавки. В системах, де відбувається подібна взаємодія, в остаточному підсумку будуть існувати насичений газом рідкий розчин й газова фаза.</p>	<p>Завдання 2 When liquid metal interacts with gas, significant solubility of the gas in the melt is observed. This also implies a practically significant solubility, which significantly affects the quality of the alloy and determines the melting technology. In systems where such an interaction occurs, a gas-saturated liquid solution and a gas phase will ultimately exist.</p>	<p>Завдання 2 Gas purging allows for the removal of both large and small inclusions with a radius of about 1–5 microns. Argon and nitrogen are usually used for purging. Chlorine is also used, which is added to argon or nitrogen during the refining of aluminum alloys. (с. 27)</p>	
	<p>Завдання 3 Взаємодія рідкого металу з газом виявляється у утворенні стійких, хімічних сполук «метал-газ». Розчинність газу в рідкому металі в цих випадках така мала що немає практичного значення. Подібного роду взаємодія спостерігається в багатьох системах «метал-кисень».</p>	<p>Завдання 3 The interaction of liquid metal with gas is manifested in the formation of stable chemical compounds "metal-gas". The solubility of gas in liquid metal in these cases is so small that it has no practical significance. A similar type of interaction is observed in many systems "metal-oxygen"</p>	<p>Завдання 3 Refining of melts by treatment with fluxes and slags is based on the transition of particles of insoluble impurities into slag or flux as a result of dissolution or wetting. To increase the chemical activity, an increased amount of fluoride salts and sodium oxide (in the form of soda Na₂CO₃) is introduced into the composition of refining slags and fluxes. (с. 28)</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 4 При взаємодії металевого розплаву з вологою відбувається оксидація металу й, відповідно відновлення водню. Іншим джерелом водня під час плавління є вуглеводні що містяться в газоподібному та рідкому паливі. Найпростіший з них — метан помітно диссоціює вище 500 °С з виділенням атомарного водня.</p>	<p>Завдання 4 When a metal melt interacts with moisture, oxidation of the metal occurs and, accordingly, hydrogen is reduced. Another source of hydrogen during melting is hydrocarbons contained in gaseous and liquid fuels. The simplest of them, methane, noticeably dissociates above 500 °C with the release of atomic hydrogen.</p>	<p>Завдання 4 The addition of oxygen-containing components, such as KNO₃, to the fluxes provides heat release. The oxygen released during the decomposition of nitrates reacts with the formation of Al₂O₃ oxide and the release of a significant amount of heat. This locally increases the fluidity, contributing to the separation of metallic aluminum from the oxides.</p>	
	<p>Завдання 5 Легкоплавкі метали від ртуті до цинка практично неросчиняють водень. Отже атмосфера цього газу для них під час плавлення не шкідлива з точки зору насичення ним. Всі інші метали починаючи з магнію, розчиняють водень, який під час їх плавлення може наситити розплав і викликати потім небажані наслідки.</p>	<p>Завдання 5 Low-melting metals from mercury to zinc practically do not dissolve hydrogen. Therefore, the atmosphere of this gas during melting is harmless for them from the point of view of saturation with it. All other metals, starting with magnesium, dissolve hydrogen, which during their melting can saturate the melt and then cause undesirable consequences.</p>	<p>Завдання 5 In most cases, melting is carried out in air. Protection of the melt from interaction with gases is extremely necessary if the gas is dissolved in the liquid metal. The main aim is to prevent the melt from interacting with oxygen.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 6 Підчас роботи подібних матеріалів на повітрі графіт в поверховому шарі досить швидко вигоряє, в наслідок чого поверхня залишається майже чисто оксидною. Але, всеж змочування вогнетривких матеріалів що містять вуглець, металевими расплавами є значно меншим, ніж чисто оксидних.</p>	<p>Завдання 6 During operation of such materials in air, the graphite in the surface layer burns out quite quickly, as a result of which the surface remains almost purely oxide. However, the wetting of refractory materials containing carbon by metal melts is much less than that of purely oxide ones.</p>	<p>Завдання 6 Melting is always carried out in a preheated furnace, the temperature of which should be 100–200 °C higher than the melting temperature of the main alloy component. It is desirable that all materials loaded into the furnace be heated to 150–200 °C to ensure that no moisture remains in them.</p>	
	<p>Завдання 7 Основна особливість матеріалів що містять вуглець, полягає в можливості розчинення вуглеця в металевому расплаві. Шамотнографітові тиглі зазвичай здатні працювати лише до 1400 °C тому їх використовують для плавлення цинку, алюмінія, міді та їх сплавів а також сплавів на основі золота та срібла.</p>	<p>Завдання 7 The main feature of carbon-containing materials is the ability to dissolve carbon in molten metal. Fireclay-graphite crucibles are usually only able to operate up to 1400 °C, so they are used for melting zinc, aluminum, copper and their alloys, as well as gold and silver-based alloys.</p>	<p>Завдання 7 The first charge to be charged into the melting furnace is the charge material that constitutes the largest portion of the batch. In the case of preparing an alloy from pure metals, the main alloy component is always charged first.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 8 В металевих розплавах завжди присутні домішки. Це домішки газів металів і елементів що перебувають в розчиненому стані. Значну частку становлять домішки що також знаходяться у розчині.</p>	<p>Завдання 8 Impurities are always present in metal melts. These are impurities of gases, metals, and elements that are in a dissolved state. A significant proportion are impurities that are also in solution.</p>	<p>Завдання 8 In the vast majority of cases, all alloying components and impurities dissolve in the liquid base of the alloy, so that the melt can be considered a solution. Greater difficulties arise when it is necessary to introduce a volatile additive into the melt that does not dissolve in either the solid or the liquid base of the alloy.</p>	
<p>Фізичне виховання і спорт</p>	<p>Завдання 1 Розвиток гігієни за останні десятиріччя досяг таких масштабів що виникла необхідність розділити її на окремі самостійні галузі. Дифференціація відбулася, в першу чергу в напрямку різноманітних спеціальностей. На теперішній час вже існують, як самостійні дисципліни гігієна харчування, комунальна гігієна,гігієна праці, гігієна дітей та підлітків.</p>	<p>Завдання 1 The development of hygiene in recent decades has reached such a scale that it has become necessary to divide it into separate independent branches. Differentiation has occurred, primarily, in the direction of various specialties. Currently, food hygiene, communal hygiene, occupational hygiene, and hygiene of children and adolescents already exist as independent disciplines.</p>	<p>Завдання 1 Success in sports largely depends on the material and technical base – the number of sports facilities, their quality and sports equipment. It is important that they organize physical education and sports classes for different groups of the population, including paid classes. The network of modern sports facilities is large and diverse - from simple playgrounds to large but few sports palaces, arenas, ice palaces, indoor stadiums, etc.</p>	<p>Загальна гігієна та гігієна фізичних вправ: конспект лекцій для студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» / уклад. І. Л. Марченко. – Краматорськ : ДДМА, 2021. – 160 с.</p>

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 2 Кінець XIX і початок XX ст. ознаменувалися розвитком громадянської гігієни. Останнім історичним періодом розвитку гігієни є період що сягає наших днів. Гігієна, як наука дедалі глибше вивчає соціальні чиники та їх вплив на здоров'я і вимагає відповідно впровадження соціальногігієнічних, оздоровчих заходів.</p>	<p>Завдання 2 The end of the 19th and beginning of the 20th centuries were marked by the development of public hygiene. The last historical period of the development of hygiene is the period that reaches our days. Hygiene as a science increasingly studies social factors and their impact on health and requires the implementation of social and hygienic health measures.</p>	<p>Завдання 2 Sports halls should have direct natural lighting. Windows should be located no lower than 2 m from the floor. The closer the upper edge of the window is to the ceiling, the better the lighting of the room. Window structures and materials for them should be resistant to ball impacts.</p>	
	<p>Завдання 3 Повітряне середовище являє собою найнеобхіднішу для нашого життя частину довкілля і впливає на всі процеси життєдіяльності організму людини. Живі організми не можуть існувати без постійного поглинання одних газів і виділення інших. Обмін речовин, що є найважливішим чинником існування життя, неможливий без процесу дихання.</p>	<p>Завдання 3 The air environment is the most necessary part of our environment for our lives and affects all the processes of the human body. Living organisms cannot exist without the constant absorption of some gases and the release of others. Metabolism, which is the most important factor in the existence of life, is impossible without the process of breathing.</p>	<p>Завдання 3 In the open air, training and competition conditions cannot be controlled, as they are completely dependent on the climatic conditions of the area and the weather. The creation of comfortable microclimatic conditions in indoor sports facilities is ensured by such technical systems as heating and ventilation (or air conditioning).</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 4 Переохолодження спричиняє виникнення застудних захворювань, захворювань периферичної нервової системи м'язів, суглобів. При виконанні фізичних вправ у умовах низьких температур, можуть легко пошкоджуватися м'язи та зв'язки через зменшення їхньої еластичності. Тренувально-змагальні заняття при температурі нижче за $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$ проводити не рекомендується.</p>	<p>Завдання 4 Hypothermia causes colds, diseases of the peripheral nervous system, muscles, and joints. When performing physical exercises in low temperatures, muscles and ligaments can easily be damaged due to a decrease in their elasticity. It is not recommended to conduct training and competition sessions at temperatures below $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$.</p>	<p>Завдання 4 The athletics track is arranged on a flat horizontal surface. The track surface must have a flat and non-slip surface. To prevent injuries, the tracks must be constantly monitored (replacing damaged parts of the surface, closing holes).</p>	
	<p>Завдання 5 Атмосферний тиск залежить від географічних та атмосферних умов, пори року та часу доби. Ці коливання на здорових людей особливо не впливають. Коливання атмосферного тиску негативно впливають на стан здоров'я осіб які хворіють ревматизмом, захворюванням нервової серцево-судинної систем.</p>	<p>Завдання 5 Atmospheric pressure depends on geographical and atmospheric conditions, the season and time of day. These fluctuations do not particularly affect healthy people. Fluctuations in atmospheric pressure negatively affect the health of people suffering from rheumatism, diseases of the nervous and cardiovascular systems.</p>	<p>Завдання 5 Hockey players protect their heads with a helmet that does not affect hearing or reduce their field of vision. Cyclists and motorcyclists also use bicycle helmets and hard hats to prevent head injuries from falls. Gymnasts use palm pads to prevent skin tears when performing on the bars and rings.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 6 Тренування в горах широко використовують для підвищення працездатності, відновлення і активного відпочинку спортсменів. Процес адаптації організму у умовах середньогір'я триває 3–4 тижня та потребує напруженої діяльності всього організму. Унаслідок процесу адаптації організму під впливом кліматичних чинників середньогір'я поліпшується функціональний стан спортсменів і підвищується їхня працездатність яка зберігається упродовж певного часу.</p>	<p>Завдання 6 Mountain training is widely used to improve performance, recovery and active recreation of athletes. The process of adaptation of the body in the conditions of the middle mountains lasts 3–4 weeks and requires intense activity of the whole body. As a result of the process of adaptation of the body under the influence of climatic factors of the middle highlands, the functional state of athletes improves and their working capacity increases, which is maintained for a certain period of time.</p>	<p>Завдання 6 Rational nutrition provides the body's energy, plastic and other needs, including the necessary level of metabolism, which determines the proper growth and formation of the body, its physical and mental performance, maintaining health and increasing life expectancy. The main elements of a balanced diet are balance and proper diet.</p>	
	<p>Завдання 7 Біологічна дія ультрафіолетових променів багатогранна. Вона проявляє еритемою, засмагою (утворенням меланіна), сприяє утворенню вітаміну D володіє бактеріцидною дією. Під впливом ультрафіолетових променів підвищуються імунно-біологічні властивості організму людини краще загоюються рани.</p>	<p>Завдання 7 The biological effect of ultraviolet rays is multifaceted. It manifests itself in erythema, tanning (melanin formation), promotes the formation of vitamin D, and has a bactericidal effect. Under the influence of ultraviolet rays, the immunobiological properties of the human body increase, and wounds heal better.</p>	<p>Завдання 7 Proper nutrition is important for preserving health, maintaining high performance, and preventing digestive diseases. It is recommended to eat at certain hours, then a conditioned reflex is produced, the digestive organs increase secretion, helping to improve appetite and food absorption</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 8 Вода це важливий чинник загартовування організму. Водний спорт в відкритих водоймах та плавальних басейнах є чудовим оздоровчим засобом. Отже зрозуміло, чому в сучасних містах потреба в воді на особу має становити 150–300 л в добу і більше.</p>	<p>Завдання 8 Water is an important factor in hardening the body. Water sports in open water and swimming pools are an excellent health method. So, it is clear why in modern cities the need for water per person should be 150–300 liters per day or more.</p>	<p>Завдання 8 Special food products for athletes are a complex of nutrients that have a targeted effect on the metabolism in the athlete's body both during and after training. The purpose of using these food products is to expand the limits of adaptation to systematic muscular activity of varying intensity and duration.</p>	
<p>Хімія харчових продуктів Органічна хімія</p>	<p>Завдання 1 Велику різноманітність білків пояснено тим що 20 білкових α-амінокислот можуть взаємодіяти між собою з утворенням полімерних молекул. Найбільш важливішою характеристикою за хімічною будовою, є те, що білки – це біополімери які складаються із залишків амінокислот, з'єднаних пептидними зв'язками.</p>	<p>Завдання 1 The great diversity of proteins is explained by the fact that 20 protein α-amino acids can interact with each other to form polymer molecules. The most important characteristic in terms of chemical structure is that proteins are biopolymers consisting of amino acid residues connected by peptide bonds.</p>	<p>Завдання 1 The presence of emulsifiers (soaps, bile acids, carbonates) in water makes emulsions more stable. The formation of emulsions is due to the fact that surface-active particles of acids, soaps, carbonates are directed into the surface water layer surrounding the fat droplets and envelop the fat droplets, preventing their coalescence.</p>	<p>Харчова хімія та нутриціологія [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» освітньої програми «Готельно ресторанний бізнес» першого (бакалаврського) рівня / [уклад. І. М. Літвінова]. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 64 с.</p>

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 2 Скоагульованні білки ущільнююця з виділенням води. Денатурувальна дія на білки залежить від умов у яких відбувається нагрівання (температури, тривалості теплового впливу, залишкової кількості вологи що віддається підчас теплового оброблення.</p>	<p>Завдання 2 Coagulated proteins are condensed with the release of water. The denaturing effect on proteins depends on the conditions under which heating occurs (temperature, duration of heat exposure, residual amount of moisture released during heat treatment.</p>	<p>Завдання 2 When considering the concept of minerals, it should be noted that they are just as indispensable in a balanced human diet as proteins, carbohydrates, lipids, and vitamins. Specific diseases that lead to illness arise due to a deficiency or excess of minerals in the human body.</p>	
	<p>Завдання 3 В процесі виробництва продуктів застосовують обсмажування бланшування, варіння, запікання, коптіння. Внаслідок варіння денатуруєця й коагулюєця більше білків м'яса, утворюєця вода та розчиненні в ній речовини. Це зумовлює утримання значної кількості вологи в варених колбасних виробах.</p>	<p>Завдання 3 In the production process, frying, blanching, boiling, baking, and smoking are used. As a result of boiling, more meat proteins are denatured and coagulated, water and dissolved substances are formed. This causes a significant amount of moisture to be retained in cooked sausage products.</p>	<p>Завдання 3 The ability of water to form three-dimensional hydrogen bonds, which require additional energy to break, explains such unusual properties of water as high heat capacity, melting and boiling points, surface tension, and heat of phase transition. Accordingly, from a chemical point of view, water is a very reactive substance.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 4 Уважають що добовий синтез білка у організмі дорослої людини становить 500 г при чому інтенсивність обміна білку в різних тканинах є неоднаковою а 50 % білку оновлюється в середньому за 3 тижня. Білок синтезуєця у організмі людини з амінокислот.</p>	<p>Завдання 4 It is believed that the daily synthesis of protein in the body of an adult is 500 g, and the intensity of protein metabolism in different tissues is not the same, and 50 % of protein is renewed on average in 3 weeks. Protein is synthesized in the human body from amino acids.</p>	<p>Завдання 4 When considering the concept of minerals, it should be noted that they are just as indispensable in a balanced human diet as proteins, carbohydrates, lipids, and vitamins. Specific diseases that lead to illness arise due to a deficiency or excess of minerals in the human body</p>	
	<p>Завдання 5 Углеводи составляют ¼ сухой речовини рослин та водоростів місьтяться в зернових, фруктах, овочях, та інших продуктах. Основними засвоюваними углеводами в харчуванні людини є крохмаль й сахароза.</p>	<p>Завдання 5 Carbohydrates make up ¼ of the dry matter of plants and algae and are found in grains, fruits, vegetables, and other foods. The main digestible carbohydrates in the human diet are starch and sucrose.</p>	<p>Завдання 5 Biologically active substances are isolated from plant and animal objects by physical methods. In addition, without special permission from the Ministry of Health, the use of plant raw materials and products of animal origin produced by genetic engineering is not allowed in the production of biologically active food additives.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 6 Крохмал (C₆H₁₀O₅) – рослинний високо молекулярний полісахарід мономером яких є глюкоза. Під мікроскопом крохмал має вигляд зернистого порошка (гранулів). Крохмал є неросчинним в холодній воді, ефірі спирті.</p>	<p>Завдання 6 Starch (C₆H₁₀O₅) is a plant high-molecular polysaccharide, the monomer of which is glucose. Under a microscope, starch looks like a granular powder (granules). Starch is insoluble in cold water, ether, and alcohol.</p>	<p>Завдання 6 Genetically modified plant products pose a food hazard. The plants are easy to grow and store, but their effects on humans are unknown. Pesticide residues in plant material are another hazard, as chemicals used to protect plants are now widely used</p>	
	<p>Завдання 7 Крахмальні зерна досить швидко осідають з отриманої суспензії. Крохмаль входить до складу мікробіологічних середовищ під час біотехнологічного виготовлення різних продуктів (ензимів, антибіотиків, вітамінів). Основними продуктами гідролізу є мальтоза та глюкоза.</p>	<p>Завдання 7 Starch grains settle out of the resulting suspension quite quickly. Starch is a component of microbiological media during the biotechnological production of various products (enzymes, antibiotics, vitamins). The main hydrolysis products are maltose and glucose.</p>	<p>Завдання 7 Today, world experience shows that traditional mass consumption products are food products manufactured using traditional technologies and intended for the nutrition of major population groups. It should be noted that the quality of nutrition of the population of any country plays an important role in shaping national health. (с. 54)</p>	
	<p>Завдання 8 Характерною властивістю жирів є їх добра розчинність в багатьох органічних розчинниках (ацетоні, хлороформі, діетиловому ефірі тощо) й нерозчинність в воді. Під час змішування жирів із водою утворюються емульсії стійкість яких залежить від середовища, у якому вони утворюються.</p>	<p>Завдання 8 A characteristic property of fats is their good solubility in many organic solvents (acetone, chloroform, diethyl ether, etc.) and insolubility in water. When fats are mixed with water, emulsions are formed, the stability of which depends on the environment in which they are formed.</p>	<p>Завдання 8 Particular attention should be paid to malnutrition, which leads to diseases of the gastrointestinal tract associated with complete starvation or partial malnutrition. This, in turn, can lead to a deficiency or excess of certain food components.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
<p>Комп'ютерна інженерія Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології</p>	<p>Завдання 1 Інформація в формі двійкових чисел з якою оперує комп'ютер, незавжди є зручною для сприйняття людиною, і тому є потреба перитворити двійковий код на аналоговий сигнал. Як що комп'ютер, або процесор використовують для керування технічними пристроями або технологічними процесами, таке перетворення також потрібне.</p>	<p>Завдання 1 Information in the form of binary numbers, with which a computer operates, is not always convenient for perception by a person, and therefore there is a need to convert the binary code into an analog signal. If a computer or processor is used to control technical devices or technological processes, such conversion is also necessary.</p>	<p>Завдання 1 Recall that a computer can process information only in the form of binary numbers, that is, in numerical form. At first, a computer was called an electronic computing machine (ECM), that is, a machine for processing numbers. Other forms of information (text, graphics, video information, etc.) can be converted into digital form.</p>	<p>Гуржій А. М. Г95 Основи інформаційних технологій : навчальний посібник для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти / А. М. Гуржій, Л. І. Возненко, Н. І. Поворознюк, В. В. Самсонов. – Київ : Літера ЛТД, 2023. – 288 с.</p>
	<p>Завдання 2 Людина сприймає різноманітну інформацію про оточуючий світ через органи чуття, тимчасом як комп'ютер може сприймати і обробляти лише цифрові тобто дискретизовані сигнали. Кожна дискрета квантується, і кількість квантів кодується у двійковій системі числення. Іншими словами на вхід пристроїв оброблення інформації надходить послідовність двійкових чисел.</p>	<p>Завдання 2 A person perceives various information about the world around him through his senses, while a computer can perceive and process only digital, i.e., discrete signals. Each discrete signal is quantized, and the number of quanta is encoded in the binary number system. In other words, a sequence of binary numbers is input to the information processing devices.</p>	<p>Завдання 2 Input peripherals receive information in various forms from the surrounding world, convert it into binary form, and enter it into the computer. The most common input peripherals are: keyboard, computer mouse, digital or webcam, touch screen, scanner, microphone, etc.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 3 Кодування зображення матрицею чисел зарастрового способу дає широкі можливості для оброблення таких зображень оскільки є багато математичних методів оброблення числових масивів. Застосовуючі такі математичні методи можна усувати дефекти зображень, коригувати кольорову гамму, покращувати реалістичність зображень.</p>	<p>Завдання 3 Coding an image with a matrix of numbers in a raster manner provides broad opportunities for processing such images, since there are many mathematical methods for processing numerical arrays. By applying such mathematical methods, it is possible to eliminate image defects, correct the color gamut, and improve the realism of images.</p>	<p>Завдання 3 As the processing power of modern video cards increases, their power consumption increases. Video cards in modern computers are one of the main consumers of power, so heat dissipation is one of the main tasks when designing video cards.</p>	
	<p>Завдання 4 Все різноманіття форм і видів інформації, яку потрібно увести і обробити комп'ютером перетворюється в форму двійкових чисел. Це універсальна форма подання інформації, до якої можна звести усі інші форми інформації.</p>	<p>Завдання 4 All the variety of forms and types of information that need to be entered and processed by a computer is converted into the form of binary numbers. This is the universal form of information representation to which all other forms of information can be reduced.</p>	<p>Завдання 4 The processor is usually divided into two parts: the operating part, designed to perform operations with binary numbers, and the control unit, which controls the computer's operation in automatic mode. For the first time in the world, such a processor structure was proposed by the outstanding Ukrainian scientist, academician Viktor Mikhailovich Glushkov.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 5 Здатність виконувати операції з командами програми є дуже важливою. Поперше змінюючи де-які команди в процесі їх виконання залежно від результатів попередньої роботи, можна значно підвищити гнучкість і адаптивність програм. Подруге, можна за допомогою команд однієї програми обробляти команди іншої програми.</p>	<p>Завдання 5 The ability to perform operations with program commands is very important. First, by changing some commands during their execution depending on the results of previous work, you can significantly increase the flexibility and adaptability of programs. Second, you can use the commands of one program to process the commands of another program.</p>	<p>Завдання 5 Information to be processed in computers and microprocessors is converted by input devices into the form of binary numbers and stored in memory. Information processed by the processor and intended for output is also stored in memory. This information is called data.</p>	
	<p>Завдання 6 Написана алгоритмічною мовою програма перитворюється на послідовність машинних команд, без участі користувача, за допомогою спеціальних програм-перекладачів які входять у склад операційної системи і тому мають назву системних програм. Такі системні програми поділяють на два вида: інтерпритатори і компілятори.</p>	<p>Завдання 6 A program written in an algorithmic language is converted into a sequence of machine commands without user intervention using special interpreter programs that are part of the operating system and are therefore called system programs. Such system programs are divided into two types: interpreters and compilers.</p>	<p>Завдання 6 General-purpose computers have software with a complex hierarchical structure, since it is necessary to process information of varying degrees of complexity in various fields. In such computers, only operations that are of a mass nature, that is, occur much more often than other operations, are implemented in hardware.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 7 Комп'ютер, як технічний пристрій, призначений для уведення, оброблення і подавання інформації в формі яка сприймається людиною, має складну будову. Щоб її описати, вживають багато визначень, зокрема «архитектура комп'ютера», «організація комп'ютера», «структура комп'ютера» тощо</p>	<p>Завдання 7 A computer, as a technical device designed to input, process, and present information in a form that is understandable to humans, has a complex structure. Many definitions are used to describe it, including “computer architecture,” “computer organization,” “computer structure,” and so on.</p>	<p>Завдання 7 Programs written in high-level languages cannot be executed directly by a computer processor; they must be "translated" into machine language, that is, represented in the form of binary numbers. The conversion of a program written in a high-level language into a low-level program is called program translation.</p>	
	<p>Завдання 8 В сучасних комп'ютерах з складною ієрархічною будовою функції керування розподілені між всіма пристроями комп'ютера. Кожен пристрій введення і виведення має свій локальний пристрій керування який часто називають контролером. Пам'ять також має свій пристрій керування.</p>	<p>Завдання 8 In modern computers with a complex hierarchical structure, control functions are distributed among all the devices of the computer. Each input and output device has its own local control device, often called a controller. Memory also has its own control device.</p>	<p>Завдання 8 Modern computers are mostly multitasking, meaning they run multiple programs at the same time. Some types of computers, such as servers, have multiple users. When organizing a computer in these conditions, it is necessary to distribute the computer's resources between programs as efficiently as possible.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
<p>Фінанси, банківська справа та страхування</p>	<p>Завдання 1 Контроль - основа забезпечення ефективної діяльності підприємства. Цей процес створює належну аналітичну і інформаційну основу для прийняття зважених управлінських рішень. У умовах наявності всієї сукупності інформації про поточний стан підприємства, фінансовий менеджмент може вибрати той напрямок розвитку, який виявиться найбільш ефективним.</p>	<p>Завдання 1 Control is the basis for ensuring the effective operation of an enterprise. This process creates a proper analytical and informational basis for making informed management decisions. In the presence of all information about the current state of the enterprise, financial management can choose the direction of development that will be the most effective.</p>	<p>Завдання 1 Cash is the most liquid part of working capital. If we consider the balance sheet of the enterprise, it becomes obvious that cash and its equivalents are absolutely liquid, because they allow to immediately respond to the current obligations of the company.</p>	<p>Фінанси, банківська справа та страхування. Управління фінансами : мікро- і макрорівень : підручник для магістрів / за ред. проф. П. О. Нікіфорова, доц. Н. А. Бак. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 336 с.</p>
	<p>Завдання 2 Внутрішній фінансовий контроль визначає законність цих операцій та їх економічну доцільність для підприємства. Він організовується керівництвом й враховує інтереси та бачення які сформульованні саме управлінцями компанії.</p>	<p>Завдання 2 Internal financial control determines the legality of these transactions and their economic feasibility for the enterprise. It is organized by management and takes into account the interests and visions that are formulated by the company's managers.</p>	<p>Завдання 2 Bank loans are expensive, which leads to a high cost of attracting and using them. For the borrower, the cost of borrowed capital refers to the costs (in relative terms – annual percentage rates) of servicing the borrowed capital.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 3 Аналіз грошових потоків дозволяє ліпше зрозуміти оптимальні інструменти для забезпечення ритмічності, та стійкості грошового потоку підприємства. Загалом існує велика кількість методів які можна застосовувати для вивчення грошових потоків.</p>	<p>Завдання 3 Cash flow analysis allows you to better understand the optimal tools for ensuring the rhythm and stability of the cash flow of the enterprise. In general, there are a large number of methods that can be used to study cash flows.</p>	<p>Завдання 3 One of the important prerequisites for effective capital management of an enterprise is the assessment of its value. The cost of capital is the cost incurred by the enterprise to raise capital, or the payment to the owners of capital, creditors or investors for the use of capital.</p>	
	<p>Завдання 4 Маржинальний прибуток відображає результат реалізації після відшкодування змінних витрат, або вкладу підприємства в покриття постійних витрат і отримання прибутку. Даний показчик необхідний для визначення ефективності роботи підприємства.</p>	<p>Завдання 4 Marginal profit reflects the result of sales after reimbursement of variable costs or the company's contribution to covering fixed costs and making a profit. This indicator is necessary to determine the efficiency of the company's work.</p>	<p>Завдання 4 One of the most important stages is the assessment of company risks – an information and analytical function that allows you to make the right management decisions. Therefore, such an assessment directly affects the final effectiveness of the company's financial risk management process.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 5 Беззбитковий обсяг реалізації продукції може існувати якщо у підприємства доходи дорівнюють витратам. Однак, для отримання прибутку йому необхідно щоб прибуток перевищував витрати, пов'язанні з виробництвом й реалізацією продукції.</p>	<p>Завдання 5 A break-even sales volume can exist if a company's revenues are equal to its expenses. However, to make a profit, it needs to exceed the expenses associated with producing and selling its products.</p>	<p>Завдання 5 A proactive approach to managing an enterprise's financial risks means that proactive measures are used to identify potential threats. This approach to risk management involves the costs of forecasting and assessing risks, as well as ongoing monitoring and control.</p>	
	<p>Завдання 6 Так звана сигнальна теорія дивидендів базується на основі оцінки поточної, реальної ринкової вартості акцій де базисним елементом виступає розмір виплачених по ній дивидендів. Зростання дивидендів приводить до зростання реальної та котірувальної ринкової вартості акцій що підвищує додатковий дохід акціонерів.</p>	<p>Завдання 6 The so-called signaling theory of dividends is based on an assessment of the current real market value of shares, where the basic element is the amount of dividends paid on them. The growth of dividends leads to an increase in the real and quoted market value of shares, which increases the additional income of shareholders.</p>	<p>Завдання 6 In addition to increasing cash flows, it is also worth considering the possibilities of reducing cash outflow. For example, this can be done by closing unprofitable production facilities, by preserving part of fixed assets, and by removing costly objects from the balance sheet.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 7 Фінансування на умовах банківського кредитування також є допустимим варіантом про те таким, який вказує на суттєве підвищення ризиків, особливо якщо мова йдеться про короткострокове кредитування. Часто такі інструменти найбільш дорогі, а відповідно підвищиться середньозважена вартість залучення коштів.</p>	<p>Завдання 7 Financing on the terms of bank lending is also an acceptable option, but one that indicates a significant increase in risks, especially when it comes to short-term lending. Often, such instruments are the most expensive, and accordingly, the weighted average cost of raising funds will increase.</p>	<p>Завдання 7 Technical bankruptcy occurs in a situation where the amount of available assets is significantly higher than the amount of financial liabilities, that is, the amount of net assets is negative. In this case, the amount of receivables often significantly exceeds the amount of payables.</p>	
	<p>Завдання 8 Часто підприємство використовує змішане фінансування тобто використання різних джерел капітала і ресурсів для того щоб сформувати необхідні необоротні активи. Це дозволяє маніпулювати структурою джерел, а відповідно, упливати як на обсяг наявних активів, так й на вартість обслуговування фінансових ресурсів.</p>	<p>Завдання 8 Often, a company uses mixed financing, i.e. using different sources of capital and resources to form the necessary non-current assets. This allows you to manipulate the structure of sources, and accordingly, influence both the volume of available assets and the cost of servicing financial resources.</p>	<p>Завдання 8 Settlement documents can be presented in paper or electronic form. Settlement documents used to make transfers of funds at the initiative of payers include payment orders and letters of credit.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
Облік, аналіз і аудит	<p>Завдання 1 Фінансовий – комплексний системний облік майна господарської діяльності підприємства, через суцільне повне й безперервне відображення господарських процесів за звітний період. Його ведуть відповідно законодавства країни та міжнародних й національних стандартів бухгалтерського обліку.</p>	<p>Завдання 1 Financial – a comprehensive systematic accounting of property, economic activities of an enterprise through a continuous, complete and continuous reflection of economic processes for the reporting period. It is maintained in accordance with the legislation of the country and international and national accounting standards.</p>	<p>Завдання 1 Goods and material values delivered from the supplier by rail are posted to the warehouse on the basis of a railway invoice. When receiving goods from the railway station, the forwarder must check the correspondence of the number of incoming packages and the markings on them with the data of the accompanying documents.</p>	<p>Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: навч. посібник / [С. М. Романів, С. В. Приймак, С. М. Гончарук та ін]. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. – 772 с.</p>
	<p>Завдання 2 Бухгалтерський баланс – це спосіб економічного групування та узагальненого відображення стану засобів підприємства за їх функціональною роллю в процесі відтворення та за джерелами їх утворення і цільовим призначенням на певну дату в грошовій оцінці. Як правило баланс складають на 1-е число місяця, квартала, року.</p>	<p>Завдання 2 The balance sheet is a method of economic grouping and a generalized reflection of the state of the enterprise's assets by their functional role in the reproduction process and by the sources of their formation and purpose on a certain date in monetary terms. As a rule, the balance sheet is drawn up on the 1st day of the month, quarter, or year.</p>	<p>Завдання 2 Wages for hourly wages are calculated by multiplying the hourly rate by the number of hours worked. Wages for piecework wages are determined as the product of the volume of work performed (manufactured products) and the piecework price.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 3 Певний вид засобів, або джерел згрупованих за економічно однорідними ознаками, утворюють статтю баланса. Статті баланса, які відображають засоби, називаюця активними а статті, які відображають джерела – пасивними. Загальні підсумки актива і пасива баланса (валюта баланса), мають бути рівними між собою.</p>	<p>Завдання 3 A certain type of funds or sources, grouped according to economically homogeneous characteristics, form a balance sheet item. Balance sheet items that reflect funds are called active, and items that reflect sources are called passive. The totals of the assets and liabilities of the balance sheet (balance sheet currency) must be equal to each other.</p>	<p>Завдання 3 Wages shall be paid within the terms established by the collective agreement, but not less than twice a month with an interval not exceeding 16 calendar days. If the day of payment of wages coincides with a weekend, holiday or non-working day, wages shall be paid the day before.</p>	
	<p>Завдання 4 Технологічно бухгалтерський облік, як процес розпочинається з виявлення вимірювання і реєстрації фактів, дій і подій з метою отримання інформації про господарські операції. Найбільш поширеним способом відображення даних бухгалтерського спостереження є документи. Документ (від лат. documentum – свідоцтво, доказ) – це письмовий доказ фактичного здійснення господарської операції.</p>	<p>Завдання 4 Technologically, accounting as a process begins with the identification, measurement and registration of facts, actions and events in order to obtain information about economic transactions. The most common way of reflecting accounting observation data is documents. A document (from the Latin documentum – certificate, proof) is written evidence of the actual completion of a business transaction.</p>	<p>Завдання 4 Accounting is a mandatory type of accounting maintained by an enterprise. Financial, tax, statistical and other types of reporting that use a monetary unit are based on accounting data. Enterprises maintain accounting and prepare financial statements in the currency of Ukraine.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 5 Господарські операції відображаються у облікових регістрах під час надходження первинних документів, або підсумками за місяць в залежності від характеру і змісту операцій. Інформація до облікових регістрів переноситься після перевірки первинних документів за формою та змістом.</p>	<p>Завдання 5 Business transactions are reflected in accounting registers upon receipt of primary documents or as monthly totals, depending on the nature and content of the transactions. Information is transferred to accounting registers after verification of the primary documents in terms of form and content.</p>	<p>Завдання 5 The method of analysis is based on the provisions of dialectics, the essence of which is that all phenomena are in constant movement, development, interconnection and interdependence. This method is used for analytical work at the enterprise, because the indicators that characterize the activities of the enterprise are interconnected and interdependent.</p>	
	<p>Завдання 6 Амортизаційні відрахування проводяться щомісячно, починаючи з місяця, наступного за місяцем, в якому актив став придатний до використання і закінчується з місяця, наступного за місяцем вибуття. На протязі строка корисного використання нематеріальних активів амортизація його не зупиняється окрім випадків консервації підприємства.</p>	<p>Завдання 6 Depreciation is charged monthly, starting from the month following the month in which the asset became available for use and ending from the month following the month of disposal. During the useful life of intangible assets, their depreciation does not stop, except in cases of enterprise conservation.</p>	<p>Завдання 6 During the analysis, it is necessary to study the influence of each factor on the overall indicator. For this, the analysis uses economic techniques that are universal and can be used to study financial and economic enterprises.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 7 Виписка банку – це документ який видаєця банком підприємству та відображає рух грошових коштів на поточному рахунку. Виписка банку заміняє собою реєстр аналітичного обліку за поточним рахунком а тому обов'язково має містити дату, номер документу, короткий зміст записів на дебіті та кредиті а також залишки коштів на початок й кінець періоду.</p>	<p>Завдання 7 A bank statement is a document issued by a bank to an enterprise and reflects the movement of funds on a current account. A bank statement replaces the analytical accounting register for a current account, and therefore must contain the date, document number, a summary of debit and credit entries, as well as balances at the beginning and end of the period.</p>	<p>Завдання 7 The result of production (enterprise activities) is the production of products, the performance of work, the provision of services. They must be of a certain nomenclature and assortment, of high quality and completed within the established deadline. During planning, accounting, and economic analysis, a certain system of indicators is used to assess the production result.</p>	
	<p>Завдання 8 Майно підприємства становлять не оборотні і оборотні засоби. При формуванні статутного капітала в обліку слід дотримуватися принципу автономності згідно до якого кожне підприємство розглядається, як юридична особа, відокремлена від власників. Тому особисте майно власників, засновників акціонерів не повинно відображатися у обліку та звітності.</p>	<p>Завдання 8 The property of the enterprise consists of fixed and current assets. When forming the authorized capital in accounting, the principle of autonomy should be observed, according to which each enterprise is considered a legal entity separate from its owners. Therefore, the personal property of owners, founders, and shareholders should not be reflected in accounting and reporting.</p>	<p>Завдання 8 Analysis of production in terms of physical quantities is reduced to the analysis of the nomenclature and assortment of products. The analysis should begin with determining the % of plan fulfillment for individual items of the nomenclature and assortment. This makes it possible to identify those positions for which the plan has not been fulfilled and to identify bottlenecks in production. (с. 133)</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
Економіка	<p>Завдання 1 Підприємство можна подати, як інструмент завдяки якому люди намагаюся досягти своїх індивідуальних цілей. За своєю природою ці цілі можуть бути економічними (прибуток), або не економічними (прагнення самореалізуватись). Тобто цілі підприємства є похідними від цілей людей.</p>	<p>Завдання 1 An enterprise can be presented as a tool through which people try to achieve their individual goals. By their nature, these goals can be economic (profit) or non-economic (the desire for self-realization). That is, the goals of an enterprise are derived from the goals of people.</p>	<p>Завдання 1 At the same time, after registering an individual entrepreneur, it is not necessary to separately contact the tax authorities for registration, as the information is transferred automatically. The entrepreneur must pay taxes starting from the period when the tax authorities registered the entrepreneur.</p>	<p>Економіка підприємства [Електронний ресурс]: конспект лекцій для здобувачів ступеня бакалавра за спеціальністю 073 «Менеджмент / КПІ ім. Ігоря Сікорського»; уклад.: О. В. Гук. – Електрон. текст. дані (1 файл). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. – 93 с.</p>
	<p>Завдання 2 Асоціація – найпростіша форма договорного об'єднання підприємств та інших підприємницьких структур з метою постійної координації підприємницької діяльності. Вона не має права втручатися у виробничу та комерційну діяльність будьякого з її учасників, зокрема, в 2021 році було створенно 2 418 бізнесасоціацій.</p>	<p>Завдання 2 An association is the simplest form of contractual association of enterprises and other business structures for the purpose of constant coordination of entrepreneurial activities. It has no right to interfere in the production and commercial activities of any of its participants, in particular, in 2021, 2,418 business associations were created.</p>	<p>Завдання 2 VAT payer must register voluntarily, or if the turnover from taxable transactions is more than 1 million UAH. over the last 12 months. The object of VAT taxation is almost any transaction for the purchase of goods, performance of work and provision of services. The basic VAT rate is 20 %.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 3 Трест – монополістичне об'єднання підприємств які до процесу інтегрування належали різним підприємцям, в єдиний виробничо господарський комплекс. При цьому об'єднанні підприємства повністю втрачають свою юридичну і господарську самостійність оскільки інтегруюця усі напрямки і види їх діяльності.</p>	<p>Завдання 3 A trust is a monopolistic association of enterprises that belonged to different entrepreneurs before the integration process into a single production and economic complex. In this case, the merged enterprises completely lose their legal and economic independence, since all areas and types of their activities are integrated.</p>	<p>Завдання 3 According to Ukrainian legislation, working through a foreign marketplace is electronic commerce and foreign economic activity. It requires the status of an individual entrepreneur or LLC. Therefore, on Amazon, eBay and other platforms, it is necessary to register a business account.</p>	
	<p>Завдання 4 Сендикат – організаційна форма існування різновиду картельної угоди що передбачає реалізацію продукції учасників через створення спільного збутового органа або збутової мережі одного з учасників об'єднання. Така форма характерна для галузей з масовим виробництвом однорідної продукції.</p>	<p>Завдання 4 Syndicate – an organizational form of existence of a type of cartel agreement, which provides for the sale of products of participants through the creation of a joint sales body or sales network of one of the participants of the association. This form is typical for industries with mass production of homogeneous products.</p>	<p>Завдання 4 Entrepreneurship is always a risk, including legal risk. An entrepreneur should assess all the weaknesses and strengths of registering and legally formalizing his own business, take into account the possible risks and plan his activities.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 5 Холдінгова компанія – суб'єкт господарювання що володіє контрольним пакетом акцій дочірнього підприємства. Між холдінговою компанією та її дочірніми підприємствами установлює відносини контролю-підпорядкування.</p>	<p>Завдання 5 A holding company is a business entity that owns a controlling stake in a subsidiary. A control-subordination relationship is established between the holding company and its subsidiaries.</p>	<p>Завдання 5 Physical wear and tear can be reversible and irreversible. Depreciable wear and tear can be eliminated through repairs, which can be current and capital. In addition to material or physical wear and tear, fixed assets may be subject to moral wear and tear.</p>	
	<p>Завдання 6 Учасники проекту мали змогу пройти практичний процес трансформації і оцінки стану бізнесу ухвалити зважене рішення щодо релокації, отримати менторську підтримку. Бізнесхаб мав допомогти релокованному бізнесу адаптуватися на новій локації та знайти вектори для подальшого розвитку.</p>	<p>Завдання 6 Project participants had the opportunity to go through a practical process of transformation and business assessment, make an informed decision about relocation, and receive mentoring support. The business hub was supposed to help relocated businesses adapt to the new location and find vectors for further development.</p>	<p>Завдання 6 Depreciation is the systematic allocation of the cost of fixed assets over different periods during their useful life. The depreciated cost is the original or revalued cost of the non-current assets, less the residual value.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 7 ФОП це юридичний статус людини яка систематично займаєця бізнесом від свого імені та на свій ризик. Цей статус людина може отримати, лише після реїстрації. Статус ФОП не віддільний від людини – ФОП відповідає за забов’язаннями бізнесу своїм майном.</p>	<p>Завдання 7 An individual entrepreneur is a legal status of a person who systematically engages in business on his own behalf and at his own risk. This status can be obtained by a person only after registration. The status of an individual entrepreneur is inseparable from the person – an individual entrepreneur is liable for the obligations of the business with his property.</p>	<p>Завдання 7 The active part is the fixed assets that are directly involved in the production process (machines, equipment, vehicles, tools, devices, devices). The passive part is the fixed assets that ensure the normal functioning of the production process (buildings, structures, transmission devices).</p>	
	<p>Завдання 8 Зареєструвати ФОП можна особисто, подавши документи до центру надання адміністративних послуг (ЦНАП), або он-лайн, це безкоштовно. Людина має право займатися підприємницькою діяльністю після її внесення як ФОП у Єдиний державний реєстр.</p>	<p>Завдання 8 You can register an individual entrepreneur in person by submitting documents to the Center for Administrative Services (CASS), or online, it is free. A person has the right to engage in entrepreneurial activity after being registered as an individual entrepreneur in the Unified State Register.</p>	<p>Завдання 8 For enterprises, it is important to choose the optimal structure of sources of financial support for investment activities. Financing of investment activities is carried out at the expense of own and attracted sources.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
Підприємництво, торгівля	<p>Завдання 1 Підприємництво є рушійною силою розвитку сучасного суспільства та важливим фактором забезпечення конкурентоздатності національної економіки щодо зтворення нових робочих місць та виробництва удосконалених товарів й послуг. Первинна мета підприємця – задовільнити потреби ринку та покращити спосіб яким ця потреба має бути задоволена.</p>	<p>Завдання 1 Entrepreneurship is the driving force behind the development of modern society and an important factor in ensuring the competitiveness of the national economy in terms of creating new jobs and producing improved goods and services. The primary goal of an entrepreneur is to meet a market need and improve the way in which that need is met.</p>	<p>Завдання 1 A target loan is issued in a non-cash manner by crediting money to the borrower's current account or sub-account, which is opened in accordance with the established procedure. Repayment of the target loan occurs within the terms specified in the loan agreement.</p>	<p>Димченко О. В. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / [О. Д. Панова, В. В. Коненко та ін.; за заг. ред. О. В. Димченко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. 432 с.</p>
	<p>Завдання 2 Сільське господарство традиційно розглядалось, як низько-технологічна галузь з обмеженою динамікою та низьким рівнем інноваційного розвитку. За останнє десятиліття ця ситуація кардинально змінилася в напрямку лібералізації економіки, зниження рівня захисту сільськогосподарських ринків та турбулентності економічних систем.</p>	<p>Завдання 2 Agriculture has traditionally been considered a low-tech industry with limited dynamics and a low level of innovative development. Over the past decade, this situation has changed dramatically due to economic liberalization, reduced protection of agricultural markets, and turbulence in economic systems.</p>	<p>Завдання 2 With venture financing, profit will be received in the long term, and collateral is not required. Initially, the investor receives a block of shares, which is financed by the company. The profit received by the company goes to repay the invested venture capital.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 3 Вихід на IPO – це визначна подія яка має довгострокові навартоки для компанії після її здійснення, тобто це неодноразова фінансова операція, а ключовий поворотний момент у житті компанії. Вихід на IPO потребує від компанії відкритості, доступності інформації, якісного управління, та стратегічного планування.</p>	<p>Завдання 3 Going public is a significant event that has long-term implications for a company after it is completed, meaning it is not a one-time financial transaction, but a key turning point in the life of a company. Going public requires a company to be open, transparent, transparent, and have good governance and strategic planning.</p>	<p>Завдання 3 An important task of the modern economy is to increase the efficiency of the functioning of economic entities. A necessary condition for solving this task is the fulfillment of a double condition: free access to relatively cheap resources (capital), on the one hand, and effective distribution (investment) - on the other.</p>	
	<p>Завдання 4 Щоб здійснити ефективну сегментацію споживачів, необхідно зпочатку виявити клієнтів компанії, через їхні поточні та майбутні потреби. Потім потрібно ранжувати клієнтів за пріоритетами уключаючи перелік потенційних майбутніх клієнтів.</p>	<p>Завдання 4 To perform effective customer segmentation, you must first identify your company's customers based on their current and future needs. Then, you must prioritize your customers, including a list of potential future customers.</p>	<p>Завдання 4 Financial instruments are in the process of constant development, that is, there is an evolution and transformation of financial instruments. Different types of them appear with new qualities, characteristics and tasks, capable of ensuring the functioning and development of the economy in the conditions of globalization transformations.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 5 Створюючи цінісну пропозицію підприємств насамперед визначає ту проблему яку можна вирішити за допомогою запропонованого товару чи послуги. Потрібно урахувати, як продукт, послугу чи загальний досвід використання можна поліпшити щоб забезпечити їхню більшу цінність порівнянно з конкурентами.</p>	<p>Завдання 5 When creating a value proposition, an entrepreneur first identifies the problem that can be solved with the proposed product or service. It is necessary to explain how the product, service, or overall user experience can be improved to provide greater value compared to competitors.</p>	<p>Завдання 5 The investment value of shares is determined depending on their type (common and preferred). The difference between these two types of shares in terms of income is that owners of preferred shares can count on regular fixed income (a percentage of the company's profits), while owners of common shares cannot be sure of the timing and amount of dividend payments.</p>	
	<p>Завдання 6 Для підприємця важливо розпочати з виявлення своїх ресурсів що забезпечить чітке усвідомлення того, який кінцевий продукт або послугу кампанія повинна зтворити для клієнта і які ресурси для цього необхідні щоб забезпечити економію витрат для кампанії. Щойно з'явиться кінцевий перелік ресурсів, кампанія може вирішити, скільки необхідно інвестувати в ці ключові ресурси для ведення стабільного бізнесу.</p>	<p>Завдання 6 It is important for an entrepreneur to start by identifying their resources, which will provide a clear understanding of what end product or service the company should create for the customer and what resources are needed to do so in order to ensure cost savings for the company. Once the final list of resources is available, the company can decide how much to invest in these key resources to run a sustainable business.</p>	<p>Завдання 6 Shareholders' meetings can be constituent, annual (ordinary), extraordinary (extraordinary). Constituent meetings are convened after the registration of a joint-stock company or after the issuance of a depositary certificate. In the United Kingdom, they are called the first general meeting of shareholders.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 7 Серед зовнішніх джерел фінансування, особливу роль відіграють позикові кошти. За рахунок них задовільняється більша половина потреб підприємств. Позикові кошти підприємства здебільшого отримують від комерційних банків.</p>	<p>Завдання 7 Among external sources of financing, a special role is played by borrowed funds. They satisfy most of the needs of enterprises. Enterprises mostly receive borrowed funds from commercial banks.</p>	<p>Завдання 7 The legislation defines the rights of the general meeting of shareholders. They can also be defined in the charter of the joint-stock company. The rights of the general meeting of shareholders are quite broad. They determine the main decisions on the strategic development of the corporation, appoint and dismiss directors.</p>	
	<p>Завдання 8 Кредити становлять головне джерело доходів банку а також головне джерело виникнення кредитного ризику. Якість кредитної теки значно впливає на стабільність роботи банку і його майбутнє функціонування. У зв'язку з цим комерційні банки проводять кредитний моніторинг.</p>	<p>Завдання 8 Loans are the main source of bank income, as well as the main source of credit risk. The quality of the loan portfolio significantly affects the stability of the bank's work and its future functioning. In this regard, commercial banks conduct credit monitoring.</p>	<p>Завдання 8 A business plan is a description and economic justification of the actions necessary to achieve the entrepreneur's main goals. A business plan is necessary for an entrepreneur to assess the prospects of a conceptual business idea. It contains substantiation of the strategy and tactics of the entrepreneurial firm's behavior in the market, planning and forecasting the results of its activities.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
Політологія	<p>Завдання 1 Теоретична політологія спрямована на одержання нових, загальних абстрактних знань, досить універсальних, або знань що характеризують цілі типи явищ. Прикладна політологія прагне розробити в основному короткострокові прогнози передбачуваних подій дати конкретні рекомендації учасникам політичного процесу.</p>	<p>Завдання 1 Theoretical political science is aimed at obtaining new general abstract knowledge, quite universal, or knowledge that characterizes entire types of phenomena. Applied political science seeks to develop mainly short-term forecasts of foreseeable events, to give specific recommendations to participants in the political process.</p>	<p>Завдання 1 Political power is the real ability of a group or individual to implement their line in politics and legal relations. Political power uses not only coercion, but also economic, social, spiritual and informational resources. Depending on the subjects, power is divided into state, party, trade union, military, family, etc.</p>	<p>Політологія. навчальний посібник (для студентів усіх форм навчання) / [уклад. : Л. М. Мельник, І. А. Дужа, І. М. Грек. – Біла Церква : БНАУ, 2022. – 494 с.</p>
	<p>Завдання 2 Закони і категорії політології як і будьякої суспільствознавчої дисципліни, є науковими узагальненнями. Закономірне в політичному житті виявляється через діяльність суб'єктів політики та їх взаємодію. Закони політології виражають суть політичних явищ та сутевий, необхідний, об'єктивний й регулярний зв'язок між ними.</p>	<p>Завдання 2 The laws and categories of political science, as well as of any social science discipline, are scientific generalizations. The regularity in political life is manifested through the activities of political subjects and their interaction. The laws of political science express the essence of political phenomena and the essential, necessary, objective and regular connection between them.</p>	<p>Завдання 2 The bearer of sovereignty and the sole source of power in Ukraine is its multinational people. The people exercise their power directly, as well as through state authorities and local self-government bodies. The state, in turn, distributes power among the bearers of power.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 3 Посправжньому конструктивна ідеологія повинна відповідати життєвим реаліям та ґрунтуватися на досягненнях науки. Різні форми властності, політичний плюралізм, багатопартійність в демократичних державах передбачають і ідеологічне багатоманітя конкуренцію різних ідеологій.</p>	<p>Завдання 3 A truly constructive ideology must correspond to the realities of life and be based on the achievements of science. Different forms of ownership, political pluralism, and multi-party system in democratic states also imply ideological diversity and competition between different ideologies.</p>	<p>Завдання 3 A person is a subject of the political process, a person is an object of the political process. The subjects of the political process are individuals and social groups. A person acts as a participant in the political process, a representative of a group, or as a citizen endowed with political and legal subjectivity.</p>	
	<p>Завдання 4 Важливою рисою політичного режиму є відносини між правлячою елітою та опозицією. Беруться до уваги юридичний статус опозиції, форми легітимності, її типи (партійний, громадській, військовий, революційний, терористичний) а також масштаби опозиційного впливу на суспільство.</p>	<p>Завдання 4 An important feature of a political regime is the relationship between the ruling elite and the opposition. The legal status of the opposition, the forms of legitimacy, its types (party, public, military, revolutionary, terrorist), as well as the extent of the opposition's influence on society are taken into account.</p>	<p>Завдання 4 Political processes are absolutely impossible without the participation of various subjects of the political process. Such participation is called political. Political participation is the involvement (involvement) of members of a socio-political community in the political relations and power structure existing within it.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 5 До форм прямої демократії відносять: проведення виборів на основі загального виборного права, референдуми всенародні обговорення питань державного життя. Члени суспільства безпосередньо приймають участь в розробці політичних рішень, прийнятті законів і т.п.</p>	<p>Завдання 5 Forms of direct democracy include: elections based on universal suffrage, referendums, and national discussions on issues of public life. Members of society directly participate in the development of political decisions, the adoption of laws, etc.</p>	<p>Завдання 5 Political relations have their own peculiarities and characteristics. They arise and exist with the active participation of consciousness and are manifested in actions and processes. At the same time, two forms of existence of political relations are distinguished: political activity and political organization.</p>	
	<p>Завдання 6 Повний тоталітаризм рідкий в людській історії. Завжди збирається потенціал духовного опору. В надрах самого тоталітарного режиму виникають сили здатні підірвати систему абсолютної влади, або підготувати умови для його політичної еволюції.</p>	<p>Завдання 6 Complete totalitarianism is rare in human history. There is always a potential for spiritual resistance. Within the depths of the totalitarian regime itself, forces arise that can undermine the system of absolute power or prepare the conditions for its political evolution.</p>	<p>Завдання 6 Conformism is associated with orientation to someone else's opinion, view, support of any position. Such behavior is an adaptation, political loyalty, a position of "like everyone else, so am I." People with such a political position are actively used by manipulative politicians, adventurers, all those who resort to cheap populism in their activities</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 7 Влада і політика не роздільні і взаємообумовлені. Влада є засобом здійснення політики. Борода за владу, за оволодіння нею і за її утримання один з основних аспектів політичного життя суспільства. Влада додає політиці ту своєрідність завдяки якій вона є особливим видом соціальної взаємодії</p>	<p>Завдання 7 Power and politics are inseparable and mutually conditioned. Power is a means of implementing politics. The struggle for power, for its mastery and for its retention is one of the main aspects of the political life of society. Power gives politics that originality, thanks to which it is a special type of social interaction</p>	<p>Завдання 7 Activists act as intermediaries between leaders and those who follow and support them. In fact, they influence ordinary participants in political actions and processes, somewhat change the strategy and tactics of political action, and most importantly, actively assist leaders in their activities.</p>	
	<p>Завдання 8 На перших етапах суспільного розвитку не існувало різниці між владою політичною, й іншими джерелами соціального примусу. Соціальні норми були обов'язковими для всіх членів племені вони інтегрували основні соціальні цінності – релігію, мораль, право. Суб'єктом влади виступав колектив.</p>	<p>Завдання 8 At the first stages of social development, there was no difference between political power and other sources of social coercion. Social norms were mandatory for all members of the tribe, they integrated the basic social values – religion, morality, law. The subject of power was the collective.</p>	<p>Завдання 8 In modern conditions, absolute monarchy is extremely rare. As an example, we can mention Saudi Arabia, Oman. Such states may even have symbolic constitutions today, but these acts are not constitutions in the full sense of the word, since they do not limit the power of the monarch.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
<p>Менеджмент. Маркетинг. Управління та адміністрування</p>	<p>Завдання 1 Феномен менеджмента викликав зацікавлення представників багатьох наук й професій. Нині в світі існує понад п'ятьдесят визначень поняття «менеджмент». В його основі лежить англійське дієслово «to manage» – керувати яке походить від латинського «manus» – рука.</p>	<p>Завдання 1 The phenomenon of management has aroused the interest of representatives of many sciences and professions. Currently, there are more than fifty definitions of the concept of “management” in the world. It is based on the English verb “to manage” – to manage, which comes from the Latin “manus” – hand.</p>	<p>Завдання 1 One of the main areas of research in the "empirical" school should be considered the study of the content of work and the functions of managers. The "empirical" school advocates the professionalization of management, that is, the transformation of managerial activity into an independent, specific type of work, a special profession.</p>	<p>Основи менеджменту: Конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Менеджмент і бізнес-адміністрування» / [укладачі : Т. В. Лазоренко, С. О. Пермінова]; КПІ ім. Ігоря Сікорського; – Електронні текстові дані (1 файл: 560 КБ). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2021. – 166 с.</p>
	<p>Завдання 2 Поряд з терміном «менеджмент» застосовується термін «управління». Однак між цими термінами існує суттєва відмінність тому їх неможливо ототожнювати. Управління – це цілеспрямована дія на об'єкт з метою змінити його стан, або поведінку в зв'язку зі зміною обставин.</p>	<p>Завдання 2 Along with the term "management", the term "administration" is used. However, there is a significant difference between these terms, so they cannot be identified. Management is a purposeful action on an object in order to change its state or behavior in connection with changing circumstances.</p>	<p>Завдання 2 In the process of functioning, a synergy effect is formed (an increase in the overall efficiency of management activities due to the combination, integration and interaction of the managing and managed systems). Synergy creates conditions under which the overall effect exceeds the sum of the performance indicators of individual subsystems of the organization that operate independently.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 3 Управління – дуже складна і найдавніша сфера людської діяльності. Його зародження сягає в глиб віків як й спільна праця людини. Управління – не від’ємна частина самого процесу праці. На протязі століть управління залишалося стихійно функціональним.</p>	<p>Завдання 3 Management is a very complex and ancient sphere of human activity. Its origin goes back centuries, as does the joint work of man. Management is an integral part of the labor process itself. Over the centuries, management remained spontaneously functional.</p>	<p>Завдання 3 For effective management, each organization must form general goals. General goals are developed based on the mission of the organization. Goals are developed by the top management of the organization and are communicated to each unit (service).Based on the general goals of the enterprise, each division (service) develops (local) goals to achieve the general ones.</p>	
	<p>Завдання 4 Кардинальна відмінність між підпреемцем та менеджером заключається в тому що підприємець генирує ідею, реалізовує її за власні, або позичені кошти та наймає менеджера для керівної роботи який здійснює управління створенною підприємцем організацією. Певною мірою ролі менеджера і підприємця можуть співпадати.</p>	<p>Завдання 4 The fundamental difference between an entrepreneur and a manager is that the entrepreneur generates an idea, implements it with his own or borrowed funds, and hires a manager for managerial work, who manages the organization created by the entrepreneur. To some extent, the roles of a manager and an entrepreneur may overlap.</p>	<p>Завдання 4 The function of organizing is the process of creating a system structure that contributes to the achievement of the general goal of the activity. It involves the mandatory establishment of permanent and temporary relationships between all links of the organization, the definition of a certain order and conditions of their functioning.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 5 Об'єктивність процесів управління передбачає поділ управлінської праці. З огляду на його спрямування виокремлюють горизонтальний й вертикальний види поділа. Наслідком вертикального поділа праці є зтворення рівней управління, горизонтального – поділ менеджерів за сферами.</p>	<p>Завдання 5 The objectivity of management processes implies the division of managerial labor. Given its direction, horizontal and vertical types of division are distinguished. The consequence of the vertical division of labor is the creation of levels of management, horizontal - the division of managers by areas.</p>	<p>Завдання 5 The function of motivation is the process of encouraging oneself and others to effectively perform and achieve the goals set for the organization. A manager at any level of management always and constantly faces the task: how to make his subordinates work creatively and effectively, which is the motive for their behavior.</p>	
	<p>Завдання 6 Поділ управлінської праці за вертикалю та горизонталью є передумовою формування ефективної організаційної структури управління. Цей процес забезпечує чітку ієрархію, спеціалізацію управлінської праці, функціональний розподіл, що сприяє зростанню ефективності системи менеджмента організації.</p>	<p>Завдання 6 The division of managerial work vertically and horizontally is a prerequisite for the formation of an effective organizational management structure. This process provides a clear hierarchy, specialization of managerial work, functional division, which contributes to the increase in the efficiency of the organization's management system.</p>	<p>Завдання 6 The real value of a decision becomes apparent only after its implementation. Therefore, the procedure for implementing a decision requires the manager to organize its implementation, that is, he must involve specific executors in this process. If this is not done, such a management process has no real meaning, and it is not worth spending resources on its implementation (the implementation of the previous procedures).</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 7 Діяльність операційних менеджерів пов'язанна зі створенням та керуванням виробничими системами що виготовляють товари та послуги. У обов'язки операційних менеджерів входить – виробничий контроль, контроль матеріальних запасів, контроль за якістю заводським обладнанням й виробом місця розташування підприємства.</p>	<p>Завдання 7 The activities of operations managers are related to the creation and management of production systems that produce goods and services. The responsibilities of operations managers include - production control, control of material inventories, quality control, factory equipment and product location of the enterprise.</p>	<p>Завдання 7 A strategic plan is a master plan that contains decisions on priorities and sequences of actions necessary to achieve strategic goals. Such plans are developed by the board of directors and senior managers. Typically, these plans have long-term perspectives and are drawn up for a period of five years or more.</p>	
	<p>Завдання 8 Визначаючи основні функції бізнесу класики намагалися визначити кращий спосіб розділення організації на підрозділи, або робочі групи. Традиційно такими вважалися: фінанси, маркетинг і виробництво. Друга категорія класичних принципів торкалася побудови структури організації і управління працівниками. Прикладом може служити принцип єдиноначальності.</p>	<p>Завдання 8 In identifying the main functions of a business, the classics tried to determine the best way to divide the organization into divisions or work groups. Traditionally, these were considered: finance, marketing, and production. The second category of classical principles concerned the construction of the structure of the organization and the management of employees. An example is the principle of single leadership.</p>	<p>Завдання 8 The project structure of an organization is a temporary structure that is created to solve a specific task. Its essence is to gather the most qualified employees of the organization into one team to implement a complex project in a short time with a certain level of quality, within the limits of a certain budget.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
Математика	<p>Завдання 1 Алгебра логіки має важливе значення в багатьох галузях включаючи комп'ютерні науки (зокрема, для побудови логічних схем), математику, філософію (як частину формальної логіки) та ін. Алгебра логіки дає формальний метод аналізу та синтезу дискретних елементів що допомагає в розв'язанні задач з використанням формальної логіки.</p>	<p>Завдання 1 The algebra of logic is important in many fields, including computer science (in particular, for constructing logical circuits), mathematics, philosophy (as part of formal logic), etc. The algebra of logic provides a formal method for analyzing and synthesizing discrete elements, which helps in solving problems using formal logic.</p>	<p>Завдання 1 The idea of this problem is to implement the functions of logic algebra in the form of relay-contact circuits. Thanks to the replacement of functions based on the complete system from the existing relay blocks, we can obtain new relay-contact circuits by connecting the blocks in the appropriate way. Therefore, it is worth knowing in advance whether this can be done</p>	<p>Дискретна математика. Алгебра логіки [Електронной ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освіт. програмою «Цифрові технології в енергетиці» спец. 122 Комп'ютерні науки / І. М. Кузьменко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електрон. текст. дані (1 файл). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. – 109 с.</p>
	<p>Завдання 2 Власне логіка є одним з найдавніших предметів - близько 350 р. до н.е. Арістотель займався вивченням сілогізмів, як істинних висловлювань. За допомогою де-яких формальних методів він будував нові висловлювання які теж були істинними.</p>	<p>Завдання 2 Logic is actually one of the oldest subjects - around 350 BC Aristotle was studying syllogisms as true statements. Using some formal methods, he constructed new statements that were also true.</p>	<p>Завдання 2 Monotone functions are used in a large number of areas. The tasks of decoding code, designing technical systems are reduced to studying certain classes of monotone functions. Unfortunately, the exact number of monotone functions is not yet known.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 3 Функції алгебри логіки не лише можуть описати, як пристрої обробляють інформацію а й описати самі пристрої. І залежно від того яку функцію алгебри логіки реалізовано за допомогою пристрою, можна отримати різну реалізацію технічного пристроя. Також, піддаючи послідовним перетворенням ці функції, можна або зпростити пристрої, або підвищити їх надійність та ін.</p>	<p>Завдання 3 Logic algebra functions can not only describe how devices process information, but also describe the devices themselves. And depending on which logic algebra function is implemented by the device, you can get a different implementation of the technical device. Also, by subjecting these functions to sequential transformations, one can either simplify devices or increase their reliability, etc.</p>	<p>Завдання 3 Since the Schaefer line and the Pierce arrow are a complete system, engineers tried to use logic blocks based only on them to create computers. That is, take a single logic block and implement all logic circuits on its basis. However, the schemes became cumbersome and therefore this idea was abandoned in mass production. (с. 46)</p>	
	<p>Завдання 4 С тиоретичного погляду - математична логіка є де-яким апаратом на основі якого піддаються вивченню основи математики. Опираючись на основи математичної логіки в 1931 р., Курт Гедель зформулював теорему про неповноту (суть якої – якщо теорія є не повною то вона є несуперечлевою).</p>	<p>Завдання 4 From a theoretical point of view, mathematical logic is a certain apparatus on the basis of which the foundations of mathematics are studied. Based on the foundations of mathematical logic in 1931, Kurt Gödel formulated the incompleteness theorem (the essence of which is that if a theory is incomplete, then it is not contradictory).</p>	<p>Завдання 4 Constructing groups in this way allows for simplification. Simplification within a group allows for the conjunction of variables that are part of the group and are constants within the given group. The resulting conjunctions of variables are connected disjunctively, which is the result of minimization using Karnaugh maps.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 5 Функція алгебри логіки заданні. Практично функція алгебри логіки виглядає або, як формула або зводиться до табличної форми запису. Таблична форма запису функції алгебри логіки носить назву таблиця істинності.</p>	<p>Завдання 5 The function of the algebra of logic is given. In practice, the function of the algebra of logic looks either as a formula or is reduced to a tabular form of writing. The tabular form of writing the function of the algebra of logic is called a truth table.</p>	<p>Завдання 5 All mathematical objects can be divided into two types: continuous, continuum and discrete, discrete structures. However, using discreteness does not make problems in mathematics simpler.</p>	
	<p>Завдання 6 Однак, на практиці комп'ютери працюють з функціями алгебри логіки, проте без використання таблиць (через іноді великі розміри множин). Одже потрібно аналітично описувати функції алгебри логіки тобто уміти задавати функції формулами алгебри логіки.</p>	<p>Завдання 6 However, in practice, computers work with functions of algebra of logic, but without using tables (due to the sometimes large sizes of sets). Therefore, it is necessary to describe functions of algebra of logic analytically, that is, to be able to specify functions by formulas of algebra of logic</p>	<p>Завдання 6 The initial introduction to the algebra of logic includes an introduction to basic concepts such as logical operations, truth tables, laws of logic, and methods for simplifying logical expressions. The study then expands to more complex topics, including completeness of function systems, minimization of functions, and construction of logic circuits.</p>	

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4	5
	<p>Завдання 7 Якщо візьмемо функцію багатьох змінних й послідовно почнемо її розкладання за кожною зі змінних, відповідно з теоремою 1, то на самкінець отримаємо формулу яка містить операції, заперечення і диз'юнкції. До того ж заперечення застосовуєця лише до змінних.</p>	<p>Завдання 7 If we take a function of many variables and start to expand it sequentially in each of the variables, according to Theorem 1, then we will eventually get a formula that contains operations, negations, and disjunctions. Moreover, negation applies only to variables.</p>	<p>Завдання 7 Aristotle studied syllogisms as true statements. Using some formal methods, he constructed new statements that were also true. Aristotle laid the foundations of logic, in particular, in the treatise "Organon", but after that logic was only studied in universities and had no practical use.</p>	
	<p>Завдання 8 Тобто, розглянутих елементарних операцій цілком достатньо що б виразити довільну функцію алгебри логіки в вигляді формули. Також маєм можливість виражати табличну форму представлення функції в вигляді формули. Й навпаки – формульне представлення приводити до виду таблиці.</p>	<p>Завдання 8 That is, the considered elementary operations are quite sufficient to express an arbitrary function of the algebra of logic in the form of a formula. We also have the opportunity to express the tabular form of the representation of the function in the form of a formula. And vice versa - to reduce the formula representation to the form of a table.</p>	<p>Завдання 8 However, the theory of mathematical logic did not find practical application until the beginning of the 19th century, when it was discovered that the functions of logic algebra perfectly describe the functioning of various kinds of discrete devices, ranging from relay circuits to calculating machines, which we call computers.</p>	

ДОДАТОК Б

Повторення граматичного матеріалу

Тема «Сучасна українська літературна мова та її норми»

Правопис м'якого знака

М'який знак пишеться:

- після букв **д, т, з, с, ц, л, н** в кінці та в середині слів перед буквами, що позначають тверді приголосні звуки: *молодь, біль, колись, донька, батько;*

- у середині складу перед **о**: *льотчик, сьомий, тьохкати;*

- у прикметникових суфіксах **-ськ(ий), -цьк(ий), -зьк(ий)**: *український, ткацький, ризький;*

- після букви **н** у суфіксах **-еньк-, -оньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-**: *серденько, тихесенький, малюсінький, повнісінький;*

- у буквосполученнях **льц, ньц, ньч, льч**, що походять із **льк, ньк** *ляльці, ляльчин (лялька); доньці, доньчин (донька);*

- після букви **л** перед буквами, що позначають м'які приголосні звуки: *рибальський, сільський.*

М'який знак не пишеться:

- після букв, що позначають губні та шиплячі звуки: *степ, плач, сімсот;*

- після **р** у кінці слова та складу: *бібліотекар, календар (але Горький);*

- між двома однаковими буквами, що позначають м'які подовжені приголосні: *знання, стаття;*

- між двома м'якими приголосного з них виникає як результат впливу наступного м'якого приголосного: *ніжність, майбутнє;*

- у буквосполученнях **лц, нц, лч, нч**, які походять від **лк, нк**: *матінці (матінка); рибалці (рибалка);*

- після **н** перед шиплячими та суфіксами **-ськ(ий), -ств(о)**: *менший, тонший, громадянство.*

Правопис апострофа

Апостроф ставиться:

- після букв **в, п, в, м, ф**, які передають на письмі тверді губні приголосні звуки, якщо перед ними немає кореневого приголосного (крім **р**): *п'ятниця, солов'їний, б'ють, черв'як;*

- після **р** в кінці складу: *бур'ян, матір'ю, пір'їна;*

- після префіксів, що закінчуються на приголосний: *з'єднати, під'їхати, роз'яснити;*

- після **к** у слові **Лук'ян** та похідних від нього: *Лук'яненко, Лук'янчук, Лук'янівка;*

- у складних словах, перша частина яких закінчується на приголосний: *двох'ядерні, чотирьох'ярусний, дит'ясла.*

Апостроф не ставиться:

- після букв **б, п, в, м, ф**, якщо перед ними стоїть інший приголосний (крім **р**), що належить до кореня: *святковий, тьмяний, морквяний*;

- після **р**, що позначає м'який приголосний на початку складу: *порятунок, буряк, рясний*.

Тема «Значення і функції власних назв у мові і суспільстві»

Правопис прізвищ

Під час написання українських прізвищ необхідно керуватися правилами орфографії, прийнятими для загальних назв:

а) прізвища, похідні від того чи іншого загального слова або імені, треба писати так, як пишеться це слово або ім'я: *Олексієнко* (бо *Олексій*), *Онуфрієнко* (бо *Онуфрій*), *Білик* (бо *білий*), *Ілленко* (бо *Ілля*), *Підлісний* (бо *під + ліс*), *Різниченко* (бо *різник*);

б) подвоєні приголосні пишуться в українських прізвищах при збігу однакових приголосних префікса і кореня, кореня і суфікса: *Беззубко, Піддубний, Курінний, Линник* (порівн. *Іллюк, Ілляшенко*);

в) спрощення приголосних у прізвищах, як і в загальних назвах, відбулося в групах **-е/ям-, -стн-, -шчн-**: *Благовісний, Щасливий, Посушний*;

г) префікси **з-, без-, роз-, над-, під-** ніколи не змінюються перед глухими: *Знищенко, Безклубенко, Розсипін, Надточій, Підхлібний*;

д) апостроф пишеться або не пишеться у тих же випадках, що і в загальних назвах: *Дерев 'янку, Пилип 'юк, Карп 'юк, Мар 'яненко, Лук 'янець, Під'ярків*, але: *Лихвяк, Ужвюк, Варюта, Рюма*;

е) м'який знак теж пишеться або ні за загальними правилами: *Гринь, Сень, Ведмідь, Миць* (але: *Гоц, Пац*) – після м'якого кінцевого приголосного;

Вихованець, Крекотень, Яронь, Братунь, Стунько, Чикіль, Жаголь, Дмитрусь, Забродський, Глухенький, Висоцький – у відповідних суфіксах; *Редько, Гринько* – після м'якого приголосного перед наступним **-к**; *Вольський, Шмигельський, Рибальченко* (порівн. *Стрілець – Стрільця, Хоролець – Хорольця*) – після **л** перед м'яким приголосним; але: *Гончар, Дігтяр, Скляр, Пекар, Гладш*; *Грінченко, Зінчук, Сенченко, Ядлонський* (хоч *Покин'череда*) – після **н** перед **ч** та суф. **-ськ-ий**.

Щодо правопису прізвищ, що прийшли з інших мов, то загальна закономірність така: прізвища не перекладаються, їхня вимова передається українською графікою з найбільшим наближенням до звучання в мові-оригіналі.

При записі прізвищ українською мовою зазначаємо такі основні правила:

1 Рос. **е** передається літерою

е – після приголосних: *Александров, Державін, Лермонтов*;

є:

а) на початку слів: *Євдокимов, Єгоров*;

б) у середині слів після голосного й при роздільній вимов *Благовєв, Аляб'єв*;

в) після приголосних /крім шиплячих, р і ц/ у суфіксах **-єв -єєв**: *Матвєєв, Ломтєєв*;

г) якщо в українській мові є споріднене слово з постійним **і**: *Пешковский /бо пішки/, Твердохлебов /бо хліб/*.

2 Рос. **ѣ** передається літерами:

- **йо**:

а) на початку слова: *Йолкін*;

б) у середині слова після голосних: *Окайомов*;

в) після **б, п, в, м, ф**: *Соловійов, Муравійов, Воробійов*;

- **ьо** – після приголосних: *Корольов, Пльонкін*;

- **о** – після **ч, ш**: *Грачов, Пугачов, Єршов*;

3 Рос. літера **и** передається літерами:

- **і** – на початку слова та після приголосного /крім шиплячих та **ц**/: *Исаєв, Мічурін*.

- **ї** – після голосного та при роздільній вимові: *Воїнов, Гур'їн, Льїн*.

- **и**:

а) після **ж, ч, ш, щ, ц** перед приголосним: *Ворожин, Чичиков, Щиглов*;

б) у префіксі **при-**: *Привалов, Пришвін*;

в) у суфіксах **-ич-, -ик-, -иц-, -ищ-**: *Рудич, Кирличенко*;

г) якщо в українській мові є споріднене слово: *Денисенко /Денис/, Тихомиров /тихий, мир/*.

Суфікси **-ськ/ий/, -цьк/ий/, -зьк/ий/** в українській мові пишуться з м'яким знаком: *Мусоргський, Збанацький*.

Відмінювання прізвищ

1 Жіночі прізвища з кінцевим твердим або м'яким приголосним на **-о** не змінюються: *Глібка, Петренко*.

2 Чоловічі прізвища з кінцевим твердим або м'яким приголосним на **-й, -о** змінюються: *Глібка, Петренка*. **Запам'ятати**: чоловічі прізвища, що утворені від іменників 2-ї відміни, відмінюються за зразками відмінювання відповідних іменників – у давальному й місцевому відмінках можливі дві паралельні форми – *Петренку й Петренкові, Швецю і Швецеві, Кохану, Коханові*.

3 І чоловічі, і жіночі прізвища, що закінчуються на голосний (крім голосного **-о**) слов'янського походження відмінюються. **Запам'ятати**: жіночі прізвища в родовому й орудному відмінках мають закінчення **-ої, -ою** – *Сидорової, Сидоровою*.

4 Іншомовні прізвища, що закінчуються на голосний, **не відмінюються** – як чоловічі, так і жіночі: *Дюма, Золя, Шоу...*

5 Чоловічі прізвища, утворені від іменників жіночого роду третьої відміни, відмінюються, як іменники 2-ї відміни: *Подорож – Подорожа, Подорожу або Подорожеві*, а не як слова загальних назв: *подорож – подорожі, подорожжю*.

б У давальному й місцевому відмінках у прізвищах з основою на **з, к, х**, як у чоловічих так і жіночих, відбуваються чергування **з** на **з**, **к** на **ц**, **х** на **с**: Кочерзі Світлані, Сергію Гайдамаці, Ользі Мусі.

Творення чоловічих та жіночих імен по батькові

В українській мові ім'я по батькові утворюються за схемою: до основи власних імен чоловічого роду додається суфікс **-ович** /для чоловічого роду/ і суфікс **-івн/а/** /для жіночого роду/: *Василь – Васильович, Юрій – Юрійович, Ігор – Ігорьович, Лазар – Лазарьович, Михайло – Михайлівна, Андрій – Андріївна.*

Кілька чоловічих імен по батькові творяться за допомогою суфікса **-ич**: *Лука – Лукич /і Лукович/, Сава – Савич /і Савович/, Кузьма – Кузьмич /і Кузьмович/, Хома – Хомич (і Хомович), Яків – Якович, Ілля – Ілліч.*

З відхиленням від загального правила творяться лише такі імена по батькові: *Яків – Яківна, Григорій – Григорович, Григорівна, Микола – Миколайович, Миколаївна.*

Відмінювання й написання географічних назв

Географічні назви поділяються на власні й невласні. **Невласні назви** – це географічна номенклатура: *місто, село, селище, хутір, гора, пагорб, хребет, долина, яр, річка, струмок, море, озеро, ставок.* Власні географічні назви позначають єдині, індивідуалізовані реальні об'єкти: *Київ, Одеса, Чернівці; Дніпро, Псьол, Прут; Саяни, Карпати, Альпи; Балхаш, Байкал.* Чимало географічних назв передається словосполученням: *Нова Ушиця, Старі Бросківці, Великий Кучурів, Великий Токмак, Західна Європа, Північний Урал, Мінеральні Води, Сухий Яр, Великі Луки, Біла Церква; Біле море, Ладозьке озеро; мис Дежнева, мис Доброї Надії.* Географічні назви здебільшого не перекладаються (бо повинні виділяти один конкретний предмет із групи подібних). Вони транслітеруються, напр.: *Неаполь* (по-українськи мало б бути Наполі), *Алмати* (казах. Яблунове), *Аюдаг* (Ведмідь-гора), *Каракум* (Чорні піски) та ін. Перекладаються тільки: а) номенклатурні (родові) назви: *гора, коса, затока, море; океан, півострів*, напр.: *Ватиканський півострів, Тихий океан, Аравійське море, протока Гудзон*; б) слова на позначення сторін світу, що входять до складу власних назв: *Західний Сибір, Південний Буг, Південна Кароліна, Північна Буковина, Північна Двина.*

Основні правила написання географічних назв

Разом пишуться:

1) назви, у складі яких є сполучний голосний (або флексії в ролі сполучного звука): *Білозерськ, Верхньодніпровськ, Довгопілля, Первомайськ, Червоногірка, Печиводи;*

2) назви, які починаються компонентом *східна-, західна-, північна-, південна-*: *Східнодонецький район, Західноказахстанська область, Північногорськ, Південнокримське море.*

Окремо пишуться:

1) назви, утворені поєднанням іменника з узгодженим препозитивним прикметником: *Біла Церква, Нова Ушиця, Великі Луки, Малий Кучурів, Малі Вали, Зелений Клин;*

2) назви, до складу яких входять числівники: *Перше Садове, Залісся Перше;*

3) назви, що складаються з імені та прізвища: *селище Лев Толстой, село Івана Франка.*

Через дефіс пишуться:

1) назви з інверсованими прикметниками: *Кам'янець-Подільський, Рава-Руська, Могилів-Подільський, Харків-Товарний, Одеса-Товарна, Гожув-Великопольський, Переяслав-Хмельницький;*

2) назви, що складаються із двох іменників або прикметників, поєднаних без сполучного звука: *Глинськ-Загара, Дубівка-Маківка, Ельзас-Лотарингія, Мекленбург-Шверін;*

3) усі неслов'янські власні назви, які складаються із двох або кількох слів (незалежно від того, до якої частини мови вони належать): *Монте-Карло, Сату-Маре, Улан-Батор, Віла-Реал;*

4) назви, які починаються словами: *Сан-, Сант-, Санкт-, Санта-, Рент-, Нью-, Іст-, Вест-*: *Сан-Маріно, Сан-Паулу, Сан-Франциско, Сен-Анн, Нью-Йорк, Вест-Індія, Іст-Лондон, Санкт-Пельтен;*

5) назви, утворені за допомогою слів *сіті* (місто), *рівер* (річка), *фіорд*, *стріт* (вулиця), *сквер* (бульвар) та ін.: *Оклахома-сіті, Фам-рівер, Грін-рівер, Уолл-стріт, Сахо-сквер, Бонна-фіорд;*

6) назви, утворені від імені й прізвища або від двох імен: *Івано-Франківськ, Михайло-Коцюбинське, Дмитро-Варварівка;*

7) складні географічні назви без сполучного звука: *Пологи-Вергуни, Пуца-Водиця, Піски-Бершадь;*

8) назви (слов'янські та іншомовні), утворені за типом прийменникових і сполучникових поєднань, у тому числі з іншомовними службовими словами: *Ростов-на-Дону, Новосілки-на-Дніпрі, Комсомольськ-на-Амурі, Яр-під-Зайчиком, Камінь-на-Обі, Слов'янськ-на-Кубані, Під-Дубом, Під-Гаєм, Ла-Мани, Ель-Мансура, Ріо-де-Жанейро, Бург-ель-Араб.*

Щодо відмінювання, то всі географічні назви відмінюються, але не всі змінюються. Не змінюються іншомовні назви на *-е, -є, -о, -і, -ї, -у, -ю, -а*: *Фрунзе, Туапсе, Улан-Уде, Рамбуїє, Порт-Луї, Нікарагуа, Семуа, Папуа, Сан-Франциско, Хельсінкі, Капрі, Тбілісі.*

Прийменникові конструкції-назви відмінюються у першій частині:

Н. Комсомольськ-на-Амурі,

Франкфурт-на-Майні

Р. Комсомольська-на-Амурі,

Франкфурта-на-Майні

Д. Комсомольську-на-Амурі,

Франкфурту-на-Майні

З. Комсомольськ-на-Амурі,	Франкфурт-на-Майні
О. Комсомольськом-на-Амурі,	Франкфуртом-на-Майні
М. (у)Комсомольську-на-Амурі,	(Франкфурті-на-Майні
Кл. Комсомольськ-на-Амурі,	Франкфурт-на-Майні

Назви з початковими компонентами *Спас-*, *Усть-*, *Соль-*, відприкметниковими іменниками на *-ово*, *-ево (-єво)*, *-іно (-їно)*, а також побудовані як прикладки чи утворені від імені та прізвища або двох імен, змінюються в другій частині (*Усть-Абакана*, *Спас-Клепікам*, *Соль-Ілецьку*, *Івано-Франківську*, *Михайло-Коцюбинським*, *Орехово-Зуєва*, *Сапун-горі*, але *Бугом-рікою*, *Амуром-рікою*). Інші назви-сполучення змінюються в обох частинах (*Кам'яця-Подільського*, *Петропавловську-Камчатському*, *Білою Церквою*, *Новою Ушицею*). Напр.:

Н. Скала-Подільська,	Рава-Руська
Р. Скали-Подільської,	Рава-Руської
Д. Скали-Подільській,	Рава-Руській
З. Скалу-Подільську,	Рава-Руську
О. Скалою-Подільською,	Рава-Руською
М. (у) Скали-Подільській,	Рава-Руській
К. Скало-Подільська!	Рава-Руська!

Якщо географічна назва маловідома або існує небезпека не розрізнення близькоспоріднених назв, то їх треба вживати з номенклатурною назвою й у вихідній формі (у подальшому контексті номенклатурне слово випускається, а назва відмінюється), напр.: *У селі Соняшники є олійний комбінат. Містечком Людківці не намилиуєшся.*

Якщо номенклатурне слово (*республіка*, *провінція*, *колонія*, *штати*, *область*, *пустиня* і т. ін.) не входить до складу власної назви, то власна назва відмінюється тільки в тому разі, коли вона складається з одного слова, яке має той самий рід, що й номенклатурне слово: *республіка Франція* – у *республіці Франції*, *штат Техас* – у *штаті Техасі*, *пустиня Сахара* – у *пустині Сахарі*. Порівн.: *республіка Іран* – у *республіці Іран*, *штат Вірджинія* – у *штаті Вірджинія*. Якщо перед словами *республіка*, *королівство*, *князівство*, *штат* є ще означення, то назва відмінюється в усіх її частинах: *Корейської народно-демократичної республіки*, але в нових назвах: *Народної Республіки Мозамбик*, *Народну Республіку Ангола*, *Республікою Молдова*.

У ділових паперах спостерігається неправомірний тенденція не відмінювати географічні назви начебто з метою вказати вихідну форму офіційної назви географічного пункту, не допустити двозначності. Таке вживання навіть у текстах офіційного характеру граматично не виправдане – граматичні правила обов'язкові для всіх стилів.

Не відмінюються в документах ті географічні назви, вжиті з номенклатурною, які складаються з прикметника та іменника (порівн.: *у містечку Кам'янка-Струмилова*, *до міста Кривий Ріг*, *селом Малий Кучурів*).

Назви гір, островів та ін. при наявності номенклатурної назви теж не змінюються (*поблизу гори Пік Перемоги*, *на півострові Камчатка*, *під мисом Надія*)

Як бачимо, багатство й різноманітність словникового складу мови спонукають кожного, хто прагне до належної культури мовлення, звертатися і до граматик, і до словників.

Правопис закінчень іменників, власних і загальних імен у кличній формі та звертаннях

Іменники чоловічого й жіночого роду I та II відмін мають в однині окрему кличну форму.

Іменники чоловічого роду II відміни у кличній формі закінчуються на **-у(-ю), -е**.

Іменники твердої групи з суфіксами **-ик, -ок, -к(о)** та деякі іменники мішаної групи з основою на шиплячий приголосний (крім **ж**) мають закінчення **-у**.

Наприклад: *батьку, товаришу, хлопчику, провіднику, Іваненку, дядьку, синку*.

Іменники м'якої групи мають закінчення **-ю**.

Наприклад: *лікарю, токарю, вчителю, кобзарю, місяцю, Костю, секретарю, водію, Юрію*.

Безсуфіксні іменники твердої групи та іменники м'якої групи з суфіксом **-ець**, а також окремі іменники мішаної групи (це власні назви з основою на **ж, ч, ш, дж** і загальні з основою на **р, ж**) мають закінчення **-е**.
Наприклад: *друже, молодче, хлопче, Іване, Вікторе, Петре, козаче, інженере, директоре, школярє*.

Іменники чоловічого й жіночого роду I відміни та рідше іменники жіночого роду III відміни у кличній формі закінчуються на **-о, -е(-є), -ю**.

Іменники I відміни твердої групи мають закінчення **-о**. Наприклад: *сестро, мамо, дочко, подруго, дівчино, Людмило, Миколо*.

Іменники I відміни м'якої та мішаної груп, а також іменники III відміни мають закінчення **-е(-є)**.

Наприклад: *земле, мріє, надіє, радосте, воле, Маріє, Софіє*.

Іменники I відміни м'якої групи, що означають жіночі і чоловічі пестливі імена або загальні назви, мають закінчення **-ю**. Наприклад: *матусю, доню, тьотю, тітусю, бабусю, бабуню, дідусю, дідуню, Меласю, Галю, Олю, Люсю, Грицю, Михасю, Вітасю* і т. ін.

У звертаннях, що складаються з двох власних імен (імені та по батькові), обидва слова мають закінчення кличної форми: Романе Романовичу, Іване Миколайовичу, Миколо Артемовичу, Маріє Семенівно, Ганно Василівно.

У звертаннях, що складаються із двох загальних назв в однині, кличну форму має обидва слова: *пане бригадире, пане агрономе, пане полковнику, пане лікарю, пане директоре*.

Іноді в таких звертаннях кличну форму можуть мати й обидва слова: *пане бригадире, пане агрономе, пане полковнику, пане директоре, пане лікарю, пане господарю*.

У звертаннях, що складаються із загальної назви та прізвища, кличну форму має лише загальна назва. Прізвище виступає тут у формі називного відмінка: пане Шевчук, пані Шевчук, пане Андрієнко, пані Андрієнко, пане Яковенко, пані Яковенко.

У звертаннях, що складаються із загальної назви і власного імені, кличну форму має загальне слово і власне ім'я: брате Іване, друже Ярославе, доповідачу Андрію, сестро Ярино.

Тема «Лексика й фразеологія в професійному спілкуванні»

Правопис слів іншомовного походження

Для правопису важливо вміти розрізнити власне українські та іншомовні слова (тобто такі, що запозичені з інших мов). Правила написання українських та іншомовних слів часто бувають зовсім різними:

1 Майже всі слова, які починаються на **a, e, i**, – іншомовного походження: *амністія, архів, ефір, інспекція, історія*.

2 Іншомовним словам властиві важкі для вимови збіги приголосних: абстрактний, пункт, шифр; також наявні збіги голосних: *ідеал, океан поет*.

В українських словах збіги голосних бувають лише на межі префікса й кореня: *виорати, приозерний, наодинці*.

3 Іншомовними є ті слова, що мають звук [ф] (за винятком слів: Фастів, форкати): *фігура, фрукт, футбол, афективний*.

4 В іншомовних словах немає чергування **o, e, z i** та випадних **o, e**: *бетон – бетону, камін – каміна* (порівняйте: укр. *дзвін – дзвону, камінь – каменя*), *бюлетень – бюлетеня* (порівняйте: *день – дня*).

5 В іншомовних словах багатоскладовий корінь, префікси й суфікси відмінні від споконвічно українських: *імпорт, експорт, трансплантація, реплантація, демократизм, демонстрант, демонстрація*.

6 Частина іншомовних слів із кінцевим голосним не відмінюється: *ампула, метро, радіо, шосе*.

При написанні слів іншомовного походження слід пам'ятати що:

і пишеться:

а) на початку слова: *істина, інструкція*;

б) в кінці незмінюваних слів: *жалюзі, таксі, попурі, парі*;

в) перед голосними: *геніально, соціологія, операція*;

г) після приголосних у власних іменах і географічних назвах: *Овідій, Цицерон, Шіллер*;

д) після **б, п, м, ф, г, к, х, н, л** перед наступним приголосним: *академік, графік, фінанси, літера*.

и пишеться:

а) у загальних назвах після **д, т, з, с, ц, ж, ч, ш, р** («Де ти з'їси цю чашу жиру» — так зване правило «дев'ятки»): *дистанція, інститут*,

позиція, сигнал, шифр, фабрика;

б) у географічних назвах з кінцевим **-ида, -ика**, із звукосполученням **-ри-**, після шиплячих: *Корсика, Флорида, Алжир, Мадрид*;

в) у словах церковного вжитку: *диякон, митрополит, християнство*.
ї пишеться: після голосного: *руїна, Енеїда*.

е пишеться:

а) після твердих приголосних: *декада, декан, ідентичний*;

б) на початку слова та після букв, що позначають голосні звуки, крім **і**: *екзамен, дуєт, енергія*.

є пишеться:

а) коли іншомовне **е** вимовляється в українській мові як звукосполучення [йє]: *європеєць, єресь, Єгипет*;

б) після апострофа, **е, і, ь**: *бар'єр, орієнтир, феєрверк, фоє, кар'єра, абітурієнт, Готьє*.

Подвоєння приголосних звуків в іншомовних словах

Коли йдеться про подвоєння, то тут треба розрізняти власні і загальні назви.

Подвоєння *відбувається* у власних назвах: *Шіллер, Голландія, Марокко*, але *Діккенс, Текерей*.

Подвоєння *зберігається* в таких випадках:

1 У словах, похідних від власних назв з подвоєнням приголосних: *Голландія – голландський, Марокко – марокканець*.

2 У загальних назвах типу *ванна, манна, тонна, брутто, мотто, тонна, булла, вілла та ін*.

3 При збігу однакових приголосних префікса і кореня: *апперцепція, ірраціональний, імміграція, інновація, сюрреалізм*.

М'який знак та апостроф в іншомовних словах

В іншомовних словах м'який знак і апостроф уживаються в основному так само, як і в українських: *асфальт, об'єкт*.

М'яким знаком в іншомовних словах позначається м'якість зубних приголосних / «Де ти з'їси ці лини»/ перед **я, ю, є, ї**: *батальйон, досьє, кітель, Ньютон*.

Апостроф у словах іншомовного походження перед **я, ю, є, ї** ставиться не тільки після губних (**б, п, м, в, ф**) та **р**, а й після **г, к, х, ж, ч, ш**: *комп'ютер, прем'єра, миш'як*.

Апостроф *пишеться* також після кінцевого приголосного префікса: *ад'ютант, ін'єкція*.

Не пишеться апостроф у словах іншомовного походження:

а) якщо **я, ю** позначають пом'якшення попереднього приголосного: *бюджет, бюро, кювет*;

б) перед йо: *курйоз, серйозний*.

Тема « Морфологія. Вибір граматичної форми слова у професійному спілкуванні»

Відмінювання іменників чоловічого роду однини II відміни

При відмінюванні іменників чоловічого роду однини II відміни слід пам'ятати: у родовому відмінку залежно від лексичного значення іменники мають закінчення **-а /-я/** або **-у /-ю/**.

Закінчення **-а /-я/** мають іменники, що означають:

а) назви осіб, власні імена та прізвища: *студента, учителя, Андрія*;

б) назви тварин і дерев: *ведмедя, ясеня, дуба*;

в) назви предметів: *олівця, малюнка, плаща*;

г) назви населених пунктів: *Києва, Донецька, Харкова*;

д) географічні назви з наголосом у родовому відмінку на кінцевому складі: *Дінця, Дністра, Іртиша*;

е) назви мір довжини, ваги, часу: *місяця, метра*; назви місяців і дні тижня, грошових знаків: *вівторка, жовтня, карбованця*.

ж) слова-терміни: *відмінка, іменника, числівника*.

Але: *виду, роду, синтаксису*.

Закінчення **-у /-ю/** мають іменники чоловічого роду на приголосний, коли вони означають:

а) речовину, масу, матеріал: *гіпсу, кисню, меду, піску, спирту*; але: *хліба*;

б) збірні поняття: *батальйону, взводу, кодексу, колективу, хору*;

в) назви будівель, споруд, приміщень та їх частин: *вокзалу, магазину поверху*;

г) назви установ, закладів, організацій: *інституту, комітету, університету, штабу*;

д) явища природи: *вогню, вітру, дощу, холоду*;

е) назви почуттів: *болю, гніву, страху*;

ж) назви ігор і танців: *баскетболу, футболу, хокею*; але: *гопака, козачка*;

и) географічні назви: *Дону, Байкалу, Уралу, Донбасу*.

Прикметник Творення ступенів порівняння

Прикметники поділяється на три розряди: якісні, відносні, присвійні. В основі поділу на якісні й відносні прикметники лежить один і той самий принцип постійної /відносної/ ознаки. Перемінна ознака може бути виражена більшою або меншою мірою, постійна не має такої властивості.

Порівняйте:

Важливий

більш
менш

важливий

а) приголосних /вужкий – вужчий, близький – ближчий, дорогий – дорожчий, високий – вищий/;

б) основ /великий – більший, малий – менший, хороший – кращий, поганий – гірший/.

При творенні ступенів порівняння зустрічаються два типи помилок:

1 Змішування простої і складеної форм.

Порівняйте:

Неправильно: більш ефективніший,
                         найбільш ефективніший

Правильно: більш ефективний або ефективніший
                         найбільш ефективний або найефективніший

2 Змішування російських та українських форм.

Порівняйте:

Неправильно: самий здібний, самий важливий

Правильно: найздібніший або найбільш здібний
                         найважливіший або найбільш важливий.

Аналогічно утворюються ступені порівняння від якісних прислівників:

*Зрозумілий – зрозуміло – зрозуміліше, більш зрозуміло,
найзрозуміліше, найбільш зрозуміло*

Займенник

Займенник останнім часом учені не виділяють в окрему частину мови через граматичну неоднорідність даного класу і його здатність, заміщаючи різні частини мови, переймати граматичні ознаки цих частин мов. Тому займенники *хто, що, він, вона, щось, дехто* і подібні відносять до класу іменника, слова *мій, твій, наш, ваш, їхній, який, чий, сам, увесь, усякий, кожний* і подібні відносять до класу прикметника, слова *кілька, декілька* до числівника, слова *скільки, стільки, там, де* до прислівників. Тому питання про відмінювання займенника можна з'ясувати, розглянувши відмінкові форми різних частин мови. Ми пропонуємо зосередити увагу на відмінюванні таких займенників:

Особові займенники *я, ти, він, ми, ви, вони* мають суплетивні /різнокореневі/ відмінкові форми.

Запам'ятайте!

Н. В.	я	ти	він	ми	ви	вони
Р. в.	мене	тебе	його	нас	вас	їх
Д.в.	мені	тобі	йому	нам	вам	їм
Зн.в.	мене	тебе	його	нас	вас	їх
Ор.в.	мною	тобою	ним	нами	вами	ними
М.в.	у мені	у тобі	на ньому	на нас	на вас	на них

Зверніть увагу!

В орудному відмінку займенники **я, ти** мають закінчення **-ою**. Запам'ятайте відмінювання двох займенників **ці** і **усі**, особливо звернувши увагу на родовий, давальний, орудний відмінки.

Н.	ці	усі	усе
Р.	цих	усіх	усього
Д.	цим	усім	усьому
З.	цих /ці/	усіх /усі/	усе
Ор.	цими	всіма	усим
М.	на цих	на всіх	на всьому

Не слід плутати значення слів **другий, інший**. Слово **другий** в українській мові є порядковим числівником і його вживання вимагає відповідної ситуації: «Контрольну роботу перенесли на другу пару» /бо є перша/. Слово **інший** є займенником і має значення **не цей** /не тот/: «Я зайду до вас іншим разом». Проте іноді слово **другий** виступає синонімом до слова **інший**, особливо там, де маємо парні предмети /один берег – другий берег, в одній руці – у другій руці, з одного боку – з другого боку/.

Числівник

Відмінювання числівників

Відмінювання числівників.

Порядкові числівники відмінюються за родами, числами і відмінками, як прикметники: другий, другого, другому. У складених порядкових числівниках відмінюється остання складова частина: сімдесят сьомого, сімдесят сьомому... При відмінюванні кількісних числівників слід пам'ятати такі особливості:

1 Числівник *один* відмінюється як прикметник: одного, одному, одним...

2 Числівники *два, три, чотири* відмінюються за зразком:

Н.	два
Р.	двох
Д.	двом
З.	два /двох/
Ор.	двома
М.	на/двох

3 Числівники від *п'яти* до *двадцяти, тридцяти* при відмінюванні можуть мати паралельні закінчення:

Н.	сім
Р.	семи і сімох
Д.	семи і сімом
З.	сім і сімох
Ор.	сьома і сімома
М.	на/ семи і сімох

4 Складені числівники, тобто ті, що утворені від двох числівникових основ, відмінюються за зразком:

- Н. шістсот п'ятдесят
- Р. шестисот п'ятдесяти /п'ятдесятьох/
- Д. шестистам п'ятдесяти /п'ятдесятьом/
- З. шістсот п'ятдесят /п'ятдесятьох/
- Ор. шістьмастами п'ятдесятьма /п'ятдесятьома/
- М. на/ шестистах/на/ п'ятдесяти /п'ятдесятьох/

Зверніть увагу!

У числівників на позначення десятків /від 50 до 80/ відмінюється тільки друга частина /на відміну від російської мови/.

У числівників на позначення сотень /від 200 до 900/ відмінюються обидві частини, до того ж перша частина змінюється як відповідний простий числівник.

Числівники *сорок, дев'яносто, сто* в непрямих відмінках мають закінчення **-а**.

Числівники *тисяча, мільйон, мільярд* змінюються як іменник.

Числівники *півтора, півтори, півтораста* не відмінюються.

Дієслово. Дієвідмінювання

Дієслово – частина мови, яка означає дію, стан істоти чи предмета, відповідає на питання *що робити? що зробити?*

Зміна дієслів за особами і числами називається дієвідмінюванням. Розрізняють I і II дієвідміни, які мають закінчення:

I дієвідміна			II дієвідміна		
особа	однина	множина	особа	однина	множина
I	-у /-ю/	-емо /-ємо/	I	-у /-ю/	-имо /-імо/
II	-еш /-єш/	-ете /-єте/	II	-иш /-їш/	-ите /-іте/
III	-е /-є/	-уть /-ють/	III	-ить /-іть/	-ать /-ять/

Наприклад: *пишу, пишеш, пишемо, пишете, пишуть* /I дієв./; *проходжу, проходиш, проходить, проходите, проходимо, проходять* /II дієв./.

У деяких словах визначити дієвідміну дієслова за особовими закінченнями важко – вони невиразно чуються. У таких випадках дієвідміну визначають за неозначеною формою.

До II дієвідміни належать дієслова, які в неозначеній формі перед **-ти** мають суфікси **-і- /-ї-/**, **-и-** або після шиплячого **-а-** і ці суфікси у I особі однини /що роблю?/ випадають. Наприклад: *летіти – лечу, клеїти – клею, робити – роблю, кричати – кричу*.

Інші дієслова належать до I дієвідміни.

Із цього правила є винятки:

1 Дієслова *хотіти, гудіти, сопіти, ревіти* і похідні належать до I дієвідміни: *хочеш, гудеш, сопеш, реवेश*.

2 Дієслова *бігти, боятися, стояти, спати* і похідні належать до II дієвідміни: *біжиш, боїшся, стоїш, спиш*.

3 Дієслова *дати, їсти, відповісти, розповісти* мають форми – ти *їси, відповіси, розповіси*. Дієслово *бути* має в усіх особах однини і множини форму *є*: *Зазнаю чужої сторони, яка вона є /Марко Вовчок/*.

Дієприкметник

Дієприкметник – дієслівна форма, що називає ознаку предмета, зумовлену дією самого предмета /активні дієприкметники: *замерзлий*/ або ознаку, зумовлену дією іншого предмета /пасивні дієприкметники: *посіяне*/.

За будовою, граматичними ознаками й за синтаксичною функцією дієприкметники близькі до прикметників.

Дієприкметник в українській мові на відміну від російської має переважно форми пасивного стану /рос. залога/. Форми активного стану не продуктивні.

Творення дієприкметників

Активний стан, теперішній час

Дієприкметники не утворюються. Незначна кількість слів на *-уч-, -юч-, -ач-, -яч-* належить до розряду прикметників. Невластивість активних дієприкметників українській мові – це не вада, а особливість, про яку не слід забувати. Тому належить уникати, особливо на письмі, таких форм, як *працюючий, виступаючий, бачачий* і под.

Активний стан, минулий час

Основа інфінітива + -л- + відмінкове закінчення прикметника:

посивіти	+ -л-	+ -ий	=	посивілий
потерпіти	+ -л-	+ -ий	=	потерпілий
застаріти	+ -л-	+ -ий	=	застарілий

Пасивні дієприкметники

	+ -н- +	
Основа	+ -т- +	відмінкове закінчення прикметника
+ -ен- +		

Написати	+ -н-	= написаний
відкрити	+ -т-	= відкритий
красти	+ -ен-	= крадений

Зверніть увагу!

При додаванні суфікса *-ен-* у корені можливі чергування приголосних: *відобразити — відображений /з - ж/, вести — ведений /с - д/*

проинформированный – поінформований.

В українській мові, на відміну від російської, короткі форми дієприкметників чоловічого роду не вживаються. Порівняйте:

Рос.   Укр.
написан – написаний,
выполнен – виконаний,
удовлетворен – задоволений,
созван – скликаний.

Прислівник

Правопис прислівників

Прислівник – самостійна невідмінювана частина мови, яка виражає ознаку дії чи стану або ступінь і міру вияву іншої ознаки чи обставини.

Прислівники характеризуються такими властивостями:

Вони не відмінюються.

Мають властиві тільки їм словотворчі суфікси **-о**, **-е**/добре, весело/, **-и**, **-ому**, **-ему** /по-новому, по-моєму, по-братськи/.

Співвідносяться лексично і словотворчо з усіма відмінюваними частинами мови, від яких походять: іменниками /вночі, кругом/, прикметниками /тихо, швидко/, числівниками /по-перше/, займенниками /по-нашому/.

При написанні прислівників слід пам'ятати:

1 У кінці прислівників **після г, к, х** пишеться **и**: *трохи, наввипередки*.

2 Частка **ні** з прислівником пишеться разом: *ніде, ніколи, ніяк*.

3 Частка **не** з прислівником пишеться разом, якщо виражає у сполученні з ним одне поняття /несподівано, недалеко/, й окремо – з підсилювальним прислівником /не дуже, не зовсім/.

4 Прислівники зберігають подвоєння **н**, наявне у прикметниках, від яких вони утворені: *зрання, спросоння*.

5 Складні прислівники пишуться **разом**, якщо:

а) утворені поєднанням прийменників з повнозначними частинами мови: *щодня, направо, вдруге, всупереч*;

б) утворені за допомогою часток **аби-**, **ані-**, **де-**, **що-**, **як-**: *абияк, анітрохи, деколи, щонайбільше, якраз*;

в) утворені складанням основ: *праворуч, сьогодні, самостійно, мимоволі*.

6 **Через дефіс** пишуться складені прислівники:

а) утворені за допомогою часток **будь-**, **-небудь**, **казна-**, **хтозна-**, **-то**, **-от**, **-но**, **-таки**: *будь-хто, коли-небудь, казна-де, хтозна-як, якось-то, як-от, все-таки*;

б) утворені з двох повторюваних синонімічних або

антонімічних при-слівників: пліч-о-пліч, видимо-невидимо;

в) утворені від прикметника або займенника за допомогою прийменника **по**: *по-бойовому, по-людськи*;

г) утворені повторенням слова або основи без службових слів або зі службовими словами між ними: *будь-що-будь, віч-на-віч*.

7 **Окремо** пишуться прислівникові сполучення:

а) що складаються з прийменника та іменника, у яких іменник зберігає своє лексичне і граматичне значення: *до побачення, за кордоном, на відмінно, по можливості*;

б) які складаються з двох іменників та одного або двох прийменників: *рік у рік, один в один, з дня на день*;

в) утворені сполученням прийменника з повним прикметником чоловічого /середнього/ роду: *в основному, в цілому*;

г) утворені сполученням прийменника **по** зі збірним числівником: *по двоє, по троє*.

Прийменник

Прийменник – це службова частина мови, яка уточнює граматичне значення іменника і виражає зв'язки між словами в реченні.

За походженням прийменники поділяються на *прості* (первинні) і *похідні* (вторинні).

До *простих* належать прийменники: **в, до, від, у, з, за, над, під, при, про, через, без, для, по, серед**.

Похідні прийменник утворилися від інших частин мови: **понад, навколо, спереду, поза, понад, перед, близько, посеред**.

За морфологічним складом прийменники поділяються на:

– прості: **у, до, на, з, за, під, перед** і т.д.;

– складні: **з-за, з-між, з-над, з-поза, з-поміж, з-понад, з-під, поміж, проміж, заради**, утворені сполученням двох або кількох простих прийменників;

– складені: **з метою, в галузі, під час, по лінії, поруч з, незалежно від, незважаючи на, відповідно до, згідно з, у зв'язку з**, утворені з одного або двох прийменників, іменника з прийменником, прислівника з прийменником. Їх ще називають прийменниковими зворотами.

Прийменник ПО у професійному мовленні

Для українського мовлення важливе правильне вживання прийменника **ПО**, особливо тоді, коли йдеться про переклад із російської мови на українську. Адже російські конструкції з прийменником **ПО** в українській перекладаються цілим рядом прийменникових конструкцій:

Російська мова

Українська мова

1

ПО

По приказу, по правилам, по схеме, по роману, по сведениям, по указанию, по адресу /проживать/, по призванию

2

=> ЗА

За наказом, за правилами, за схемою, за романом, за свідченнями, за вказівкою, за адресою/мешкати/, за покликанням

ПО

По случаю, по инициативе, по вопросам торговли, по уважительной причине, исследования по маркетингу лекции по праву, за-меститель по хозяйности

=> З

З нагоди, з ініціативи, з питань торгівлі, з поважної причини, дослідження з маркетингу, лекції з права, заступник з госпчастини

ПО

По заказу, по требованию, по просьбе, по адресу /прислать/, по предложению

=> НА

На замовлення, на вимогу, на прохання, на адресу /надіслати/, на пропозицію

ПО

Инспекция по делам несовершеннолетних, прийти по делу, по выходным, по всем направлениям

=> У/В

Інспекція у справах неповнолітніх, прийти у справі, у вихідні, у всіх напрямках

ПО

Меры по улучшению условий труда, курсы по изучению английского языка

=> ДЛЯ

Заходи для поліпшення умов праці, курси для вивчення англійської мови

ПО

По прибытии, по истечении времени, по получении

=> ПСЛЯ

Після прибуття, після закінчення часу, після отримання

ПО

По улице, по почте, по объему, по содержанию, младший по званию

=> БЕЗ ПРИЙМЕННИКА

Вулицею, поштою, обсягом, змістом, молодший званням

ПО

Дежурный по району, по возможности, приказ по институту

ПО

Черговий по району, по можливості,, наказ по інституту

Частки

Частки належать до неповнозначних /службових/ частин мови. Функція часток – надати додаткових семантичних відтінків певному слову або реченню в цілому. Розрізняють такі основні семантичні групи часток:

- **стверджувальні:** *так, авжеж, аякже, атож;*
- **заперечні:** *не, ні, ані;*
- **питальні:** *чи, хіба, невже;*
- **умовні:** *би /б/;*
- **спонукальні:** *хай, нехай, но;*
- **підсилювально-видільні:** *же/ж/, таки, якраз, саме, тільки, лише, лши, навіть, хоч.*

Частки можуть стояти перед словом та після слова. Частки можуть писатися разом, окремо, через дефіс із тими словами, які вони доповнюють у значенні.

1 Пишуться разом:

частки **що-, -ся, -сь, як-, аби-, де-:** *щодоби, щотижневе, підвестися /подняться/, хтось, комусь, якнайкраще, абихто, абияк, деякий, декому,*

а також частки:

-би /б/, -то, -же /ж/, якщо вони входять до складу інших часток і сполучників: *мовби, нібито, тобто, авжеж, теж, отже.*

Порівняйте:

коли ж — прислівник + частка

авжеж — частка

мовби — сполучник

мовив би — дієслово + частка.

2 Пишуться окремо:

частки **ну, за, ще, хоч, ось, же, би,** які надають різних смислових та емоційних відтінків цілому висловлюванню: *ось і прийшов, хоч би приїхав, знав же, малював би;*

а також:

- частка **таки** у препозиції /перед словом/: *таки знав, таки вона;*
- частка **що** у постпозиції /після слова/: *поки що, дарма що, хіба що;*
- якщо частка розділена зі словом іншою часткою або прийменником: *тому ж то /але тому-то/, казна в чому /але казна-що/, ні з ким /але ніхто/, де про когось /але дехто/.*

3 Пишуться через дефіс:

частки **-бо, -но, -то, -таки** /у постпозиції/, **будь-, -небудь, казна, хтозна-:** *тільки-но, пішов-таки, співай-бо, хто-небудь, будь-хто, казна-де, хтозна-як.*

Правопис часток *не і ні*

Частка НЕ пишеться разом:

1 Коли вона виступає в складі будь-якої частини мови в значенні префікса, тобто коли слово без цієї частини не вживається:

невільник, нежить, непохитний, негайний, невдовзі, незабаром, неволити, незчутися, нездужати, але не здужати /рос. не осилить/, неславити /рос. порочить, бесславить/, але не славити /рос. не прославлять/.

2 Коли вона є частиною префікса **недо-**, який означає неповну міру чогось:

недобачати, недовиконувати, недоїдати, недооцінювати, недостача, недоторканність, недолік;

але порівняйте: він недочував /постійна ознака/,

він не дочув моїх слів /одноразова дія/.

3 Коли вона з іменниками, прикметниками, займенниками та прислівниками означає одне поняття /часто можна підібрати антонім/:

невміння, неволя, невеселий, неабиякий, недалеко, недарма, а також незважаючи на ....

Запам'ятайте!

Якщо поруч із прикметником є слова *далеко, зовсім, аж ніяк* або пояснювальне слово із часткою *ні*, то не пишеться окремо:

нецікава, але: нітрохи не цікава;

нездатний, але: ні до чого не здатний;

невеликий, але: зовсім не великий.

З дієприкметником, що не має при собі пояснювальних слів і стоїть перед іменником:

нез'ясовані питання, але: питання не з'ясовані;

неспростовані факти, але: факти не спростовані.

Частка НЕ пишеться окремо:

– зі словами, з якими вона не становить одного поняття, а є лише запереченням /правопис стає зрозумілим тільки при наявності речення;

– з дієсловами, дієслівними формами, прикметниками, що виступають у функції присудків: *ця справа не складна;*

– з числівниками, займенниками, присудковими словами, прийменниками і сполучниками: *не перший, не три, не я; не тобі, не так, не то ... не то, не можна, не треба, не досить а також: не дуже, не зовсім, не раз.*

Частка НІ пишеться разом:

- із займенниками: *ніхто, нічий*;
- із прислівниками: *нізащо, нізвідки, ніколи, ніскільки*.

Частка НІ пишеться окремо:

- у складі стійких словосполучень: *ні риба ні м'ясо, ні кроку далі*;
- якщо вона виступає у функції повторювального єднального сполучника: *ні ходити ні говорити; ні спати ні їсти*.

Тема « Синтаксис і пунктуація професійного спілкування »

Узгодження різних частин мови

Узгодження – вид підрядного зв'язку, при якому залежне слово має однакові з головним словом граматичні ознаки. Наприклад, *суворих заходів* – іменник /головне слово/ і прикметник /залежне слово/ мають однакову форму, а саме: родовий відмінок множини. Форма залежного слова пристосовується до форми головного слова, узгоджується з нею: *новий район, матеріальна відповідальність*.

Але часто узгодження різних частин мови не так зрозуміле й очевидне. Розглянемо декілька типів узгоджень.

Підмет і присудок. Якщо присудок виражений дієсловом минулого часу, а іменник, що означає професію, характерну для обох статей, виступає із власним ім'ям, то присудок слід узгоджувати із власним ім'ям, тобто ставити його в жіночому або чоловічому роді. Наприклад:

Головний бухгалтер вніс пропозиції.

Головний бухгалтер Іванова внесла пропозиції.

Якщо в реченні присудок виражений дієсловом, а підмет – займенником, то вони обов'язково узгоджуються: *Ви підписали /а не : Ви підписала/*. Не узгоджуватися в числі підмет і присудок можуть тоді, коли присудок виражений прикметником: *Ви правий, Ви молода*.

Узагальнююче слово й однорідні члени речення, як правило, узгоджуються у відмінку:

Уся громадськість повинна взятися за охорону нашої чарівної природи: і птахів, і звірів, і садів, і лісів /Остап Вишня/.

Іменник і числівник. Іменник, поєднуючись із числівниками *два, три, чотири*, має форму називного відмінка множини: *два проценти, три вікна, чотири сім'ї*. Належні до іменника прикметники можуть мати форму родового або називного відмінка: *три вільних посади, три вільні посади; чотири друковані аркуші, чотири друкованих аркуші*.

З числівниками починаючи від *п'яти* іменник стоїть у родовому відмінку множини: *п'ять посібників, двадцять вісім кілометрів*.

Дробові числівники узгоджуються завжди з родовим відмінком однини: *3,6 місяця, 2,8 гектара, 43,9 тисячі*. Але мішані числівники, у яких є ціла частина *два, три, чотири* і елементи з *половиною* або *чвертю*, іменник ставимо в називному відмінку множини: *2,5 гектари, 3,4 кілометри*.

Іменники жіночого роду узгоджуються зі словом *півтори*, іменники чоловічого і середнього роду – зі словом *півтора*: *півтори доби, півтори хвилини, півтора місяця, півтора кілометра*.

Увага! Означаючи час, пам'ятайте:

Точно означений час виражається сполученням із прийменником *о* /*об*/: *о сьомій годині* (рос. в семь часов), *об одинадцятій годині* (рос. в одиннадцать часов).

Неточно означений час виражається сполученням з прийменником **на**: *на п'яту годину* (рос. в пятом часу).

З Дробові числівники часу передаються відповідним дробом із прийменником **на** до половини години, із прийменниками **на** або **до**, коли половина години, із прийменниками **до** або **за**, коли час перейшов за половину години: *чверть на п'яту* (рос. пятнадцать минут пятого), *пів на восьму, пів до восьмої* (рос. половина восьмого), *чверть до сьомої, за чверть сьома* (рос. без пятнадцати сем).

Складні випадки керування в професійному мовленні

Керування /рос. управление/ – один із способів поєднання слів, при якому слово вимагає конкретної відмінкової форми іншого слова, тобто керує формою іншого слова. Наприклад, поширена в транспортному сервісі фраза «Оплачайте за проїзд» неправильна тому, що дієслово *оплачувати* вимагає після себе знахідного відмінка без прийменника /оплатити, оплачувати проїзд, послуги, рахунок/. Однокореневе дієслово *платити* вимагає після себе знахідного відмінка з прийменником **за** /платити за проїзд, за проживання/. Очевидно, у наведеному прикладі змішані два синонімічних словосполучення: 1) платити *за що*, 2) оплачувати *що*.

Отже, труднощі /складні випадки/ у правильному виборі відмінка виникають тоді, коли:

а) слова-синоніми керують різними відмінками:

повідомити + дав. відм. директору;

інформувати + род. відм. директора;

б) змішують форми українського і російського словосполучень:

укр. дякувати + дав. відм. /Вам/,

рос. благодарить + винит. падеж /Вас/.

В українській мові /як і в російській/ найпоширенішим є дієслівне керування. Складаючи ділові папери, особливу увагу варто звернути на такі словосполучення:

вживати	+ род. відм	заходів, ліків;
завдавати, завдати	+ род. відм.	прикростей, шкоди;
зазнавати, зазнати	+ род. відм.	нападу, невдачі;
опанувати	+ знах. відм.	професію, предмет;
оволодіти	+ орудн. відм.	професією, майном;
запобігати, запобігти	+ дав. відм.	аваріям, злочинам;
бачити	+ на + знах. відм.	на власні очі;
чути	+ на + знах. відм.	на власні вуха;
хворіти	+ на + знах. відм.	на ангіну;
слабувати	+ на + знах. відм.	на очі
заперечувати	+ знах. відм.	участь, факти;
заперечувати	+ дав. відм.	командиру, йому;
ігнорувати	+ знах. відм.	пропозицію, погляд;
додержувати	+ род. відм	тиші, порядку;
/виконувати щось точно/		
додержуватися	+ род. відм.	ідей, законів, курсу;
/бути прихильником ідей, керуватися ними/		
наголошувати	+ на + дав. відм.	помилках, головному;
читати	+ оруд. відм.	англійською мовою;
говорити	+ оруд. відм.	українською мовою;
повідомляти	+ орудн. відм .	телефоном;
їхати	+ оруд. відм.	тролейбусом.

Іменники, утворені від дієслів, теж можуть вимагати певних відмінків /іменне керування/:

опанування	+ род. відм.	дисципліни, курсу;
оволодіння	+ орудн. відм.	знаннями;
освоєння	+ род. відм.	спеціальності;
запобігання	+ дав. відм.	злочинним замахам;
попередження	+ род. відм.	незаконних дій.

Існують інші випадки іменного керування. Наприклад, іменник *пам'ятник* вимагає давального відмінка: *пам'ятник Шевченкові /а не Шевченка/, Франкові, загиблим воїнам.*

В українській мові є ряд прикметників, які теж керують формою іншого слова /прикметникове керування/:

хворий	+ на + знах. відм.	на грип;
багатий	+ на + знах. відм.	на ідеї;
високий	+ на + знах. відм	на зріст;
характерний	+ для + род. відм.	для ситуації;

притаманний	+ дав. відм.	автору;
властивий	+ дав. відм.	професії, йому;
свідомий	+ род. відм.	свого значення, ролі.

Конкретної форми слова вимагають також прийменники прислівникового походження. Так, слова *всупереч* і *завдяки* вимагають давального відмінка: *всупереч* умовам, вимогам; *завдяки* клопотанню, узгодженості.

Не можна змішувати синонімічні сполучення *відповідно до*, *згідно з*: *відповідно* вживається з прийменником *до* + *род.відм.*: *відповідно до* постанови, *відповідно до* наказу; *згідно* – з прийменником *з*+*оруд.відм.*: *згідно з* наказом, *згідно з* постановою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ботвина Н. В. Ділова українська мова (офіційно-діловий та науковий стилі) : *навч. посібник* / Н. В. Ботвина. – 3-є вид., доп. та перероб. – К. : «АртЕк», 2001. – 280 с.
2. Підгурська В. Ю. Українська мова за професійним спрямуванням : *навч. посібник* / В. Ю. Підгурська, І. В. Голубовська. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. – 192 с.
3. Галузинська Л. І. Українська мова (за професійним спрямуванням) : *навч. посіб.* / Л. І. Галузинська, Н. В. Науменко, В. О. Колосюк. – К. : Знання, 2008. – 430 с.
4. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням. Навчальний посібник / Т. Б. Гриценко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 624 с.
5. Д'яков А. С. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти : *монографія* / А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. – Київ : КМ Academia, 2000. – 216 с.
6. Культура фахового мовлення : *навч. посібник* / [за ред. Н. Д. Бабич]. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2006. – 496 с.
7. Мацюк З. Українська мова професійного спрямування : *навч. посібник* / З. Мацюк, Н. Станкевич. – 2-е вид. – К. : Каравела, 2005. – 352 с.
8. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : *навч. посібник* / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
9. Пентилюк М. І. Ділове спілкування та культура мовлення : *навч. посіб.* / М. І. Пентилюк, І. І. Маруніч, І. В. Гайдаєнко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 224 с.
10. Середницька А. Я. Українська мова за професійним спрямуванням : *навч. посіб.* / Середницька А. Я., Куньч З. Й.; за ред. канд. філол. наук Г. Л. Вознюка. – К. : Знання, 2010. – 211 с.
11. Українська мова (за професійним спрямуванням): практикум : *навч. посіб.* / [Г. Л. Вознюк, С. З. Булик-Верхола, І. П. Васишин та ін.]; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2015. – 307 с.
12. Шевчук С. Українська мова за професійним спрямуванням : *підручник* / С. Шевчук. – Київ : Алерта, 2023.– 536 с

Навчальне видання

УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Практикум

для здобувачів вищої освіти всіх форм навчання

Укладачі : **КОВАЛЬОВА Ганна Миколаївна,
КОВАЛЬОВА Наталя Іванівна.**

За авторською редакцією

Корегування та комп'ютерне верстання **І. І. Дьякова**

60/2026. Формат 60 x 84/16. Ум. друк. арк. 8,60.
Обл.-вид. арк. 6,61. Тираж 50 пр. Зам. №
Видавець і виготівник

Донбаська державна машинобудівна академія
84313, м. Краматорськ, вул. Академічна, 72.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 1633 від 24.12.2003